

► **M. Claude Meisch**, *Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse*.- Ech denken, datt ech se awer och schonn op Plaze ginn hunn. An ech mengen, datt et net um Éducationnsminister, och net um Éducationnsministère ass, och net un de Schoulen oder un den Enseignanten ass, datt doten ze jugéieren. Duerfir baséiere mer eis do op d'Zertifikater vun Dokteren. An den Dokter soll jugéieren, ob e Kand selwer vulnerabel ass, ob awer och vläicht en Enseignant vulnerabel ass, awer och, ob eng Familljekonstellatioun esou ass, datt een duerch de Fait, datt e Kand an d'Schoul geet oder och vläicht en Enseignant an d'Schoul geet, kéint aner Familljememberen, déi vulnerabel sinn, a Gefor bréngen. Dat si jo ganz komplex Situatiounen, wou ech denken, nëmmen e Medezinner kann dat jugéieren. A mir wäerten eis do op déi Zertifikater baséieren.

Ech sinn och frou, datt mer eis driwwer eens waren, datt momentan an deene leschte Wochen de Kanner ganz vill gefeelt huet a virun allem de Grondschoulkanner nach bis de 25. Mee ganz vill wäert feelen. Jo, hinne feelt d'Schoul. An et hätt ee sech et net kënne virstellen, datt d'Kanner sech jee esou op d'Schoul kéinte freeë wéi an dese Wochen. Hinne feelen awer virun allem och hir Frënn, hir Kolleegen. Hinne feelen hir Enseignanten. Hinne feelt, jo, och de Sport. Hinne feelen och d'Scouter, hir Veräiner, d'Musek, alles dat, wat hiert Liewen ausgemaach huet. Hinne feelen och d'Spillplazen. Ech kann lech net versprechen, weini datt dat doten erëm alles wäert méiglech sinn. Mee mer plangen hei en éischte Schrëtt och erëm an e kandgerecht Liewe fir ganz vill Kanner. An dat wäert da mat der Ouverture vun de Schoulen a vun de Betreuungsstrukturen ufänken.

Alles dat dote brauche Kanner fir eng gesond Entwécklung. An duerfir solle mer keen Dag méi laang waarden, fir eis op deen dote Wee ze maachen, am Interessi vun der Zukunft vun eise Kanner. An d'Ouverture vun de Schoulen an de Betreuungsstrukturen ass domadder sécherlech schonn e ganz grouss Fortschrëtt.

Ech soen lech Merci.

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Claude Meisch**, *Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse*.- Här President, wann Der erlaabt, géif ech vläicht nach zwee Wuert soen zu deenen zwou Motiounen.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Do wollt ech direkt hikommen. Här Meisch, Dir hutt d'Wuert.

Motions

► **M. Claude Meisch**, *Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse*.- Merci, Här President. D'Motioun vun der Madamm Hansen iwwert de Sport. Ech mengen, Dir hutt et héieren, wéi dat mir an, ech mengen, jiddwerengem um Häerz läit, virun allem elo, wou mer an enger Zäit sinn, wou d'Kanner iwwer Wochen dobanne waren, oft kaum virun d'Dier konnte goen, net nëmme kee Schoulsport haten, mee sech och soss eigentlech net beweegt hunn, a wéi wichteg datt dat doten eis ass, och fir erëm e gesonden Equilibre ze kréien.

Allerdéngs stelle sech do eng ganz Rei vu Froen, déi net mir aus pedagogescher Iwwerzeegung kënne beäntwerthen, mee och erëm eng Kéier d'Gesondheetsexperte mussen beäntwerthen: Wéi an enner wat fir engen Émstänn ass Schoulsport méiglech? Wéi an enner wat fir engen Émstänn ass eeben och Veräinssport méiglech, ass Indoorsport, ass Outdoorsport méiglech? Do huet d'Regierung haut nach iwwert d'Sportskonzept vum Deconfinement, d'Deconfinementskonzept vum Sport beroden. An ech denken, datt mer do hoffentlech an deenen nächste Wochen och nach Entwécklung wäerten drakréien.

Eng Saach ass kloer an hunn ech vun Ufank un ëmmer gesot: Déi Betreuungszeit, déi mer mëtten hunn, wann et nëmme geet, soll ee kucken, och do erauszegoen! Eng aner Saach ass och kloer: Déi Zäit mam Cycle 1 an an de Crèche, wann et nëmme geet, och do probéieren erauszegoen! Well dee sécherste Raum, grad och an dëser Pandemie, dat ass dee vun der Natur dobaussen, deen onendlech grouss ass. Wat de Raum méi kleng ass, wat de Virus sech besserpiert dobanne. A wat de Raum méi grouss ass, wa mer dobausse sinn, wat mer en éischter lass sinn. Gitt mat de Kanner duerch de Bësch! Do kann och emol eng Kéier een houschten. An zéng Sekonne si mer do scho ganz wäit ewech, wou vläicht eng Kéier e puer Viren op de Buedem gefall sinn. An duerfir ass dat déi Instruktioun, déi mer elo scho wäerte ginn.

Ech wäert proposéieren, amplaz elo ... Well hei sti Saachen dran, déi ech haut net kann unhuelen, well ech souwisou net dee sinn, dee ka jugéieren, ob dat doten aus sanitären Iwwerleeunge geet oder net. Mee ech géif proposéieren, datt mer vläicht déi Diskussioun eng Kéier an der Kommissioun féieren, mat deene Richt-

linnen, déi mer ginn, fir elo scho kënne Beweegungsaktivitéiten ze maachen iwwer souwuel Schoulzäit wéi Betreuungszeit ewech, an datt mer awer och kucken, wat d'Perspektive fir déi nächst Zäit sinn, a soubal mer dat wëssen, eng Kéier an der Kommissioun doriwwer ze diskutéieren. Ech denken, datt mer do eigentlech méi wäit géife kommen an der Diskussioun zesummen.

D'Propositoun vum Sven Clement, fir d'Elteren, alleguerten d'Schüler an och, huelen ech un, d'Enseignanten hei per Mail ze informéieren iwwert d'Sécherheetsmesuren: Do rennt Der oppen Dier bei eis an! Mir hu vum Ufank vun där Kris u probéiert, en direkte Kommunikatiounswee zu den Elteren an och zu den Enseignanten ze sichen, iwwer Newsletteren, déi mer erausgeschéckt hunn, déi ganz staark appreciéiert ginn, denken ech, well et eng direkt Kommunikatioun ass, eng sécher Kommunikatioun ass, well mer ganz schnell och op nei Entwécklungen, op nei Froe konnte reagéieren.

An natierlech wäerte mer och all déi Froe kucken: Wéi verhalen ech mech am Gebai? Wat sinn déi Sécherheetsbestimmungen? Wat muss ech als Schüler, wat muss ech als Enseignant maachen? Bis wouhinne däerf ech och als Mamm an als Papp matgoen a muss ech vläicht aner Reegelen och respektéieren, wéi dat virun am normale Betrib de Fall war? Dat wäerte mer natierlech nach virun der Öffnung vun all Ordre d'enseignement verschécken.

Enner anerem verdeele mer och do eng Informatioun mat deene Buffen, déi mer verdeelen un d'Schüler an un d'Enseignanten. Och do nach eng Kéier: Wéi kann ech déi notzen? Mee och nach: Wat sinn aner Sécherheetsdispositiounen? A mir wäerte jo och ganz besonnesch am Enseignement fondamental déi éischt Woch notzen, fir mat all de Kanner - well do wiessele mer jo A- a B-Grupp of innerhalb vun der éischter Woch, fir all Kand virun der Päischtvakanz eng Kéier an d'Schoul ze kréien -, mir wäerten déi Zäit notzen, fir och do d'Kanner ze familiariséieren mat deem neie Fonctionnement. Si kennen d'Schoul net méi erëm, wa se an d'Schoul kommen. A mir musse se lues a lues dorunner eruféieren.

A gradesou läit mer do um Häerz, datt mer natierlech och nach eng Kéier iwwer alles dat, wat geschitt ass, mat de Kanner schwätzen, iwwert déi lescht Wochen, firwat dat noutwendeg war, wat een erlieft huet, firwat mer elo nach net all eis Fräiheeten erëmhunn a wéi dat warscheinlech wäert weidergoen. Ech mengen, d'Kanner mussen dat doten och verstoen. Dat wäert eng Period an hirem Liewe sinn, wou se sech hiert ganzt Liewe wäerten drun erënnere. A wichtig ass, datt se et och verschaffen an iergendzwoosch herno eng Kéier och als eng wäertvoll Period dann awer kënne gesinn. An dat wäert et nimools sinn, falls se et net verstanen hunn a mer hinne dobäi net gehollef hunn. Duerfir ass och dat eppes, wat déi éischt Schoulwoch um Ordre du jour steet.

Also, Här Clement, mir kënnen dat heite stëmmen, mee et ass quasi virgesinn an et ass schonn dru geschafft ginn, fir et ze réaliséieren.

Villmools merci!

► **Mme Lydie Polfer** (DP).- Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools dem Éducationnsminister Claude Meisch.

An domadder kéime mer dann zur Diskussioun iwwert d'Motiounen, déi de Minister lancéiert huet.

Motion 1

D'Auteurin vun der éischter Motioun, d'Madamm Martine Hansen, huet d'Wuert.

► **Mme Martine Hansen** (CSV).- Merci, Här President. Ech huelen dann déi Offer un, datt mer an der Kommissioun driwwer diskutéieren. Ech hätt just eng Fro: Wäer et do net méiglech, datt mer do och Sportsproffen oder Vertrieeder vun de Sportsproffen derbäihätten? Déi hate sech jo och do zu Wuert gemellt, well si jo och mengen, datt d'Beweegung an de Sport an de Schoule méiglech wäeren. Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Ech ginn d'Wuert direkt zrëck un de Minister.

► **M. Claude Meisch**, *Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse*.- Also éischters, denken ech, ass et un der Chamber ze decidéieren, wien derbäi ass a wie soll derbäikommen. An ech mengen, datt bis elo eng Reegel war, datt Associatiounen eigentlech net direkt dann an d'Kommissioun kommen. Mee ech mengen, datt net d'Regierung do soll decidéieren, wie vun der Kommissioun soll invitéiert ginn. De Ministère wäert sécherlech déi Leit matbréngen, déi e fir utile dofir empfennt. A mir hunn an eise Servicer Leit, déi sech ëm de Sport këmmere, an déi wäerte sécherlech mat derbäi sinn.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Ech ginn d'Wuert nach eng Kéier zrëck un d'Madamm Hansen.

► **Mme Martine Hansen** (CSV).- Jo. Et wär an deem Sënn och vläicht net schlecht, wann een de Sportsminister oder d'Sportskommissioun mat derbäihätt, well et jo trotzdeem an enger Jointe, mengen ech, géif méi eng breet Diskussioun ginn.

Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- De President huet de Message, mengen ech, héieren, well dee wénkt jo.

Vote sur le renvoi de la motion 1 en commission

Kënne mer dann eeben elo duerch Handophiewen decidéieren, fir dës Motioun an d'Kommissioun ze verweisen?

Wien ass dergéint?

Wien enthält sech?

Domat ass dës Motioun eestëmmeg an d'Kommissioun verweisen.

(La motion n° 1 de Mme Martine Hansen est renvoyée à la Commission de l'Éducation nationale, de l'Enfance, de la Jeunesse, de l'Enseignement supérieur et de la Recherche et à la Commission de la Santé et des Sports.)

Motion 2

Da kéime mer zur Motioun, déi den Här Sven Clement vun der Sensibilité politique Piraten deposéiert huet. Ass dozou eng Wuertmeldung do?

(Négation)

Kënne mer dann iwwert déi Motioun och duerch Handophiewen ofstëmmen?

(Assentiment)

Vote sur la motion 2

Wien ass derfir?

Wien ass dergéint?

Wien enthält sech?

Domadder ass dës Motioun, obschonns se superfetatoire ass, wéi de Minister gesot huet, ugehall.

4. 7457 - Projet de loi portant approbation de l'Accord économique et commercial global (AECG) entre le Canada, d'une part, et l'Union européenne et ses États membres, d'autre part, fait à Bruxelles, le 30 octobre 2016

7460 - Projet de loi portant approbation de l'Accord de partenariat stratégique entre l'Union européenne et ses États membres, d'une part, et le Canada, d'autre part, fait à Bruxelles, le 30 octobre 2016

Mir kommen elo zum Projet de loi 7457 iwwer e Wirtschafts- an Handelsofkommes tëschent Kanada an der Europäescher Unioun an zum Projet de loi 7460 iwwer eng Partnerschaft tëschent Kanada an der Europäescher Unioun. An do géif ech direkt dem Ausseminister, dem Här Jean Asselborn, d'Wuert ginn, fir eng Deklaratioun ze maachen.

Här Asselborn, wannechgelift.

► **M. Jean Asselborn**, *Ministre des Affaires étrangères et européennes*.- Merci, Här President. Eng ganz kuerz, ech wëll d'Chamber net laang ophalen.

Bon, Dir wësst: CETA méi wéi Singapur, mee et sinn allen zwee wichteg Accorden. A vu les circonstances, hunn ech mech concertéiert mat deenen dräi Presidente vun de Fraktiounen aus der Majoritéit. Ech hunn och d'Stellung gesi vun där gréisster Oppositionspartei an natierlech och vun alleguerten deenen anere Parteien, Oppositionsparteien hei an der Chamber.

Vu awer och d'Wichtigkeet vun deem Accord um internationale Plang, um europäesche Plang, géif ech lech eng Propos maachen, Här President: Wann Der domadder d'accord wiert als Chamber fir ze soen: „Mir maachen haut den Debat doriwwer“, an d'Regierung an ech selwer hätten näischt dergéint - wann d'Chamber domadder d'accord ass -, dass mer de Vott da géife maachen, wann d'Coronakris et erlaabt, fir erëm alles opzemaachen, och an der Effentlechkeet.

Merci, Här President.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Minister, fir déi Deklaratioun. Ech froen dann d'Chamber, ob se mat der Propositoun vum Här Minister averstanen ass.

Mee fir d'éischt hätt awer nach gären den Här Marc Baum d'Wuert.

► **M. Marc Baum** (déi Lénk).- Merci, Här President. Also am Prinzip si mir jo domadder

averstanen, wann den Zäitpunkt vum Vott méi wäit no hanne geluecht gëtt an domadder deen Deel, deen d'Chamber traitéiert, méi laang brauch, ier en a Kraaft trëtt. Dat ass eng inhaltlech Appreciatioun.

Mee ech froe mech awer, a wéi enger Prozedur mer hei sinn! Also, mir sollen haut eng Debatt féieren. Et ass jo d'Debatt, wat d'Wiese vun der Demokratie selwer ausmécht. An da solle mer warscheinlech iergendwann eng Kéier als „unter ferner liefen“ an engem Ordre du jour mat aacht, néng weidere Punkte soen: „Voilà, elo brauche mer net méi driwwer ze schwätzen, da komme mer elo zum Vott!“ Dat fannen ech awer eng ganz bizarre Prozedur.

Duerfir géif ech nach eng Kéier drëms bieden, wat véier Parteien hei gëschter gefrot hunn, datt mer d'Debatt an de Vott zesammenhalen an awer op en Datum verréckelen nom État de crise. Mir hu gesinn heibausen, et gëtt an der Gesellschaft eng grouss Oprou.

Ech sinn amgaang, all Mail eenzel ze beäntwerthen, déi jiddwer Deputéierten heibanne krut. An no mengem Ziele sinn ech elo bei 850, innerhalb vu manner wéi 24 Stonnen. Dat heescht, et gëtt eng grouss gesellschaftlech Oprou do-wéinst. Kommt, mer halen déi Formen, déi mer hei an eiser Demokratie kennen, nämlech eng Debatt ze hunn, dorunner de Vott unzeschleisen, just, mir maache se nom État de crise, dat heescht, an engem Mount, ënnert deene Konditiounen, déi mer haten.

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Dann hunn d'Wuert gefrot gehat: d'Madamm Hansen, dann den Här Clement an den Här Kartheiser.

► **Mme Martine Hansen** (CSV).- Merci, Här President. Mir haten dat do gëschter scho gefrot gehat, fir de Projet vum Ordre du jour ze huelen, ech mengen, déi ganz Opposition zesummen. An dat wär an eisen Aen nach ëmmer déi bescht Léisung. Et ass nämlech lo keng Urgence.

Mir hu gesot gehat, et soll ee lo net an der Kris probéieren, déi Debatt hei iergendwéi iwwert de Knéi ze brieche. D'Regierung huet u sech duerch den État de crise jo och gréisser Manifestatiounen net méi erlaabt. Et si vill Leit, an dat gesi mer an eise Mailen, mir ginn iwwerschott mat Mailen, et si ganz vill Leit, déi gäre sech wëllen zu Wuert melle bei dëser Debatt. Déi kënnen dat net! Dofir géif ech déi Demande och wierklech nach eng Kéier ennerstetzen, datt mer d'Debatt an de Vott net géifen haut maachen.

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Den Här Clement, wannechgelift.

► **M. Sven Clement** (Piraten).- Merci, Här President. Merci och dem Marc Baum, datt en dat nach eng Kéier ugeschwat huet, och dem Martine Hansen.

Ech mengen, ech si frou, datt ech net deen eenzegen heibanne sinn, deen op all déi Mailen eenzel äntwert a probéiert, do tatsächlech deene Leit och ze erklären, firwat eis Positioun esou ass, wéi se ass. Ech mengen, datt an engem „Parlament“, wat vum ale franséische Wuert kënnt fir Ennerriedung, vum franséische Wuert „parler“ ofgeleet ass, et deem säi Rôle eebe grad ass, ze debattéieren an net nëmmen um Enn ofzestëmmen, an datt mer dat an enger gréisstméiglecher Oppenheet maachen.

An ech deelen dem Marc Baum seng Besuernis do awer, datt mer haut den Debat féieren an dann am Oktober, November, iergendwann zwëschent engem aneren Debat, zwëschent anere Modèle-de-basen nach séier e Vott der-tëschentschiben, wou drasteet: „approbation du projet“, an esou weidere. Ech mengen, dat géif deem Projet, där Envergere vun deem Projet net Rechnung droen. An deementsprechend ennerstetzen ech zesumme mam Marc Goergen och déi Demande vum Marc Baum, fir dee Punkt hei vum Ordre du jour ze huelen.

Ech mengen, mir hunn déi lescht Deeg, déi lescht 24 Stonne gesinn, wéi séier d'Zivillgesellschaft sech awer hei mobiliséiert. Mir hunn et virun der Dier gesinn. Mir hunn et digital gesinn. Mir sollten deem Rechnung droen an net hei eppes am Confinement iwwert de Knéi brieche, wat definitiv just de Populiste Waasser op d'Mille wär. Well et féiert dozou, datt mer jiddwerengem, dee seet: „D'Parlament dréckt während dem Confinement Saachen duerch, déi mer net wëllen!“, datt mer genau deene Leit géife Recht ginn, wa mer dat haut maachen. An dat sollte mer verhënnere. Mir sollten de Glawen un d'Demokratie héichhalen. An dozou gehéiert den Debat, och wann en

heiansdo méi haart ass, och wann en heiansdo manner angeneem ass.

Ech soen lech Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Dann hat den Här Kartheiser d'Wuert gefrot.

► **M. Fernand Kartheiser** (*ADR*).- Jo, Här President. Ech mengen, ech kann dem Här Asselborn nëmme Merci soe fir eng Propositioun, déi e gemaach huet. Awer mir hunn eis Positioun gëschter ganz kloer gemaach. An dat, wat den Här Asselborn eis hei proposéiert, wa mer elo hei am Bundestag séizen, wat mer jo net sinn, géif ech soen: „Nicht Fleisch, nicht Fisch.“

Wat ass dat doten, wat mer haut proposéiert kruten? Et ass eng Tentativ, sou op jidde Fall wéi mir dat liesen, fir déi Méiglechkeet vun der Effentlechkeet, fir un der Debatt deelzehuelen duerch eng grouss Demonstratioun, déi mer jo warscheinlech hätten, ewechzehuelen. An dofir hate mir jo gëschter gesot: „Kommt, mir maachen et baussent dem Krisenzoustand, an deem mer elo sinn!“, do, wou et higejëiert, wou jidderee kann demonstréieren.

An et ass gläichzäiteg de Versuch, wa mer da bis un de Vott kommen, datt d'Leit sech net méi mobiliséieren, well eigentlech d'Debatt jo schonn eriwuer ass am Parlament. Dat ass an eisen Ae keng Offer, déi iergendeen Demokratiebest ka bestoen. An dofir denke mer, mir sollten dat Ganzt verleeën, baussent de Krisenzoustand leeën. A wann dann d'Regierungsmajoritéit der Meenung ass, datt mer haut d'Debatt solle féieren, da musse mer och haut driwwer ofstëmmen.

Ech soen lech Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Kartheiser. Wie wëllt nach eppes soen zum Ordre du jour? Den Här Engel, wannechgelift.

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Merci, Här President, fir d'Wuert. Mir hunn eis déi Ausféierungen, déi gëschter hei an der Chamber gefouert goufen, natierlech zu Häerz geholl. A mir hunn och nach eng kéier driwwer nogeduecht. A mir wollten heimadder a mat där Demarche, déi mer elo haut proposéiert hunn - haut den Debat ze féieren an dann d'nächste kéier, an enger kéier, wou dann d'Demonstratiounen, sou wéi se vum Här Baum jo ëmmer monéiert goufen -, an engem Dossier, dee scho virdrun eng Rei vu Manifestatiounen hat, deenen dann och d'Geleeënheet ginn, (veuillez lire: - haut den Debat ze féieren an dann de Vott eng aner kéier ze maachen, wann dann d'Demonstratiounen, sou wéi et vum Här Baum jo ëmmer monéiert gouf, nees kënne stattfannen -, dat an engem Dossier, dee scho virdrun eng Rei vu Manifestatiounen hat, mir wollten heimadder de Manifestanten dann och d'Geleeënheet ginn,) ze demonstréieren an hiren Onnutt dann och virun der Chamber hei kënne matzedelen.

Dat hei wär eng Kompromissléisung fir eis gewiescht, den Debat haut ze féieren an de Vott eng aner kéier ze maachen. Dat wollte mer duerfir hei proposéieren. Et muss ee jo och soen, wa mer keng Demonstratioun méi zouloossen, an dat ass jo am ganzen État de crise déi ganzen Zäit de Fall, dann dierfte mer heibannen iwwerhaapt guer kee Projet méi stëmmen! Well d'Demonstratiounsrecht ass jo dann opgehuewe fir ..., also besteet jo nach ëmmer fir alleguer d'Projeten! Mir hunn hei viru Wochen de Projet des grandes infrastructures (veuillez lire: viru Wochen de Finanzement vun de grands Projets d'infrastructure) gestëmmt, do hätten och Leit kënne soen: „Mir sinn net d'accord mat deem Projet!“

(*Brouhaha*)

► **M. Marc Spautz** (*CSV*).- Hat Der do 800 Maile kritt, Här Engel? Hat Der do 800 Maile kritt? Jo?

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Hei, wannechgelift!

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Mir hu keng 800 Maile kritt. Dir hat se gëschter och nach net kritt. Dir hutt se och eréischt haut kritt.

(*Interruptions diverses*)

Gutt. Also géife mer eis als Parlament hei jo da Fesseln undinn an näischt méi kënne stëmmen, well d'Demonstratiounsrecht net do ass. Just fir dat ze soen. Dat heite war e Kompromiss, wou mer dann deene Leit, déi wëilten hiren Onnutt zum Ausdrock bréngen, d'Geleeënheet ginn hätten, beim Vott dat och ze maachen.

Ausserdeem waren eis Rumeuren zougedroe ginn, dass et kéint zu enger Saalfucht heiba-

nne kommen, wat eis natierlech an eng Situatioun ...

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Beweiser! Beweiser!

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- ... wat eis an eng Situatioun bruecht hätt, déi fir eis als Majoritéit e Problem duergestallt hätt, well mer de Quorum net gehat hätten, well mer eng Persoun heibannen hunn, déi vulnerabel ass, ...

► **Mme Martine Hansen** (*CSV*).- Also dat war net geplangt!

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- ... déi an enger schwéierer Situatioun ass, ...

► **Mme Martine Hansen** (*CSV*).- Ech weess net ...

► **M. Marc Goergen** (*Piraten*).- Dat war net geplangt! D'Piraten stinn zum Nee a bleiwe setzen. Also keng Suerg!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Hei, wannechgelift! Den Här Engel huet d'Wuert, an den Här Engel eleng!

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Da soll en hei net insinuéieren!

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- ... déi an enger schwéierer gesondheetlecher Situatioun ass, soudass mer als Majoritéitsparteien hei de Quorum net méi gehat hätten. Fir deem och aus dem Wee ze goen a fir der CSV, déi jo de Projet hei an der Kommissioun matgestëmmt huet, déi also zu deem Projet hei steet, och d'Geleeënheet ze ginn, fräi hire Vott hei kënnen ze expriméieren, ouni datt se sech an der Fessel gefüllt hätt, datt d'Demonstratiounsrecht net hätt kënnen ausgeübt ginn, wär dat hei de Kompromiss gewiescht.

Mir stinn zu deem Kompromiss: den Debat haut an de Vott eng aner kéier. Da kënnen d'Leit dobaussen demonstréieren an den Debat kann haut stattfannen. Ech mengen, datt dat eng gutt Léisung wär, fir de Projet hei haut ze debattéieren an dann op engem spéideren Dag ze evakuéieren.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Dann hat den Här Minister, den Här Jean Asselborn, d'Wuert gefrot.

► **M. Jean Asselborn**, *Ministre des Affaires étrangères et européennes*.- Also, d'Regierung huet der Chamber näischt ze soen. Ech géif zwar mengen, dass déi Propositioun, déi ech gemaach hunn, dat hunn ech och geduecht, dass déi kéint matgedroe ginn. Ech hunn esou Signaler kritt gehat, soss hätt ech se net gemaach. Ech géif elo mengen, op jidde Fall als Regierung, dass, wat de Claude Baum gesot huet, op eng Manéier net richtig ass. Mir hunn hei eng Chamber, déi fonctionéiert och an Zäiten ...

(*Interruption*)

De „Marc“, pardon, wat de Marc gesot huet hei.

... déi fonctionéiert och an Zäite vum Corona: Mir sëtzen hei zesummen, mir si preparéiert, mir hunn an der Kommissioun alles virbereet. Ech hu gesot: „Ech hunn der Chamber näischt ze soen“, ech géif awer am Numm vun der Regierung mengen, wéi mer elo hei sinn, solle mer haut, en sérénité, deen Debat féieren. A wann e Problem ass mam Vott, da vertage mer dee Vott bis no der Coronakris, wéi ech gesot hunn. Mee ech mengen, d'Leit protestéiere jo net, dass mir hei en Debat hunn iwwert de CETA.

(*Interruption*)

Duerfir protestéiere se dach net! D'Leit ... Mir maachen och keen Debat iwwert de CETA, mir maachen en Debat iwwert den Investitiounsschutz! De CETA ass schonn zwee an en halleft Joer a Kraaft, just fir dat ze soen. An duerfir géif ech nach eng kéier proposéieren, Här President: „Kommt, mir maachen eis Aarbecht!“ Jiddereen huet seng Sensibilitéiten. Dat verstinn ech. Ech respektéieren dat. Mee mir sinn hei, fir eis Aarbecht ze maachen, géif ech mengen.

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Minister. Ech mengen, dat wär eng Propositioun, déi ...

Den Här Baum, wannechgelift.

► **M. Marc Baum** (*déi Lénk*).- Merci, Här President. Ech stellen awer elo zwou Saache fest. Déi éischt Saach, déi ech feststellen, ass: Déi Propos, déi hei gemaach gëtt, ass net d'Resultat vu laangen Iwwerleeungen, well sech d'Majoritéitspartei gëschter d'Argumenter vun der Oppositioun nach eng kéier duerch de Kapp goe gelooss hunn, mee et ass reng politesche Machtcalcul, well gefaart ginn ass, datt d'Oppositioun géif de Sall verloossen.

► **M. David Wagner** (*déi Lénk*).- Très bien!

► **M. Marc Baum** (*déi Lénk*).- Näischt anescht ass dat hei!

(*Protestations*)

Et ass net d'Resultat vun enger grousser Iwwerleeung.

An dann dat Zweet. Dir kënnt mat Recht soen: „Eng Majoritéit ass eng Majoritéit a mir halen drop, datt déi Debatt hei gefouert gëtt.“ Déi, déi e Problem hunn an déi hei 850 E-Maile bis elo verschéckt hunn, dat ass d'Zivillgesellschaft, wou e Brouillon elo dobausse manifestéiert huet, wéi d'Chamber ugefaangen huet. Dat ass den OGB-L, dat ass den LCGB, dat ass d'CGFP, dat ass de Mouvement écologique, dat ass natur&ëmwelt, dat ass d'ULC. Soll ech se alleguer opzielen?! Déi soen, datt dat eng Frechheet ass, déi Debatt haut ze féieren!

A wann Der och virun der Oppositioun net de Respekt hutt fir ze soen: „Ma kommt, mer verleeën et ëm ee Mount!“, - de grâce, ëm e Mount! -, da misst Der awer zumindest virun deenen Organisatiounen aus der Zivillgesellschaft dee Respekt hunn.

► **M. David Wagner** (*déi Lénk*).- Très bien!

(*Interruptions*)

► **Une voix**.- Nom État de crise.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Baum, fir déi Stellungnam. Den Här Gibéryen huet nach d'Wuert gefrot.

► **M. Gast Gibéryen** (*ADR*).- Merci, Här President. Ech mengen, dat heite soll elo kee Spill ginn, ...

(*Interruptions*)

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Hei, wannechgelift, e bësse méi roueg! Den Här Gibéryen huet d'Wuert. An hien eleng.

► **M. Gast Gibéryen** (*ADR*).- Ech mengen, dat hei soll kee Spillchen elo ginn tëschent Majoritéit an Oppositioun. Datt mer eng politesch Ausernanersetzung hunn, verschidde Meenungen, dat ass normal an engem Parlament. An ech mengen, gëschter huet d'Oppositioun verlaangt, datt de Punkt vum Ordre du jour erofkënn, well net nëmme de Vott wichteg ass, mee och den Debat. Den Debat, wou déi eenzel Parteien hei zum Ausdrock bréngen, mat wat fir engen Argumenter datt se derfir respektiv dergéint wëlle stëmmen. An deen Debat, dat ass e Ganzt, mat dem Vott!

► **M. Roy Reding** (*ADR*).- Voilà. Très bien!

► **M. Gast Gibéryen** (*ADR*).- A gëschter ass gesot ginn: „Ma et ass alles fäerdeg. Kommt, mir maachen eis Aarbecht!“ Mee mir sti jo net ënner Zäitdrock. A wat wier dann elo, wa mer géifen haut soen: „Ma da kommt, mir verleeën net nëmme de Vott, mir verleeën och den Debat!“ Well wat notzt den Debat haut, wa mer souwiso net driwwer ofstëmmen? Dann hu mer en Debat gemaach, ouni datt ee kann dobausse soen, ob d'Lëtzeburger Parlament averstanen ass oder net averstanen ass, well mir hu kee Vott geholl.

An ech mengen, et géif der Majoritéit wierklech, wierklech keen Zack aus der Kroun falen, wa mer haut géifen en Accord treffen a mir géife soen: „Ma da kommt, mir verleeën den Debat an de Vott op no der Kris!“ Da si mer genausou séier mat deem Ganze fäerdeg, wéi wa mer dat dote géifen haut opdeelen an eng weider Diskussioun hei am Land lancéieren, déi onnëtz ass.

Ech géif duerfir wierklech d'Regierung an d'Majoritéit bieten: Kommt, mir kucken am Interesse vun der Demokratie an och am Respekt vun eiser Verfassung, wou d'Manifestatiounsfräiheet dra verankert ass ...

An et kéint een och nach d'Diskussioun féieren, ob déi Diskussiounen, déi hei d'Regierung mécht, datt am Fong gesot gëtt: „D'Manifestatiounsméiglechkeet ass ausser Kraaft gesat!“, ... och dat ass eng Diskussioun. Eng Regierung ka keng Verfassung ausser Kraaft setzen!

► **Une voix**.- Très bien!

► **M. Gast Gibéryen** (*ADR*).- Och a Krisenzäite ka se keng Manifestatiounsméiglechkeet ausser Kraaft setzen. Do kënn also nach eng nei Diskussioun, déi sech doranner wäert ralliieren. An ech géif duerfir wierklech, Här President, als deen Eelsten heibannen, en Appell un d'Majoritéit an d'Regierung maachen: Kommt, mir ginn eis d'Hand a mir verleeën dat Ganzt op no der Kris!

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Gibéryen. An da freet den Här Sven Clement d'Wuert nach eng kéier.

(*Brouhaha*)

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Merci, Här President. Ech ka mech dem Här Gibéryen an där Fro hei nëmme ralliieren. Ech mengen, et ginn eng ganz Rëtsch gutt Argumenter, firwat deen Debat hei wichteg ass.

Et ass en Debat, virun deem mer eis net sollte verstoppen. Deen Debat wäert fréier oder spéier

der stattfannen. Do si mer eis eens. D'Fro stellt sech also: Wéini? Wéini ass dee richtige Moment, fir iwwer e Projet ze diskutéieren, an deem et wierklech esou en Engagement vun der Zivillgesellschaft gëtt?

(*Brouhaha*)

Wat den Här Engel virdu gesot huet vun de grands Projets d'infrastructure ...

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Hei, wannechgelift, e bësse méi roueg. Den Här Clement schwätzt.

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Also, ech weess net, wivill E-Mailen den Här Engel krut a wivill Bréiwer oder Bréifdauwen e krut. Ech krut der op alle Fall däitlech manner, fir net ze soen, d'Limit tendéiert géint null, mathematesch ausgedréckt, wéi et ëm d'grands Projets d'infrastructure gaangen ass. Hei ass awer, mengen ech, d'ganz Chamber permanent engem Mailbombardement ausgesat. Op sozialen Netzwerker gëtt Stëmmung gemaach. Et ass kloer, datt d'Populatioun, d'Zivillgesellschaft am Breeden, d'organiséiert Zivillgesellschaft am Breeden hei den Debat sicht a gehéiert wëllt ginn.

(*Interruptions*)

Ech sot et virdrun: „Et ass Waasser op d'Mille vun de Populisten, wa mir als Chamber hei e Vott huelen, genau dann, wann d'Populisten eis et ënnerstellen.“

(*Brouhaha*)

An da muss ech awer nach eppes lassginn, well dat doet mer wierklech, wierklech wéi an do hätt ech méi vum Här Engel erwaart, wéi hei der Oppositioun ze ënnerstellen, d'Liewe vu Kolleeginnen a Kollege wëllen op d'Spill ze setzen, ...

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Dat hunn ech net gesot!

(*Brouhaha*)

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- ... fir e politesche Gain ze kréien!

(*Exclamations et protestations*)

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Zigelt Är Wierder, Här Clement, wannechgelift! Dat hunn ech net gesot!

► **M. Dan Biancalana** (*LSAP*).- Dat do stëmmt net!

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Dir hutt gesot, mir géifen domadder d'Gesondheet ...

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Här Clement, wannechgelift, zigelt Är Wierder, well dat do hunn ech net gesot!

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- ... vu vulnerable Kolleeginnen a Kollege riskéieren.

(*Brouhaha*)

Dat hu mir net gemaach! Mir sëtzen hei, mir stinn dozou, datt mir zu deem Projet Nee wäerte stëmmen.

► **Une voix**.- Très bien!

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Mir sinn net wéi verschidde Memberen aus der Regierung, déi 2017 op Instagram grouss mat Plakater „Stop CETA“ stoungen an elo sech ganz rar maachen déi lescht Deeg, well se op eemol a Regierungsverantwortung sinn an e Projet matdroe wëllen, deen hir Partei europawäit refuséiert.

(*Interruption*)

Wien ass dat, frot Der?

(*Interruption*)

► **M. Marc Goergen** (*Piraten*).- A wie kéint dat sinn?

(*Interruption*)

Wéi? Den Här Turmes?

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci, Här Clement. An da ginn ech d'Wuert zrëck un den Här Georges Engel.

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Ech mengen, datt den Här Clement sech hei wierklech an der Wuertwal vergraff huet. Ech verzeien em dat och eng kéier. An am Eifer des Gefechts kann engem dat geschéien.

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Mir lech och!

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Ech mengen, dass dat net esou geduecht war. Wann et esou geduecht war, fannen ech et ganz schlëmm, datt Der mir hei ënnerstellt, ech géif engem Deputéierte seng Gesondheet op d'Spill setzen. Ech fannen dat ganz grav!

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Nee, Dir hutt eis dat ënnerstallt!

► **Mme Martine Hansen** (*CSV*).- Dir hutt eis dat virgeworfl!

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Dir hutt eis dat ënnerstallt.

(*Interruptions*)

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Wann Der mer dat wëllt ënnerstellen, dat fannen ech ganz, ganz, ganz grav!

► **Une voix**.- Nee, nee, pardon! Dir hutt eis dat ënnerstallt!

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Dat fannen ech ganz grav, wann Der mer dat ënnerstellt.

(Interruptions)

Gutt. Mir hunn lech eng Propos gemaach. Dat sollt e Kompromiss sinn.

(Interruptions)

Mir hunn lech eng Propos gemaach. Dat sollt e Kompromiss sinn tëschent deene Meenungen, déi zirkuléiert sinn, fir den Debat haut ze féieren a fir de Vott eng aner Kéier ze maachen. Dee Kompromiss schéngt hei net op grouss Géigeléift ze treffen, soudatt ech géif proposéieren, dass mer, esou wéi mer dat gëschter heifir proposéiert hunn, de Vott mat dem Debat haut géife verbannen an dat alles géifen hei duerchzéien.

Merci!

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci. Ech ginn nach eng Kéier d'Wuert zréck un den Här Clement fir Fait personnel. An da musse mer kucken, datt mer ukommen.

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Jo. Här President, et deet mer leed, mee den Här Engel huet elo grad gesot, ech hätt him virgeworf, d'Liewe vun Deputéierten oder d'Gesondheet vun Deputéierten op d'Spill ze setzen. Ech géif dat, wannechgelift, gär korrigéiert wëssen. Ech hunn nämlech net gesot, hie géif d'Liewe vun Deputéierten op d'Spill setzen, ech hu gesot, hien hätt der Opposition dat insinuéiert, mir wëilten dat maachen. Dat ass eng Nuance.

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Dat hunn ech och net gesot!

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Ech hunn net gesot ...

Ma dat kënne mer am Verbatim da gären noliessen, mir kënne dat jo da maachen. Mee ech wëll hie kloerstellen, datt d'Opposition, an, ech mengen, do kann ech fir eis alleguerten op dëser Säit schwätzen, zu kengem Zäitpunkt mat der Iddi gespillt huet, fir d'Gesondheet vu Kolleeginnen a Kolleegen heibannen op d'Spill ze setzen.

► **Une voix**.- Très bien!

► **Une autre voix**.- Gutt!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Ech stellen also fest, datt et keng Majoritéit gëtt, fir der Proposition vum Här Asselborn Rechnung ze droen. Da géife mer den Ordre du jour am Fong geholl esou evakuéieren, wéi e vun der Presidentekonferenz festgehalde ginn ass.

An ech géif dann direkt d'Wuert un de Rapporteur vun deenen zwee Projets de lois, den honorabelen Här Yves Cruchten, ginn. Här Cruchten, Dir hutt d'Wuert, fir eis déi zwee Projekte virzestellen.

Rapports de la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, de l'Immigration et de l'Asile

► **M. Yves Cruchten** (*LSAP*), *rapporteur*.- Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, fir d'éischt wëilt ech preziséieren, dass ech elo als Rapporteur schwätzen an dass mäi Kolleeg, de Mars Di Bartolomeo, herno wäert fir meng Fraktioun schwätzen.

Ech wëlt och ufänke mat enger Prezisioun: De CETA ass vum Conseil européen ugeholl ginn, vum Europaparlament gestëmmt ginn a besteet elo zanter iwwer 30 Méint a gëtt och applizéiert.

Mir befannen haut eigentlech nach iwwert den Investitionsschutz, deen déi national Kompetenz betrëfft. An dat ass och eppes, wat mir hei als nationaalt Parlament ëmmer gefuerdert hunn. Dësen Deel vum Ofkommen, dee jo deen alen Arbitrage duerch dee weesentlech verbesserte System vun der Cour d'investissement ersetzt, kann nëmmen dann a Kraaft treden, wa mir em gréng Luucht ginn.

Well den Investitionsschutz awer en Deel vum ganzen Accord ass, besteet den Androck, dass mir haut och iwwert d'Zukunft vum Handel mat Kanada kënne bestëmmen. Dat ass awer net ganz wouer. Der Korrektheit wéinst an och fir e bessert Verständnis fir déi Leit, déi eis vläicht haut nolauschten, géif ech awer a mengem Rapport op dee ganzen Accord agoen, esou wéi mer dat eigentlech och ëmmer an eisen Aarbechten an der Chamberskommissioun gemaach hunn.

Mir hunn de facto zwee Projekte virun eis leien. Dat ass engersäits de Projet de loi 7460, deen den APS, also den Accord de partenariat stratégique tëscht der Europäescher Unioun a Kanada approuvéiert. Anerersäits hu mer de Pro-

jet de loi 7457 zur Ratifikatioun vum Accord économique et commercial global oder, wéi déi meescht e kennen, dem CETA.

(Brouhaha)

D'Decisioun vun der Kommissioun, dës zwee Projeten zesummenzehuelen, mécht an eisen Ae Sënn. D'Iddi ass hei, dass den Accord de partenariat stratégique de CETA politesch encadréiert. De Commerce ass just een Element vun de Bezéiungen, dat sech an dee méi breede politesche Kader vum Accord de partenariat stratégique agliddert.

Effektiv probéiert d'Europäesch Unioun bei all Handelsaccord, och en zousätzlechen Accord ofzeschléissen, fir d'Zesummenaarbecht och an aneren Domänen ze stäerken. Sou ass dat scho mat Südkorea geschitt an och mat Japan ass een dëse Wee gaangen.

(Interruption)

Mat manner enke Partner, wéi zum Beispill Singapur, hu mer en Accord de partenariat et de coopération virleien, iwwert dee mer duerno ofstëmmen. D'Debatten ...

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Här Cruchten?

► **M. Yves Cruchten** (*LSAP*), *rapporteur*.- Jo?

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Den Här Kartheiser freet d'Wuert. Ech weess awer net firwat, ob et fir eng Fro ass oder wat.

► **M. Fernand Kartheiser** (*ADR*).- Jo, fir eng Fro, wannechgelift, Här President. Wann den Här Cruchten mer se zougestee.

► **M. Yves Cruchten** (*LSAP*), *rapporteur*.- Jo. Selbstverständlech.

► **M. Fernand Kartheiser** (*ADR*).- Den Här Cruchten sot ...

► **M. Yves Cruchten** (*LSAP*), *rapporteur*.- Dir kënnt mer se vläicht och herno stellen. Géif dat lech eppes ausmaachen?

► **M. Fernand Kartheiser** (*ADR*).- Gelift?

► **M. Yves Cruchten** (*LSAP*), *rapporteur*.- Géif et lech eppes ausmaachen, fir mer se duerno um Wupp ze stellen?

► **M. Fernand Kartheiser** (*ADR*).- Nee, selbstverständlech net, Här Cruchten.

► **M. Yves Cruchten** (*LSAP*), *rapporteur*.- Merci.

► **M. Fernand Kartheiser** (*ADR*).- Merci.

► **M. Yves Cruchten** (*LSAP*), *rapporteur*.- D'Debatten iwwert de CETA hunn dësse manner bekannten Accord natierlech an de Schiet gestallt. Dobäi ass den Accord de partenariat stratégique e wichtige Jalon an der Kooperationsmat Kanada.

Kanada ass effektiv e wichtige Partner vun der Unioun, souwuel wirtschaftlech gesinn, mee och politesch, virun allem am haitegen internationale Klima. D'Kanadier sinn eng Stëmm fir Toleranz a fir Diversitéit, e Land mat enger staarker demokratescher Traditioun an engem Rechtsstaat, e staarken Ennerstëtzer vum Multilateralismus, en Alliierten an der Bekämpfung vum Klimawandel. A villen Hisiichte sti sech Kanada an Europa deemno ganz no. Alles dat mécht Kanada zu engem Kärpartner op där anerer Säit vum Atlantik.

D'Relatiounen tëscht der Europäescher Unioun a Kanada gi bis an d'50er Joren zréck, wou se virun allem wirtschaftlecher Natur waren. 1976 haten déi zwee Acteuren en Accord-cadre de coopération commerciale et économique ënnerschriwwen. 1990 gouf dann eng Déclaration politique conjointe ënnerschriwwen. 1996 kout et dann zu enger Déclaration politique et plan d'action communs Canada-Union européenne. 2004 gouf da fir d'éischt vun enger strateegescher Partnerschaft geschwat, wou e Programme de partenariat ugeholl gouf.

Den Accord de partenariat stratégique, iwwert dee mer haut befannen, ass eng Extension vun dëser historescher Bezéiung. E schafft e Kader fir politeschen Dialog a Kooperationsmat enger ganzer Rei vun Domänen, deen et erlabe soll, d'bilateral Bezéiungen nach eng Kéier ze verdéiwen. Den Accord de partenariat stratégique ass virun allem e politeschen Accord a beschtefalls „soft law“.

Et ass éischter en Instrument, e Kader, deen et deenen zwou Parteien erlaabt, zesummenzekommen a sech iwwer duerchaus sensibel Theemen auszutauschen an ze beroden, an dat lassgeléist vum Commerce, dee jo iwwert de CETA gereegelt gëtt. Sou gëtt zum Beispill déi bilateral Kooperationsmat Saachen internationale Friden a Sécherheet, Klimawandel oder Bekämpfung vum Terrorismus gestärkt.

Et ass awer och en Accord, deen eis gemeinsam Wäerter confirméiert an et erlaabt, an internationalen Institutione besser a méi strateegesch zesummenzeschaffen. Effektiv sinn d'Kanadier e wichtige Partner, zum Beispill am

UNO-Mënscherechtsrot respektiv an der véierter Kommissioun vun der Assemblée générale, wou mer op enger Rëtsch Dossieren zesummeschaffen.

Ze notéieren ass och, dass den Accord de partenariat stratégique e Lien mam CETA mécht. Den Artikel 28.7 gesäit nämlech vir, dass eng grav a substanzuell Verletzung vu Mënscherechter oder a Saachen Netverbreedung vu Waffen als Grond fir d'Denonciatioun vum CETA vun enger Partei dénge kann, esou wéi et och am Artikel 30.9 vum CETA festgehalen ass. Dëst ass, by the way, op Dränge vun der Europäescher Unioun en vue vun enger Conditionnalité politique bäigesat ginn, während d'Kanadier op dësem Punkt éischter gezéckt haten.

Den Accord de partenariat stratégique ass den 30. Oktober zesumme mam CETA ënnerschriwwen ginn, nodeems d'Verhandlungen, déi 2011 ugefaangen hunn, 2014 konnten ofgeschloss ginn. Zanter dem 1. Abrëll 2017 gëtt de groussen Deel vum Accord virleefeg ugewannt. Well et en Accord mixte ass, dee souwuel EU- wéi och national Kompetenz couvriert, mussen alleguerten d'Memberstaaten e ratifizéieren, ier e ganz a Kraaft wäert treden. Am Moment sinn dat 19 Länner.

D'Kommissioun huet de Projet de loi an den Avis vum Staatsrot, deen den 8. Oktober erakomm ass a keng Observatiounen hat, analyséiert. Den 9. März hu mer de Rapport dann an der Kommissioun ugeholl.

Mam internationalen Handelsklima steet et net zum Allerbeschten, wéi mer alleguer wëssen. Virun allem d'Amerikaner ënnert dem President Trump huelen eng aggressiv, eng protektionistesch an nationalisteschen Approche, déi sech net vill fir Reegelen a multilateral Kanäl interesséiert. Mir gesinn dat beim Handelskrich mat China, mee och d'Europäesch Unioun huet dem amerikaneschen President seng Obsessioun mat Handelsbilanze schonn ze spiere kritt. Tariffer a Menacé fir nach méi Tariffer sinn op der Dagesuerdnung vum amerikaneschen Discours.

D'europäesch Approche ass do eng ganz aner: Iwwert de Wee vum Dialog a vun der Zesummenaarbecht solle gemeinsam Reegelen ausgeschafft ginn, déi net nëmmen den internationalen Handel solle förderen, mee och den neie Sensibilitäte fir den Développement durable, de Klimawandel an d'Erhale vu staarke sozialen Norme solle Rechnung droen.

Op dëser Plaz wëll ech der Zivillgesellschaft Merci soe fir déi Aarbecht, déi si geleescht huet an déi et erméiglecht huet, méi streng Ufuerderungen, virun allem an den Handelsaccorden, déi mir mat Drëttlänner ofschléissen, anzubauen. Dës Aarbecht huet hir Friichte gedroen.

Ëmfroe vum Eurobarometer weisen, dass d'Lëtzebuerger eng éischter favorabel Meenung zu Handelsaccorden an dem internationalen Handel generell hunn. Dräi Véierel fannen och, dass se vum internationalen Handel profitéieren. Zum selwechten Ament gëtt et fir si ëmmer méi wichtig, dass sanitär an Ëmweltnorme bei esou Accorde respektéiert ginn. 65 % fannen, dass bei der EU-Handelspolitik dat schonn de Fall ass.

Dës Statistike sollen eis elo net dovun ofhalen, den Accord kritesch ënnert d'Lupp ze huelen. Mee et ass awer eng Indication, dass et e gewëssene Réckhalt fir esou Handelsaccorde gëtt. Wéi virdru scho gesot, ass Kanada e laangjäreg Partner, dee grosso modo deene selwechten Ziler a Saachen Handelspolitik noheet. Fir d'EU ass Kanada den zéngtgréissten Partner, während d'EU fir Kanada deen zweetwichtigsten Handelspartner ass.

Och a Saachen Investissementer hunn déi zwee enk Relatiounen. Kanada ass den drëttgréissten Investisseur an der EU, während d'EU déi zweetgréisst Source fir direkt Investissementer a Kanada ass.

De CETA soll, graff gesot, d'Handelsrelatiounen tëschent deenen zwou Parteien verstärken an e méi zolitte Kader fir Investissementer schafen, dat alles no strikte Reegelen.

Loosst mech awer fir d'éischt kuerz op d'Geschicht vum CETA agoen! 2007 hunn déi europäesch a kanadesch Regierungen am Kader vum EU/Kanada-Sommet eng Etüd lancéiert, déi zur Konkursioun komm ass, dass d'Liberalisatioun vum Wueren- an Déngschleeschtingshandel souwuel fir d'EU ewéi fir Kanada Virdeel hätt.

2009 sinn dann d'Verhandlungen tëschent deenen zwou Parteien ugaangen, fir de CETA auszeschaffen. 2011 ass d'Verhandlungsmandat vun der EU amendéiert ginn, fir de Volet vum Investitionsschutz an d'Promotioun vun den Investissementer ze integréieren.

Um EU/Kanada-Sommet vum 26. September 2014 hunn déi zwee Länner dann ugekënnegt, dass d'Negociatiounen ofgeschloss wäeren. Am Februar 2016 war et dann d'Annonce, dass de

juristesche Feintuning fäerdeg wär. Zum selwechten Ament kout och déi wichteg Ukënnegung, dass de CETA en neien Investitionsschutzsystem kritt, op deen ech spéider nach méi am Detail wäert agoen. De fäerdeg Accord gouf dann den 30. November 2016 ënnerschriwwen.

Wéi virdru scho gesot, geet et bei dësem Accord ëm en Accord mixte, also en Accord, dee souwuel national wéi och EU-Kompetenze betrëfft. Dofir ass et dann och néideg, dass souwuel d'EU-Parlament, mee och all d'EU-Memberstaaten den Accord ratifizéieren. D'EU-Parlament huet de 15. Februar 2017 säi Go ginn. A Kanada hunn d'House of Commons an de Senat de CETA 2017 approuvéiert. Op EU-Niveau hu bis ewell 13 EU-Memberstaaten de CETA ratifizéiert.

Nodeems d'EU-Parlament an de Conseil den Accord approuvéiert hunn, sinn dann all déi Dealer, déi exklusiv der EU-Kompetenz ënnerleien, provisoersch a Kraaft getrueden. Dat heescht praktesch, dass zanter dem 21. September 2017 eng 90 % oder 95 % vum Accord a Kraaft sinn.

De Projet gouf den 12. Juli 2019 vum Minister Asselborn deposéiert. Den Avis vum Staatsrot ass den 8. Oktober erakomm. De Staatsrot hat och keng Observatiounen zum Projet. Den 3. Februar huet d'aussepolitesch Kommissioun souwuel de Projet de loi wéi och den Avis vum Staatsrot analyséiert. De 24. Februar sinn dës Diskussiounen virugaangen.

Als President war ech prett a bereet, fir déi Diskussiounen och nach weiderzeféieren, falls dat néideg gewiescht wär. Allerdéngs dierfe mer net vergiessen, dass mer de CETA als Chamber schonn an der Vergaangenheet dacks diskutéiert hunn. Als aussepolitesch Kommissioun hu mer d'Negociatiounen suivéiert mam Minister, deen dësen Dossier ëmmer ganz proaktiv mat eis diskutéiert huet an iwwert d'Debatten am Conseil vun der EU rapportéiert huet. Souguer dräimol, mengen ech, samschdes ass eis Kommissioun zesummekommen. De 26. Januar 2016 hate mer och eng Reunion mam Här Pierre Marc Johnson, Négociateur en chef vum Quebec am Kader eebe vum CETA.

Mee och an der Chamber selwer hu mer eis Aarbecht gemaach. Sou gouf et eng ganz Rëtsch u Motiounen, an deene mir als Parlament eis Positioun duergeluecht hunn. Erlaabt mer, kuerz dräi vun deene Motiounen ze ernimmen!

An der Motioun vum 18. November 2015 vum honorabelen Här Serge Urbany huet d'Chamber d'Regierung opgefuerdert, sech géint all Demarche ze stellen, déi de Wee zur Implementatioun vum CETA virundreiwe géif, soulaang deen ale System vu Schidsgerichter virgesi wär. An enger anerer Motioun vum 7. Juni 2016 hu mer als Chamber dann insistéiert, dass den Accord als Accord mixte agestuift misst ginn. Och hate mer gefuerdert, déi juristeschen Froen zum Système de Cour d'investissement ze kläre souwéi d'Onofhängegkeet an d'Objektivitéit vun de Riichter ze garantéieren.

An enger weiderer Motioun vum 20. Oktober 2016, déi mäi Virgänger Marc Angel erageerecht hat, gouf d'Regierung dann invitéiert « à donner son accord, sous certaines réserves, au CETA au sein du Conseil de l'Union européenne et à lancer le processus démocratique de ratification. » (veuillez lire: « à donner son accord, compte tenu de ce qui précède, à l'AECC/CETA au sein du Conseil de l'UE et à lancer le processus démocratique de ratification. »)

An där Chamberssitzung hat de Minister dann och eng Deklaratioun iwwert de CETA gemaach. Ech fannen, dass mir dofir duerchaus soe kënne, dass mer de Prozess als Chamber intensiv an och mat där néideger Seriositéit begleet a matgestalt hunn.

Perfekt ass deen Accord net! An dach gouf et eng Rëtsch Ännerungen, déi den Accord ganz kloer besser gemaach hunn! Hei musse mer nach eemol déi wichteg Roll vun der Zivillgesellschaft ervirhiewen. Déi huet fir Verbesserung gepusht, zum Beispill a Saache Schidsgerichter, mee och fir zousätzlech Garantien ze kréie fir de Klimaschutz oder d'Erhale vu Standarden. An do huet sech am Laf vun den Negociatiounen och eppes gedoen.

Dass d'Zivillgesellschaft haut nach ëmmer net zefridden ass, kënne mer och iergendwéi verstoen. D'Globaliséierung an en internationalen Handel, deen op Konkurrenz tëscht de Länner berout, déi maachen Angscht. An d'Kritik géint dësen Accord wéi och géint aner Verträge huet domadder ze dinn. An dësem Sënn ware mir eis an der Kommissioun, mengen ech, alleguer

eens, dass den Accord net perfekt ass, well hien d'Fuerderunge vun der Zivillgesellschaft fir e grondsätzlech aneren Handel net erfëlle kann.

Mee wann ee kuckt, wéi den Accord evoluéiert huet, och am Verglach mat aneren Accorden, sou kann ee schonn zur Konklusioun kommen, dass dëst Ofkommen zu enger Verbesserung vum internationalen Handel bäidroen wäert. En Accord, dee mer en plus mat engem Land ofschléissen, dat zu engem groussen Deel eis Standarden an eis Wäerter deelt, a wou eng gewësse Vertrauensbasis do ass, dass Kanada seng Obligatiounen mat guddem Wëllen ëmsetze wäert.

Et ass e sougenannten „accord nouvelle génération“, deen also net méi just déi klassesch Froen, wéi den Zougang zum Maart, traitéiert, mee och Dispositiounen zu, ënner anerem, dem Schutz vum geeschtegen Eegentum, dem Marché public oder der nohalteger Entwécklung huet.

Den „instrument interprétatif commun“ ass ausgeschafft ginn, fir eng Rëtsch kritesch a kontrovers Punkten duerch d'Festleeë vun enger gemeinsamer Interpretatioun ze klären. Dës Instrument ass och net just eng politesch Deklaratioun, mee et muss effektiv vun engem Richter consideréiert ginn, falls et zu engem Sträitfall sollt kommen.

Et ass och e liewegen Accord. De Comité mixte, deen duerch den Artikel 26.1 an d'Liewe geruff gëtt, ass responsabel fir all Froen iwwert d'Implementatioun vum Accord. Dee Comité mixte hat am September 2018 och schonn eng Sëtzung, wou ënner anerem iwwert déi nohalteg Entwécklung geschwat gouf an dräi Recommandatiounen ugeholl goufen, déi eng besser Kooperatioun erlabe sollen.

De CETA ass en décke Batz: iwwer 2.000 Säiten, opgedeelt an 30 Kapiteln an eng Rëtsch Annexen, wéi och dee faméisene Instrument interprétatif commun. Wat d'Tariffer ugeet, gi ronn 99 % vun den Droits de douane op industrielle Produiten eliminéiert. Fir d'EU sinn hei virun allem den Textil- an den Automobilsektor wéi och déi cheemesch Produite wichteg. Produiten an der Landwirtschaft si Quoten ënnerwerf, wat heescht, dass just eng gewësse Mass u Produiten tarifferfräi exportéiert ka ginn. Als Beispill kann een d'Rëndfleisch nennen, wou d'Quot bei 48.000 Tonne pro Joer läit. D'Exportatioun vum Pouletsfleisch gëtt guer net liberaliséiert.

Et gouf och eng gewëssen Angscht, dass den europäesche Marché mat kanadesche Produiten iwwerschwemmt kéint ginn. Abee, déi Angscht huet sech bis elo net gerechtfertegt. Wat d'Servicer ugeet, facilitéiert den Accord den Accès op de kanadesche Marché fir Entrepreneuren aus der EU. Hei muss gesot ginn, dass et fir d'EU-Memberstaaten keng Obligatioun gëtt, hir Marché-publicken opzemaachen. Och kann den Accord se net zu Privatiséierung vum verschiddene Secteuren zwéngen. Ausserdeem behalen d'Staaten d'Méiglechkeet, privatiséiert Servicer erëm effentlech ze maachen. D'Gestioun vun de Gesondheetsservicer, d'Bildung oder nach d'Distributioun vum Waasser ginn net beaflosst.

Loosst mech nach kuerz op deen een oder anere méi kontroverse Punkt agoen! Deen ale Schidsgerichtssystem ISDS, dee virun allem vun der Zivillgesellschaft, mee och vu verschiddene Länner kritiséiert gouf, ass wéi gesot duerch den Investment Court System ersat ginn. Den Europäesche Gerichtshaff huet den 30. Abrëll 2019 deklaréiert, dass dës System mat europäeschem Recht kompatibel wär, dat nodeems d'Belsch hei en Avis gefrot haten.

Den ICS ass eng kloer Verbesserung am Verglach zum ISDS. D'Richter sinn onofhängeg an objektiv. Dëst ass nach eng Keier am Instrument interprétatif commun festgehalen ginn. D'Prozedur sinn transparent an et gouf e Mécanisme d'appel op d'Bee gesat. Dës Norme si fir d'EU den neie Standard a Saache Règlement des différends. Déi lëtzebuergesch Regierung huet sech effektiv dozou engagéiert, keng Accorde méi ze akzeptéieren, déi net dësen neien ICS hunn.

Am Idealfall ass den ICS just eng Tëschenetapp um Wee zu engem multilaterale Gericht fir Investissementen. Dat ass sécherlech nach e laange Wee. Ëmmerhi gëtt et nach haut méi wéi 2.000 där Accorde weltwäit, déi deen alen ISDS-System hunn. D'Hoffnung ass, iwwer bilateral Accorde méiglech vill Länner mat u Bord ze kriien an iergendeng Keier eng kritesch Mass zesummenzehunnen, fir esou eng multilateral international Cour kënnen ze lancéieren.

Ech wëll op dës Plaz ënnersträichen, dass d'Gerichter net do sinn, fir den Entreprisé be-

sonnesch Rechter ze ginn. D'Zil ass, dass auslännesch Investisseuren net diskriminéiert gi par rapport zu lokalen Entrepreneuren. Dat heescht, dass eng Lëtzebuerger Firma a Kanada soll behandelt gi wéi eng kanadesch Firma an dass de Lëtzebuerger Staat eng kanadesch Firma zu Lëtzebuerg soll behandele wéi all déi aner.

Fir ze garantéieren, dass et keng Abuse gëtt, gouf och am Instrument interprétatif commun festgehalen, dass just europäesch a kanadesch Entrepreneuren dës Mechanismus notze kënnen, also Entrepreneuren, déi e reelle wirtschaftleche Bezuch zu deenen zwou Wirtschaften hunn. Dës Provisioun war iwwerengs eng Konditioun fir d'Ënnerschrëft vu Lëtzebuerg.

Wat déi sanitär a phytosanitär Standarden ugeet, gouf et Befierchtungen, dass dës Standarden no ënne reviséiert kéinte ginn. Et geet hei zum Beispill ëm d'Benotze vun Hormoner, Antibioticken oder Pestiziden. Den Accord ännert näischt an der EU-Legislatioun. Et gëtt allerdéngs en Dialog, wat d'Coopération réglementaire ugeet, an dat duerch e Forum. Hei geet et fir d'alleréisch drëms, d'Normen, déi vun deenen zwou Säite benotzt ginn, ze verstoen. Wann et Sënn mécht, kann et effektiv och zu enger Konvergenz vun Normen kommen. Wat net wäert geschéien, ass, dass hanner zouenen Diere méi niddreg Normen imposéiert ginn.

De Principe de précaution ass, wéi gesot, assuréiert. Gläichzäitig ass och garantéiert, dass déi eenzel Länner hiren Droit de réglementer bäibehalen, also d'Méiglechkeet, fir Mesuren am Intérêt public ze huelen. Dat gouf och vun enger onofhängeger Expertekommissioun bestätegt, déi a Frankräich agesat gouf, fir den Impact vum CETA a Saachen Ëmwelt a Gesondheet ze präiwien. Déi Commissioun huet och festgehalen, dass de Principe de précaution, deen am Traité vu Lissabon verankert ass, prinzipiell garantéiert ass.

Jo, d'Multinationale profitéieren vum Accord! Mee et dierf een net vergiessen, dass den Text och spezifesch Dispositiounen fir kleng a mëttelgrouss Betriber virgesäit. A jo, dës Dispositiounen ginn haut nach net voll a ganz ausgeschëpft! Dofir ass et wichteg, d'PMEn ze sensibiliséieren, hinnen ze hëllefen, fir besser vun den neien Opportunitéiten ënnert dem Accord ze profitéieren. Dat ass natierlech och fir lëtzebuergesch Entrepreneuren interessant a kann zum Deel dozou bäidroen, eis Wirtschaft ze diversifizéieren. Den Ausseministère huet scho mat der Chambre de Commerce zesummege schafft, fir d'Entrepreneuren hei zu Lëtzebuerg ze sensibiliséieren, och wierklech vun den Opportunitéiten ze profitéieren, déi esou Verträge mat sech bréngen.

Et ass sécherlech vill ze fréi, fir definitiv Konklusiounen zum Impact op déi zwou Wirtschaften ze zéien. Och wann den Eurostat vum 2017 op 2018 eng Hausse vum bilateralen Handel wéi och eng 15%eg Erhéijung vum Handelsiwwerschoss am Verglach zu deene Jore virdru festgestallt huet, sou muss een déi Zuelen awer relativéieren an et kann een déi Tendenzen net just an eleng um CETA festmaachen. Op alle Fall geet et drëms, de Suivi vum Accord ze maachen, souwuel wat den Handel selwer ugeet, mee och, wéi sech Saache wéi Standarden oder nach den Ëmweltschutz entwéckelen.

Ech wéilt ofschléissen, andeem ech als President vun der aussepolitischer Commissioun alle Membere wëll e Luef ausschwätzen. Och, jo, och ausdrécklech deenen, déi den Accord haut net wäerte stëmmen! Si hu mat hire Froen, Interventiounen, och emol kritesche Remarken d'fir gesuergt, dass mer konnten eng seriö Preparatioun vum Dossier maachen an all senger Facetten an och duerch all Bléckwénkel konnte kucken. An dat huet dësem Rapport op alle Fall net geschuet. Grad am Contraire!

Ech soen lech Merci.

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Cruchten. An da ginn ech dem Här Fernand Kartheiser d'Wuert.

► **M. Fernand Kartheiser (ADR).** - Villmools merci, Här President, an och dem Här Cruchten merci, datt e bereet ass, eng Fro unzuhuelen. Normalerweis stellen ech keng Fro bei engem Rapport, mee et schéngt awer eng gewësse Kontradiktioun hei ze sinn. Den Här Asselborn huet ganz am Ufank gesot, datt mer haut eigentlech just iwwert d'Kapitel 8 ofstëmmen. An den Här Cruchten hat och am Ufank gesot, wéi och den Här Asselborn, den Accord wär schonn a Kraaft. Or, ech mengen, et ass esou, datt e provisoresh a Kraaft ass. An den Här Cruchten huet a sengem Rapport och zweemol gesot, datt d'Staaten alleguer e musse ratifizéieren.

Do wollt ech just nach eng Keier, datt den Här Cruchten eis ganz kloer seet: Wat sinn d'Inzidenzen vun deem Vott haut, dee mir hei am Parlament huelen? Wann d'Lëtzebuerger Chamber

Nee seet, dann ass et jo normalerweis esou, datt dee CETA ganz hifälleg ass. Ass dat esou, Här Cruchten?

Merci.

► **M. Yves Cruchten (LSAP), rapporteur.** - Also, nee, dat wëll ech net esou soen. Mee Dir wësst jo, Här Kartheiser, dass mer genee déi dote Fro och e puermol an der Commissioun diskutéiert hunn. An dat ass effektiv net esou einfach ze beäntweren, wat geschitt, wann d'Randifikatioun an engem EU-Memberstaat - dat musse jo net mir sinn, dat kann iergenden aneren EU-Memberstaat sinn -, wa se do verworft gëtt. Dat wär, sou wéi ech op jidde Fall an der Commissioun et och verstanen hat, effektiv juristescht Neiland. An déi genee Konsequenzen dovunner sinn och, menger Meenung no, nach net ganz kloer.

Op alle Fall war déi Fro do, ech mengen, zwee- oder dräimol gestallt ginn. An eng definitiv Äntwert hu mir och dorobber net kritt.

Merci.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Cruchten. Als éischte Riedner ass déi honorabel Madamm Viviane Reding age droen. Madamm Reding, Dir hutt d'Wuert.

Discussion générale

► **Mme Viviane Reding (CSV).** - Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, Lëtzebuerg ass am État de crise. A mir sinn an der Chamber, fir Antikrisegesetzter ze stëmmen. Dës Woch sinn awer eng Rei Antikrisegesetzter vun der Majoritéit vun der Dagesuerdnung geholl ginn. Awer dat Netantikrisegesetz CETA, wat och no der Kris seng Gëltegkeet gehat hätt, dat ass op der Dagesuerdnung bliwwen!

An do stelle mer eis wierklech d'Fro: Firwat dann net der Zivillgesellschaft, deem Deel vun der Zivillgesellschaft, dee wëllt protestéieren, déi Méiglechkeet ginn, vu datt am Fong geholl keng Urgence ass?

Mir hätte sollen d'Méiglechkeet ginn, déi participativ Demokratie zum Ausdruck ze bréngen, an net se bremsen! An dofir wollt d'CSV, mat anere Parteien aus der Oppositioun, datt mer déi Debatt zu dëser Zäit net géife féieren. Mee déi politesch Majoritéit war enger anerer Meenung. Dont acte! An dofir elo déi Debatt hei.

Mir entzéien eis där Debatt net. A mir leeë souguer och Motiounen vir. Här President, hei ass déi éischt, déi ech am Numm vun der CSV virleeën. De Paul Galles wäert déi zweet herno och nach virleeën.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci.

Motion 1

La Chambre des Députés,

- *rappelant la signature de l'Accord économique et commercial global (AECG/CETA) le 30 octobre 2016 ;*

- *rappelant l'entrée en vigueur provisoire de l'AECG/CETA au 21 septembre 2017 portant sur les dispositions relevant de la compétence exclusive de l'Union européenne ;*

- *rappelant que l'entrée en vigueur totale de l'AECG/CETA ne sera possible qu'après sa ratification par les parlements nationaux et régionaux des États membres ;*

- *rappelant la réduction de la quasi-totalité des barrières d'importations et de tarifs douaniers entre le Canada et l'Union européenne par l'AECG/CETA ;*

- *rappelant les bénéfices du libre-échange pour l'emploi et l'économie luxembourgeois et européens ;*

- *rappelant l'établissement d'une nouvelle norme mondiale concernant le développement durable dans les accords commerciaux par l'AECG/CETA ;*

- *considérant le renforcement des normes en matière sanitaire, phytosanitaire, environnementale et de travail ;*

- *considérant, malgré ce fait, les craintes de certains citoyens en ce qui concerne les normes environnementales, sanitaires et sociales européennes et luxembourgeoises ;*

- *considérant les critiques de certaines parties de la société civile en ce qui concerne le système d'arbitrage dans les accords commerciaux ;*

- *considérant les avancées décisives de l'AECG/CETA en passant d'un arbitrage international en matière d'investissement à un système juridictionnel des investissements (Investment Court System, ICS) ;*

- *rappelant le blocage au sein de l'Organisation mondiale du commerce (OMC/WTO) dû au refus de renouvellement des juges par les États-Unis ;*

- *considérant la création d'un nouveau système intérim (MPIA) pour pallier cette insuffisance ;*

- *considérant les préoccupations des consommateurs et des agriculteurs européens et luxembourgeois ;*

- *considérant la nécessité d'une réorientation stratégique de l'Union européenne et du Luxembourg en matière de commerce international après la crise du coronavirus,*

invite le Gouvernement

- *à rester vigilant en ce qui concerne une mise en œuvre irréprochable de l'Accord économique et commercial global (AECG/CETA) dans l'esprit du principe de précaution ;*

- *à veiller à l'application effective des normes environnementales, sanitaires, phytosanitaires et sociales européennes et luxembourgeoises dans le cadre de l'AECG/CETA ;*

- *à soutenir activement l'action européenne pour la mise en place d'un « multi-party interim appeal arbitration arrangement » (MPIA) à l'OMC ;*

- *à œuvrer avec insistance en faveur d'un tribunal multilatéral des investissements comme institution internationale permanente ;*

- *à tirer les leçons politiques, économiques et stratégiques pour le commerce international de la crise du coronavirus.*

(s.) Viviane Reding, Félix Eischen, Léon Gloden, Martine Hansen, Gilles Roth, Claude Wiseler.

(M. Mars Di Bartolomeo prend la présidence.)

► **Mme Viviane Reding (CSV).** - Mee éier mer elo ufänke mat der Diskussioun, wär et awer interessant ze gesinn: Wat denken d'Leit dobaussen eigentlech iwwert den Handel? Well mir héiere jo déi, déi sech manifestéieren. Do stoungen der e puer virun der Chamber an anerer hunn zu Honnerten eisen E-Mail-System flaachgeluecht.

Mee bon, dann, den Eurobarometer vum Mee 2019, deen huet gefrot, an alle Länner vun Europa, ob d'Handelsaccorden dann elo eng gutt Saach oder eng schlecht Saach wäer fir hiert Land. An zu Lëtzebuerg hu 67 % vun deene Befrote gesot, et wär eng gutt Saach. An 30 % hu gesot, et wär eng schlecht Saach. Dobäi läit Lëtzebuerg mat deenen, déi dat eng gutt Saach fannen, besser wéi den Duerchschnitt an Europa, well den Duerchschnitt an Europa, dat sinn 59 %, déi soen, et wär eng gutt Saach, a 35 %, déi soen, et wär eng schlecht Saach.

Also gëtt et verschidde Meenungen an eiser Bevelkerung; am Vollek allgemeng, mee awer och bei jiddwerengem, ech mengen an eisen Associatiounen, an eise Veräiner, an eise Parteien - och bei der CSV -, an de Familjen dobaussen, verschidde Meenungen. An dofir, mengen ech, wär et esou wichteg, datt mer hei géifen emol objektiv analyséieren: Wat steet an deem Accord? Ass deen Accord geféierlech? Bréngt en eis eppes oder net? A wou kënnt dann iwwerhaapt déi Oppositioun, déi sech jo lautstaark bemierkbar mécht, wou kënnt déi iwwerhaapt hier?

Déi Oppositioun ass relativ jonk. Si ass am Fong geholl entstanen zu där Zäit, wéi Europa mat den Amerikaner iwwert den TTIP diskutéiert huet. Dat war eng ganz schwierig Diskussioun. An do war décken, décke Sträit. Do ass et ëm grondleeënd Prinzipie gaangen, déi d'Amerikaner einfach net wollte gutthalen: Konsumenteschutz, Liewensmittelsécherheet, Date-schutz, Sécherheetsbestëmmunge bei Medikamenter, bei Maschinnen an esou weider an esou fort. Also mir hunn eis quasi d'Käpp ageschloen.

An Dir wësst jo och, datt den TTIP näischt ginn ass, well mir als Europäer net wollten eis Reeegele, eis Prinzipien opginn. Et waren also vill Diskussiounen a keng Resultater. Den TTIP ass vum Dësch. Mee aus deenen Diskussiounen huet sech an de Käpp vu ville Leit festgesat, datt den Handel per se eng negativ, eng schlecht Saach wär.

D'Politik huet awer doraus geléiert. An dofir hu mer vu vira gesot: „Mir maachen net méi en Handelsaccord, dee verschidde Saachen net op Pabeier bréngt.“ Wéi zum Beispill: Ofschafung vun Tariffer, okay. Mee Wäerter bäibehalen, Reeegele festleeën, gesellschaftlech Prinzipie festegen, dorëms geet et! „A mir wäerte bei deem nächsten Handelsaccord“, hu mer no der TTIP-Erfahrung gesot, „d'fir suergen, datt dat geschitt!“ An dofir hu mer versicht, deen Handelsaccord mat enger Frëndnatioun ze maachen, déi ongeféier déi selwecht Opfaassung, déi selwecht Wäerter, déi selwecht Protektioun och vun de Mënschen huet. An dofir Kanada.

An dat heiten ass net en normalen Handelsaccord wéi Honnerte vu virdru. Dat heiten ass ganz kloer eng strateegesch Partnerschaft mat engem Verbündeten.

De Rapportier huet scho ganz gutt op déi verschiddenen Daten higewisen. Ech wëll lech nëmme soen, et ass keng nei Saach. D'Verhandlung sinn am Joer 2009 ugaangen. Zënter 2009 gëtt an den nationale Parlamenten an

am Europaparlament zu där Saach diskutéiert. Vill Sitzungen, vill Ausernanersetzungen, vill Abezëiung, vill Sträit vun der Zivilgesellschaft. Ennerzeechnung vun där ganzer Saach: 2016. Ratifizierung dunn am Europaparlament an am Europäesche Conseil.

An den Deel, dee sech net mat der Juristerei befaasst, deen ass zënter 2017 a Kraaft. An do-uerch, do geet et jo ëm den eigentlechen Handel, do geet et ëm d'Agrikultur, do geet et ëm alleguerten déi Saachen, doduerch kann ee jo och scho verschidde Konklusionen treffen, well et huet ee jo deen Abstand vun 2017 bis haut.

Éischt Constatatioun: Deen Accord hei schafft keen Handel. Deen Accord reglementéiert den Handel, deen et gëtt, schafft Reegelen, fir datt deen Handel an alles, wat dorunnerhänkt, op uerdentlech Aart a Weis funktionéiert: beim Schutz vun den europäesche Gesetzter an domat och de Lëtzebuurger Gesetzter - et ass keen eenzeg europäesch Gesetz, keen eenzeg Lëtzebuurger Gesetz, wat ausser Kraaft gesat gëtt duerch deen Accord hei -, bei der Liewensmëttelsécherheet, alleguerten déi phytosanitär Of-sécherunge vun de Konsumenten - Konsumenten-schutz, ganz wichteg! -, mee awer och, an dat hu mer jo als Parlamentarier ëmmer gefrot, datt et beim Handel och muss ëm d'Aarbechtsrecht goen.

An dofir sinn an deem Handelsaccord hei och d'Reegele vun der OIT matageschriwwen. Mir hu gesot: „Handel däerf och net einfach den Ëmweltbestëmmunge widderstrieden.“ An dofir hu mer eis baséiert op den Accord de Paris. An den Handel däerf och net derzou féieren, datt den nationale Gesetzgeber net méi d'Méiglechkeet huet, e Gesetz ze maachen. Also d'Basis vun enger Chamber ass, derfir ze suergen, datt se ka reglementéieren, op Virschlag vun der Regierung oder op Virschlag vun der Chamber. Déi Méiglechkeet behale mer nach ëmmer.

An ech gesinn elo just den Emile Eicher viru mer: Wat hate mer Diskussiounen während Jore mat de Gemengen, déi nämlech gefaart hunn, duerch Handelsaccorde kéinten zum Beispill eis Reglementer, wat den Offall oder wat d'Waasser ubelaangt, ausser Kraaft gesat ginn. Quod non. Do geet keen drun! Och deen heiten Handelsaccord net!

An dann ass haaptsächlech wichteg, mee do kommen ech herno nach drop, d'Schafung vun enger onofhängeger ëffentlecher Gerichtsbarkeet, déi och Rechtssécherheet, Sécurité juridique bréngt.

Et geet also ëm vill méi wéi Tariffer ofzeschaffen. Et geet drëm, gesellschaftlech Wäerter an Instrumenter ze schafen, an datt déi souwuel a Kanada wéi bei eis agehale ginn.

Wie profitéiert dann elo am Fong geholl do dervun? Aus den éischten Analyse vun all deene Länner, déi dat schonn applizéieren zënter 2017, geet kloer eraus: Déi, déi wierklech profitéieren, sinn déi kleng, gutt vernetzt Länner: Lëtzebuerg, Schwäiz, Irland, Dänemark, Belsch. Länner, déi selwer kee grouss Banne-maart hunn an déi op Import/Export ugewise sinn.

Zweetens profitéieren dovun d'Kleng- a Mëttelbetriber, well dat sinn déi Schwaach an deenen Handelsaccorden, besonnesch wann et zwëschen engem klengen Land an engem groussen Land virgeet. Mee hei, besonnesch duerch déi nei Gerichtsbarkeet, hunn eis Kleng- a Mëttelbetriber Méiglechkeeten, déi se virdrun net hatten. An dat ass och gutt esou!

Wéi ass dann d'Situatioun elo hei zu Lëtzebuerg? Ma zu Lëtzebuerg ginn et 129 Entreprisen, déi a Kanada exportéieren. Dat sinn haaptsächlech Mineralien, Stoll, Metall, Maschinen, Transportmaschinen an esou virun, Porzellain, Optikermaterial an esou weider an esou fort. Bei engem Export an der Héicht vu 532 Milliounen importéieren mir aus Kanada an der Héicht vun 283 Milliounen. Mir hunn also e ganz zolitten Handelsiwwerschoss mat Kanada.

Wat exportéiere mer dann elo haaptsächlech? Exportéiere mer ... Oder importéiere mer vill Agrarproduiten? Nee! Quasi guer net, oder net vill, op d'mannst. An et huet sech och zënter 2017 näischt geännert. Wat exportéiere mer dann? Mee mir exportéiere Gedrénks an Tubak, haaptsächlech. A mir importéiere relativ wéineg aus Kanada.

Awer eppes Flottes wollt ech lech soen: „Wësst Dir, wat an eisem Lëtzebuurger Moschter dran ass?“

► **Une voix.** - Nee! Sot eis et!

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- Soll ech lech et soen?

(**Brouhaha**)

Dat gleeft Der awer net. Kären aus Kanada!

► **Plusieurs voix.** - A!

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- Jo. Well a Kanada ...

► **Mme Martine Hansen** (CSV).- Awer net am „Ourdaller“-Moschter!

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- ... produzéiere se nämlech déi giel Kären, déi eisen typesch Lëtzebuurger Moschter jo sou gutt maachen.

(**Hilarité**)

Jo. A mir wëlle keng franséisch Kären. Dat si brong Kären. Déi sinn eis ze staark. Bon, voilà!

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président de séance*.- Ech mengen, Dir sidd um beschte Wee, fir et matzestëmmen.

(**Hilarité et brouhaha**)

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- Dat ass just als Anekdot geduecht gewiescht. Mee bon, soit.

Importéieren däerfe mer alleguerten déi Wueren, ...

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président de séance*.- Entschëllegt, Madamm Reding?

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- ... déi den europäesche Standarden entsprechen. Mir kënne keng Wueren importéieren, déi géint europäesch Gesetzter verstoussen.

An dofir eng Fro, déi mir ganz kloer un d'Regierung - wann déi da géif nolauschteren, Här Minister - stellen, dat ass: Mir wëssen, mir sinn ofgeséichert duerch d'Gesetzter, well jo keng Wueren däerf erakommen, déi eise Gesetzter widderstriedt. Mee fir datt dat och esou geschitt, muss kontrolléiert ginn. An do hu mir eng Responsabilitéit als Land, fir derfir ze suergen, datt bei eis näischt erakënnt, wat eise Gesetzter net géif entsprechen. Eis Fuerderung also ...

► **Une voix.** - An Europa!

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- An Europa allgemeng, mee och bei eis hei zu Lëtzebuerg. Also wannechgelift kontrolléieren, datt dat och esou geschitt! Ofgeséichert ginn déi geopolitesch Indikatiounen - also eise Kachéis däerf net imitéiert ginn a Kanada, och eise Muselwäin net - an eng Sécurité juridique fir Kleng- a Mëttelentreprisen.

(**M. Fernand Etgen reprend la présidence.**)

An elo kommen ech dann zum wichtigsten Deel!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Madamm Reding, erlaabt Dir, datt den Här Baum lech nach eng Zwëschefro stellt?

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- Och zum Schluss, Här President.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Och zum Schluss, jo.

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- Jo, well ech kommen nämlech elo op dee wichtigste Punkt. An dat ass den Investitiounsschutz, dee Punkt och, wou den Här Kartheiser eng Fro gestallt huet virdrun, wou mer ... Wa mer dat net stëmmen, kréie mer et net! Sou ass et, juristisch gesinn. Also deen Deel vun dem Accord, deen iwwert d'Juristerei geet, dee brauch d'Unanimitéit vun de Memberstaaten, soss kann en net an d'Praxis ëmgesezt ginn.

Wat ass deen Deel? Bis ewell hu mer an eisen Handelsaccorden eng Justiz, déi keng Justiz ass, nämlech eng privat Justiz, wou déi verschidde Parteien Experten ernennen, fir Arbitter ze sinn an hire Clienten dann ze hëllefen. Zum Avantage natierlech vun deene groussen Betriber, well déi jo genuch Geld hunn, fir deier Experten ze bestellen. Awer e klengen Betrib hei aus Lëtzebuerg, wann deen e Problem huet, dann huet en et schwéier vis-à-vis vun de Risen. An hei kënnt déi radikal Ännerung, déi esou wichteg ass a fir déi mer a ganz Europa laang gekämpft hunn, zesummen iwwregens mat der Zivilgesellschaft.

Déi traditionell ISDS-Systemer hu keng Rechtstaatlechkeetsgarantie ginn. Si hunn d'Onofhängegkeet vun der Justiz net garantéiert. Si waren net transparent a si hu keng Jurisprudenz erméiglecht. Lo geet dat ewech an et gëtt remplacéiert duerch eng nei Gerichtsbarkeet mat professionellen a staatlech bezuelten, onofhängege Riichter, mat klere Prozeduren, mat ëffentlechen Auditiounen viru Geriicht, mat enger Verëffentlechung vun den Akten a mat enger Jurisprudenz. Dozou hunn déi Belsch eng Fro gestallt virum Europäesche Gerichtshaff an den Europäesche Gerichtshaff huet den 30. Abrëll 2019 gesot: „Deen neie System klappt, passt mat eise gesetzlechen an Traités-basisse openeen.“

Dat doten ass e wichtige Schrack. Ech géif verlangen, Här Ausseminister, datt mer nach sollen e Schrack virugoen! Well mir hunn nämlech elo e System hei, deen hoffentlech och hei an der Chamber eng Majoritéit fënnt am Vott, mee deen da soll an allen zukünftigen Accorden ageschriwwen ginn - soss si mer nämlech net méi domat d'accord - a wou soll versicht ginn, dat an deenen alen Accorden ze ersetzen.

Sou, dat ass elo eng Saach, déi ass bilateral. Lo hu mer awer och an der Welthandelsorganisatioun multilateral Gerichtsbarkeeten. An déi sinn d'Amerikaner amgaangen, eis futti ze maachen, andeems se keng Riichter méi bestelle fir an déi Geriichter. Dat ass net gutt.

► **M. Jean Asselborn**, *Ministre des Affaires étrangères et européennes*.- Et ass scho futti!

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- Et ass scho futti, jo, Här Minister. Do hutt Der absolutt Recht!

Dofir - an do wëll ech lech felicitéieren! - hutt Dir an d'Europäer am Allgemengen an 20 aner Staaten op de Welt decidéiert: „Dat ka jo net méi esou virugoen! Kommt, mir kreéieren eng nei, onofhängeg Gerichtsbarkeet am internationale Kontext!“ Gutt, datt Lëtzebuerg do derbäi ass. Ech hoffen nëmmen, datt deen „interim appeal arrangement“, dee jo den 30. Abrëll 2020, also virun e puer Deeg, der WTO iwwermëttelt ginn ass, datt deen de Multilateralismus wäert stäerken an datt à terme doraus kann eng zolidd multilateral Gerichtsbarkeet entstoen. Well dat, Dir Dammen an Dir Hären, brauche mer onbedéngt.

Resümee: Handel ouni Reegelen ass falsch. Reegele sinn do, fir eis Sécherheet ze ginn, de Konsumenten, deene klengen Länner, deene klengen Entreprisen. An dofir sinn ech frou, datt Europa sech hei konnt zesummaufen an e Punkt setzen, e ganz klere Punkt: Vun elo u geet et anescht wéi virdrun! A mir si Standardmaker an net Standardtaker um internationale Plang. Hei si mer „Standardcreateuren“. An ech hoffen, datt dee Standard do sech wäert bewäeren an datt mer doduerch kënne weltwäit Reegele kréien, déi eis Mënsche schützen, eis kleng Betriber schützen.

An ech hoffen, datt mer iwwert déi dote Saach dann och eng Diskussioun hei zu Lëtzebuerg kréien. Eng Diskussioun mat alle Forces vives. Och mat deenen, déi net dergéint sinn, well deene muss een och erklären, ëm wat et geet, well d'Leit jo duerch dat ganz Getöse do-bausse veronséichert sinn. Dofir hunn ech och versicht, mech ganz einfach hei op d'Texter ze beruffen a soss näischt ze soen.

Kommt, och wa mer ... Dat heite war net gutt, mengen ech, datt mer dat haut gemaach hunn. Mee kommt, mir iwwerhuelen d'Initiativ, Här President vun der aussepolitischer Kommissioun, fir datt mer no der Coronakris bei d'Leit ginn an hinnen erklären, wat mer dann esou dreiwien.

Merci.

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Madamm Reding. An da waren nach zwou Froen ...

► **M. Marc Baum** (*déi Lénk*).- Här President!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.-... vum Här Kartheiser a vum Här Baum. Den Här Baum ass scho prett.

► **M. Marc Baum** (*déi Lénk*).- Merci, Här President. Ech hunn natierlech ganz andächtig nogelauschert, wéi et hei ëm de Lëtzebuurger Moschter gaangen ass, well ech deen och ganz gär hunn. An duerfir wëllt ech dann eng Fro un d'Madamm Reding stellen: Déi kanadesch Kären, déi am lëtzebuergesche Moschter dra sinn, wéi Der gesot hutt, hunn déi de CETA gebraucht, fir do dranzekommen? Respektiv d'Investitiounsofkommes mat Kanada?

Ech huelen d'Äntwert warscheinlech virewech: Nee, well mer schonn Handel mat Kanada hunn a well dat, mengen ech, kee gutt Beispill ass, wat ee kann uféiere fir ze soen, firwat de CETA nützlich wier, well et déi Form vun Handel souwisou scho gëtt, mat Reegelen an ouni déi Schidsgeriichter.

Mee ech wëllt awer d'Fro trotzdem un d'Madamm Reding stellen, well ech mengen, si wäert mer do Recht ginn, datt déi Kären, déi kanadesch, net de CETA gebraucht hunn.

► **M. Marc Goergen** (*Piraten*).- Ganz gutt!

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- Sou, lo stellt lech emol vir, et geet eppes schif mat deene Kären, zum Negative fir eis Lëtzebuurger Moutarderie, an déi muss viru Geriicht goen. Wa mer déi heite Gerichtsbarkeet hunn, dann ass eis Moutarderie sécher, datt se Recht kritt opgrond vu klere Bestëmmungen, mat onofhängege Jugen, an datt se net brauch Milliounen ze bezuelen, fir deier Affekoten ze finanzéieren.

Also, ech hu jo och a menger Ried gesot: „De CETA erfënnt den Handel net. Den Handel ass do!“ Mee ech hunn et als Beispill ginn: Handel kann och gutt sinn. An dat doten ass e Beispill.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Da wier et um Här Kartheiser.

► **M. Fernand Kartheiser** (*ADR*).- Jo, Här President, just eng Klengegkeet, villmools merci. An och merci un d'Madamm Reding.

Mat deem Wuert „dat Getöse“, hutt Dir domadder de Protest vun der Zivilpopulatioun gemengt, Madamm Reding? Just eng kleng Fro fir d'Comprehensioun. „Dat Getöse do-bausen“, hutt Der gesot.

► **Mme Viviane Reding** (CSV).- Jo, gesitt Der, ech si keen Diplomat. Déi schwätzen anescht. Ech kommen aus dem Minett an ech schwätzen, wéi de Mond mer gewuess ass.

(**Hilarité**)

Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Madamm Reding. An den nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Gusty Graas. Här Graas, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Gusty Graas** (*DP*).- Merci, Här President. Ech gl ganz éierlech zou: Datt mer déi Debatt haut hei féieren, kéint - kéint! - op den éischte Bléck liicht provokativ gesi ginn.

(**Interruption**)

Mee wéi ass et am Liewen? Ee Bléck geet net duer. Et muss een ëmmer eppes zweemol kucken.

(**Interruption**)

A wéi ech mer dann och d'Méi gemaach hunn, awer trotzdem en zweeten, méi genee Bléck op déi Debatt vun haut ze werfen, hunn ech awer ganz séier erausfonnt, datt et ubruecht ass, fir haut deen Debat hei ze féieren. An do gëtt et eng Rei vun Ursachen. Ech wëll der e puer opzielen.

Déi éischt ass: Déi Negociatiounen fir de CETA-Accord, déi lafen zënter 2009, also eelef Joer.

Zweetens: D'EU-Parlament, an et ass hei scho gesot ginn, huet de 15. Februar 2017 den Accord ginn an - ech mengen, wat wichteg ass, an och dee Message muss méi oft no bausse bruecht ginn - den Accord ass zu 90 % plus ou moins provisoersch a Kraaft schonn. Mir diskutéieren also haut, an et ass awer, mengen ech, net onweesentlech, datt een dat ëmmer erëm widderhëlt, iwwer ee ganz weesentlechen Aspekt - e ganz wichtige Aspekt -, dee souwuel vum Rapportier, vum Yves Cruchten, deem ech och villmools Merci soe fir säi ganz flotte Rapport, wéi och vun der Madamm Reding ... Iwwregens soen ech: „Madamm Reding, mat Ausnam vun engem Saz hutt Dir eng wonnerbar Ried de Moien elo hei gehalen.“ Ech wëll lech och duerfir felicitéieren. Duerfir verstinn ech och - herno kommen ech och drop zréck - eppes awer an Ärem Behuelen trotzdem net, mee awer Är Ried war wierklech ganz gutt. Dat muss een éierlech hei soen.

En drëtten Punkt: Mir hunn den 9. Mäerz an der Kommissioun de Rapport ugeho! Dat ass zwee Méint hier! A wat ass entre-temps geschitt? Mir wëssen et alleguer. Mee mir hunn awer och entre-temps festgestallt, ...

(**Interruption**)

... mir hunn awer entre-temps festgestallt, datt dëst Parlament fonctiounsfäeg ass.

(**Brouhaha**)

An ech profitéiere vun der Geleeënheet, emol dem Här Scheeck an der ganzer Verwaltung an all deene Leit, déi ronderëm schaffen, emol Merci ze soen! Mir fonctionéiere praktesch weider, wéi wann näischt geschitt wier! A solle mer dat net als Ursach huelen, fir dann eis legislativ Aarbecht weiderzeféieren? Wou läit do eng Ursach, fir dat net ze maachen? An dowéinst ass et fir mech an och fir meng Partei a mat Sécherheet fir vill aner Leit an, ech sinn och iwwerzeegt, fir Verschiddener, déi haut oder gëschter gefrot hunn, et sollt vum Ordre du jour geholl ginn, ...

► **M. Marc Spautz** (CSV).- Här President!

► **M. Gusty Graas** (*DP*).- ... datt se bannen-dran och e bëssen eppes aneres denken.

Dann e véierte Punkt, do wëll ech awer och drop ...

(**Protestations**)

► **Plusieurs voix.** - Här President!

(**Coups de cloche de la présidence**)

► **M. Marc Spautz** (CSV).- Här President! Wéi kann dat da sinn?!

► **M. Gusty Graas** (*DP*).- Ass dat - ech weess net -, ass dat do elo fir mech gemengt, oder ...?

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Nee. Den Här Spautz huet nach d'Wuert gefrot gehat.

► **M. Gusty Graas** (*DP*).- Wann awer ...

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Wann en et kritt vum Här Graas.

► **M. Gusty Graas** (DP).- Hie kritt et. Mee meng Zäit gëtt awer gestoppt!

Här Spautz, jo?

► **M. Marc Spautz** (CSV).- Jo, Här President, Här Graas, ech wollt lech am Fong froen, Dir hutt elo just gesot: „D’Parlament kann normal fonctionéieren. Et leeft alles, wéi et soll.“ Dann huelen ech dat jo op als Opfuerderung, dass mer den État de crise ab dësem Moment kënnen ophiewen an dass mer keen État de crise méi brauchen.

Merci.

(Brouhaha)

► **M. Marc Goergen** (Piraten).- Richteg!

► **M. Gusty Graas** (DP).- Ma bei allem Respekt, Här Spautz, mee ech mengen, Dir kennt d’Prozedur genausou gutt wéi ech. Deen État de crise ass duerch e Gesetz op dräi Méint festgeluecht ginn. A mir sinn de Moment ...

(Brouhaha)

... mat Sécherheet ...

(Brouhaha)

Mir sinn de Moment mat Sécherheet net an der ...

(Brouhaha et coups de cloche de la présidence)

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Den Här Graas huet d’Wuert a soss keen!

► **M. Gusty Graas** (DP).- Mir sinn net an der Diskussioun, fir deen État de crise opzehiewen oder net. Ech mengen, do muss een elo emol d’Entwécklung ofwaardén an net fréizäiteg eng Decisioun huelen, déi eis vläicht herno géif leed doen.

Da kommen ech awer zu engem ...

► **M. Marc Spautz** (CSV).- D’Chamber kann à tout moment den État de crise ophiewen.

► **M. Gusty Graas** (DP).- Da kommen ech awer zu engem véierte Punkt, ...

(Brouhaha)

... dee mech derzou féiert, datt et wichteg ass, datt mer haut hei driwwer diskutéieren, well, wéi gesot, déi Diskussioun haut, dat ass u sech en Ofschloss vun engem laange Prozess. Mir hunn ënner anerem zum Beispill schonn dräi Motiounen hei an der Chamber votéiert, wou mer en long et en large awer intensiv iwwert dee ganze CETA - d’Problematik, muss ee soen - diskutéiert hunn. Et kann also kee soen, datt hanner zouenen Dieren hei diskutéiert ginn ass. An ech wëll och drun erënneren, datt contrairement zum TTIP sengerzäit all déi Verhandlungsdokumente asiichtbar sinn. Déi kann also jiddweree kucke goen.

(Brouhaha)

An dann e fénnefte Punkt: Gëschter ass hei monéiert ginn, datt d’Leit elo d’Méiglechkeet net kriterien, sech nach no baussen ze manifestéieren am negative Sënn. Ech hu just festgestallt, wéi mir alleguerent heibannen: Mir hu bis - de leschte Stand, ech hu se net gezielt - 700, 800 Maile kritt, de Mëtteg stoungen och Leit dobaussen. Ech wëll dat guer net als pejorativ dohinnerstellen, au contraire. Au contraire! Dat beweist jo awer, datt d’Demokratie lieweg ass an datt se och an esou Situatiounen sech ka manifestéieren. Ech weess net, wann den État de crise net gewiescht wier, ob da vill méi Leit dobausse gestanen hätten. Mee Tatsach ass: De Moyer war do, sech och dergéint ze opposéieren, wat mir de Moment amgaange sinn ze maachen.

De Virstouss vun de Kollege vun deene Lénke vu gëschter, do soen ech awer ganz éierlech: „Dat ass awer fir mech déi eenzeg Partei - déi eenzeg Partei! -, déi kredibel war an där Propos, déi gëschter gemaach ginn ass.“ Ech si verwonnert iwwer aner Parteien, fir eng net ze nennen, déi awer mat dee gréisste Verfechter vun dem CETA-Accord hei ass, a mir hunn dat elo virun e puer Minutten op eng extraordinär Aart a Weis hei nach eng kéier bewise kritt, datt just déi Partei elo aus emotionale Grënn d’Situatioun ...

► **Mme Martine Hansen** (CSV).- Mir hu gesot, et géif em d’Form goen, ...

► **M. Gusty Graas** (DP).- ... wëllt benotzen, ...

► **Mme Martine Hansen** (CSV).- ... mir hunn dat erkläert!

► **M. Gusty Graas** (DP).- ... fir am Fong geholl hei ...

► **Mme Martine Hansen** (CSV).- Keng emotional Grënn, mee demokratesch Grënn!

► **M. Gusty Graas** (DP).- ... fir am Fong geholl hei deen Debat ...

(Brouhaha)

... net stattfannen ze loosse. An ech fannen dat, éierlech gesot, fir eng Partei vun där Envergure, mat där Geschicht, awer trotzdem zumindest, zumindest iwwerleeënswäert.

► **Une voix**.- Très bien!

► **M. Gusty Graas** (DP).- Dann dierf een och net vergiessen: Mir liewen an enger Zäit vun Handelsofkommessen. Dat ass och näischt Neits. Dä ginn der schonn zënter Jorhonnerte gemaach. De Moment gëtt et der 2.600 - plus ou moins - op der Welt, ...

(Interruption)

... déi net all perfekt sinn, dat wësse mer och. Datt der do mussen eng Rei ajustéiert ginn, dat wësse mer och. Lëtzebuerg huet de Moment plus ou moins 100 Handelsofkommessen hei an der Chamber guttgeheescht am Laf vun deene leschte Jorzéngten, dat gréisstendeels „comme une lettre à la poste“.

An dann dierf een awer och net vergiessen, grad e Land wéi Lëtzebuerg ass jo awer ugewisen op Export. 100.000 Aarbechtsplazen - an ech bezéie mech hei op Aussoe vun der Europäescher Kommissioun, dat sinn Zuelen, déi net bei mir gewuess sinn -, 100.000 Aarbechtsplazen hänken am Fong geholl vum Export ausserhalb vun der EU of hei zu Lëtzebuerg! Ech mengen, et brauch ee kee groussen Ekonomist ze si fir ze wëssen, wat dat fir en Impact huet.

Dann, wéi gesot, gëtt et zënter 1976 och scho mat Kanada e Kaderofkommen. D’EU ass den zweeten Importateur a Kanada. An 2018 sinn d’Exporter aus der EU a Kanada em 15 % an d’Luucht gaangen, wat jo mat Sécherheet och kann esou interpretéiert ginn, datt dat schonn eng positiv Entwécklung a Konsequenz vun dem CETA-Accord ass. Dat seet alles viles aus.

An och, nach eng kéier muss een dat hei ënnersträichen: Wann et der europäescher Ekonomie gutt geet, da geet et och der Lëtzeburger Ekonomie gutt. An et brauch ee sécher net ëmmer erëm hei ze rappeléieren, wat et heescht, wa mer an engem Land liewen, wou mer eng gutt Ekonomie hunn.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, ech wëll awer op e puer Elementer hiweisen, déi fir eis als Demokratesch Partei wichteg sinn, firwat dat mir eng positiv Approche zum CETA hunn, déi awer mat Sécherheet net bedenkenlos ass. Ech wäert och dorobber nach zrëckkommen. Et sinn natierlech och Punkten, déi eis och gewësse Suerge gemaach hunn, déi entre-temps awer aus dem Raum geholl goufen.

Ronn 500 Milliounen Euro wäerten also elo erspuert ginn um Niveau vun Douanestaxen, wann elo Exportatiounen a Kanada gemaach ginn. Dann huet Kanada zum Beispill 143 Produkter aus der europäescher Liwensmittellbranche unerkannt, déi spezifesch Nimm aus der Regioun hunn. Hei schwätzt een, wéi gesot, vun „indicateurs géographiques“. Et kann een also praktesch vun enger Marque nationale schwätzen. Do sinn eng Rei Produkter, déi schonn, kann ee bal soen, e weltbekannten Numm hunn. Ech denken do un de Roquefort aus Frankräich, de Gouda aus Holland, de Prosciutto di Parma aus Italien. Mee wat verhängert, datt vläicht an Zukunft och emol eng kéier e Lëtzeburger Produkt dee Label wäert kréien? An dat wäert ouni Zweifel dann och zum Virdeel vun eisem Export sinn.

Dann dierf een och net vergiessen, datt eng Rei zousätzlech Avantagé fir d’Betriber an deem Sënn entstinn, datt eng reciproque Unerkennung vun den Evaluatiounszertifikater vun de Produkter kennt. Dat erspuert net nëmmen Zäit, dat erspuert och de Betriber Geld. Ech denken do zum Beispill un elektresch Apparater, ech denken u Spillsaachen, an et kéint een déi Lëscht mat Sécherheet nach weiderféieren.

Vill Diskussiounen ginn natierlech gefouert, sinn natierlech och gefouert ginn iwwert déi méiglech Plainten am Kader vun engem Sträit. Ech ënnersträichen och, datt déi sech jo nëmmen op déi Deeler vun engem Investissement bezéie kënnen, déi schonn existéieren. Kompensatiounen fir net realiséiert zukünfteg Benefisser sinn also ausgeschloss.

Fir eis ass et als Demokratesch Partei och wichteg, datt en ekonomesche Lien muss bestoe fir déi Firmen, déi, wéi gesot, hei ënnert dem CETA kënnen gesi ginn, zwëschent der EU a Kanada.

An dann dierf ee jo och net vergiessen, datt och elo lëtzebuergesch Entreprisë kënnen un Ausschreibungen a Kanada deelhuelen. Dat bitt de PMEen och nei Méiglechkeeten.

Ech begrëissen dann zum Beispill awer och d’Limitt fir d’Exemptioun vun Douanestaxen

op gewëssenen Agrarprodukter. Ech mengen, dat war jo eng Suerg och vun der Lëtzeburger Landwirtschaft, datt se gefaart hunn, an zu Recht gefaart hunn, datt eng zousätzlech nei Konkurrenz do géif entstoën. An dowéinst sinn och esou Limitten awer wichteg, fir dann déi Gefor zumindest relativ kleng ze halen.

An dann, d’Madamm Reding huet dat e puermol hei ënnerstrach, an ech kann dat och nëmmen nach eng kéier ënnersträichen, datt auslännesch Operateuren, déi Servicer an der EU ubidden, sech natierlech mussen un déi europäesch an un déi national Legislatioun halen. An et ass och wichteg, datt an Zukunft och dierfen natierlech EU-Memberstaaten, an dozou gehéiert jo selbstverständlech och Lëtzebuerg, hir Gesetzestexter am öffentlechen Interesse adoptéieren.

An da muss een och soen, datt CETA zum Beispill zum Renforcement vum Protektiounsniveau vum intellektuellen Eigentum bäidréit. Och dat ass e Punkt, dee ganz, ganz rar hei diskutéiert gëtt. Mee wie fält dann, zum Beispill, dorënner? Majo, och Leit aus der Konschteeen, Museker oder Grafiker, wat ech och als Konscht ugesinn. Och déi kréien natierlech do nei Méiglechkeete gebueden.

An dann dierf een net vergiessen, datt et eng Rei Beruffer elo gëtt, déi elo manner Restriktiounen hunn, fir net ze soe praktesch guer keng Restriktiounen méi, fir a Kanada kënnen hirer Profession nozegoen. Ech denken do un Architekten, Kontabelen, Affekoten an Ingenieuren. Och dat bitt also deenen nei Perspektiven.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, ech hunn et virdru scho kuerz ugeschnitten: Dat heescht natierlech net fir eis als Demokratesch Partei, datt mir elo bedenkenlos nëmmen „hurral“ géife ruffen, wa mer iwwert dee ganze CETA-Accord hei diskutéieren. Et sinn eng Rei rout Linne ginn, ech géif jo léiwer soe blo Linnen, mee an dësem Fall muss een awer vu roude Linne schwätzen, déi mir ëmmer erëm gezunn hunn a wou mer ganz kuerz gesot hunn: „Déi Punkten dierfen net iwwerschritt ginn! Dat sinn eis Fuerderungen.“ A mir musse entre-temps elo feststellen, no all deenen Negociatiounen an all deene Joren, datt och deem Rechnung gedroe ginn ass.

Éischtens emol, wat fir eis ganz wichteg war - ganz wichteg war! -, dat ass, datt europäesch Standarden, datt Lëtzeburger Standarden, wat Soziales ubelaangt, wat Ëmweltschutz ubelaangt, net dierfe verwässert ginn. An dat ass mat Sécherheet net geschitt.

Zweetens: Mir waren och vun Ufank un derfir, datt et en Accord mixte sollt sinn. Dat ass et jo och elo an deem Sënn schlussendlech ginn. Et gëtt ëmmer gesot: „Da mussen déi 27 Parlamenten - sinn et jo elo net méi, nëmme méi, leider - hiren Accord ginn.“ Mee et sinn der méi wéi 27! Et sinn der 43! Well do kommen nach eng Rei regional Parlamenten derbäi. Dir braucht nëmme bei eis Kollegeen an d’Belsch ze kucken, déi jo do vill méi eng aner Struktur huet, fir et emol esou auszedrücken.

Dann, en drëtten Punkt, dee fir eis och ganz wichteg war, an dat ass deen allerwichtigsten, dat ass dee vun dem ICS, also deen Investment Court System. Grad eng liberal Partei, dat kann een net oft genuch ënnersträichen, déi awer wierklech den Akzent op d’Rechtsstaatlechkeet setzt, déi sech derfir hiergëtt, engagéiert, datt e Rechtsstaat no klore Norme muss fonctionéieren, grad déi Partei hat immens Problemer, datt u sech kéinte praktesch esou arbiträr Juridictionen geschäfe ginn, datt - ech soen dat elo e bësse lässer - e bëssen esou Feierowendrichter géifen, kéinten herno an esou Sträitfäll, esou Litigen urteelen. Dat war fir eis ëmmer eng ganz kloer rout Linn. An dat besteet jo, Gott sei Dank, net méi. Mir sinn elo um Niveau vum ICS ukomm, dat ass och wichteg, soudatt mer elo spezifesch Gerichter kréien, mat Magistraten, déi eng Nominatioun vun Autoritéite kréien. Sou soll et an engem Rechtsstaat fonctionéieren. An dat huet eis besonnesch, wéi gesot, awer grouss Satisfaktioun ginn.

Do waren natierlech och kontradiktoreesch Meenungen. Ech erënneren nach drun, datt zum Beispill den däitsche Richterbond dat e bëssen aneschtens gesinn hat. Mee wéi gesot, et si jo zwee Aweise vum Europäesche Gerichtshaff komm, deen dat kloer awer ënnerstrach huet, datt dat dee richteg Wee ass.

An dann natierlech awer och eng véiert rout Linn, déi fir eis ëmmer gezielt huet, dat war dee sougenannte „Precautionssystem“. Och do ass et fir eis evident, datt den Artikel 191 vum Traité vu Lissabon, deen dat jo garantéiert, muss natierlech och seng Applikatioun hunn um Niveau vun esou Accorden.

Am Kader vum CETA gëtt jo och da mat sougenannten „negative Lëschte“ geschafft. Och dat ass e bëssen e provokatiivt Wuert gewiescht fir Eenzelner. Dat heescht am Fong geholl, datt jo all Secteur, deen net extra opgelëscht ass, datt

deen och dierft dann dee Moment hei matdiskutéiert ginn. An nach eng kéier muss een hei ënnersträichen: D’Staate behale jo awer och d’Recht, fir weider ze reglementéieren.

An da gëtt et jo awer wichteg Ausnamen. Et brauch ee jo nëmmen d’Annex 1 an d’Annex 2 emol eng kéier duerchzekucken. Do fënnt een awer eng ganz Rei vun Exceptiounen, souguer eenzel Länner, déi Exceptiounen ugefrot hunn, sief dat, datt entweeder d’EU am Globalen oder och emol dat eent oder dat anert Land eng ugefrot huet.

An ech wëll virun allem awer op een Domän hiweisen, an ech mengen, do si mer eis awer alleguer eens heibannen, datt dat ee vun deene wichtigsten ass, dee weesentlechten. Et geet em d’Waasser, et geet em d’Waasser-versuergung, et geet em d’Epuratioun vun dem Waasser. An do zitéieren ech lech dann aus dem Accord, ënnert dem Secteur Fëscherei an Agrikultur, wat do drasteet: « L’Union européenne se réserve le droit d’adopter ou de maintenir toute mesure relative aux activités, y compris les services relatifs au captage, à l’épuration et à la distribution d’eau aux ménages et aux utilisateurs industriels, commerciaux ou autres, y compris l’approvisionnement en eau potable et la gestion de l’eau. » Ech mengen, dat ass kloer an däitlech. Déi Angscht, dat rout Duch, mat deem verschidde Leit dobaussen emol ronderëmgaange sinn a gemengt hunn, wa mer esou Accorde géife guttheeschen, da géif dat mat sech bréngen, datt eist Waasser géif privatiséiert ginn, déi Angscht ass also mat Sécherheet elo och vum Dësch.

An da wëll ech awer och op den Artikel 30 (2) zum Beispill hiweisen. Do ass eng Revisiounsklausel dran, datt eebe kann och dee Vertrag hei zu all Moment schrëftlech gekënnegt ginn! An dat ass jo awer och fir eis, net nëmmen als Lëtzeburger, mee als Europäesch Unioun, weesentlech.

An da kommen ech awer kuerz op déi Diskussioun zrëck, déi gëschter hei gefouert ginn ass, eng ganz interessant Diskussioun, iwwer praktesch wéi en neie Wirtschaftsmodell soll forméiert ginn, wann d’Enn vun där Kris hei sech ofzeechent, wat jo, hoffe mer, ganz séier soll sinn. An zu Recht - zu Recht! - huet quasi all Vertreder hei gesot: „Mir mussen an Zukunft verstäerkt op regional, op national Produkter setzen.“ Jo, dat muss méi wéi jee de Wee no vir sinn.

D’Fro, déi ee sech muss stellen: Majo, natierlech soll een a muss een dee Wee goen, mee steet dat a Kontradiktioun mam CETA-Ofkommen? Iwwerhaupt net. Iwwerhaupt net! Well mir behalen do ... An Zukunft huet all Konsument an och all Staat d’Méiglechkeet, ze reglementéieren, an de Konsument, wéi gesot, behält dee leschte Choix. E muss net de Wäin aus Kanada drénken. An de Lëtzeburger soll virun allem e gudde Lëtzeburger Riesling oder Pinot oder Auxerrois ...

(Interruption)

... vun der Musel drénken, well da fënnt e ganz séier eraus, datt dee vill besser ass wéi dee kanadeschen. Ouni d’kanadesch Wënzer hei elo a Mësskredit ze bréngen.

(Interruption)

Mir hunn och gudde Béier, dat stëmmt. Mee dierfir ass et also wichteg, datt een och dee Message no bausse gëtt.

Dat ännert absolutt guer näischt un engem sougenannten „neie“ Wirtschaftsmodell, woubäi dat och e grousst Wuert ass. Mee zumindest mengen ech, an do ass awer eng Eenegkeet ze spieren, datt ee muss an Zukunft versichen, vill méi staark op Produkter ze setzen, déi an direkter Emgéigend hei produzéiert ginn.

Wéi gesot, ech hunn dat schonn hei ënnerstrach: D’Demokratesch Partei ass selbstverständlech en faveur vun deem Ofkommen hei, mee wäert allerdéngs och an Zukunft nach wie vor awer mat Argusaen drop kucken, wéi sech déi ganz Saach dann entwéckelt.

Dann awer och e Wuert natierlech zu der Opposition, déi sech da queesch duerch Europa forméiert huet. Awer och do soll een elo emol sachlech sinn a realistesch sinn! An deene meeschten europäesche Länner war wéineg, praktesch guer keng Opposition. Et si souguer Länner, wou Gewerkschaften Demandeuren waren - Demandeuren waren! -, fir datt deen Accord hei eebe sollt ratifizéiert ginn. Datt dat elo hei zu Lëtzebuerg net de Fall ass, datt mer hei déi Plattform hunn TTIP/CETA, dat ass legitim. An et muss een dat och respektéieren, wa Leit sech op déi Manéier ausdrécken.

An ech kommen awer dorobber zrëck, wat d’Madamm Reding hei richtegerwies gesot huet. Ech fäerten och, datt do e bëssen eng Vermeschung entstanen ass. Natierlech, den TTIP ënnert där Form ... An ech ka mech nach erënneren, wéi ech mat mengem Frënd Max Hahn ënner Sécherheitsvirkéierungen hu misse dorower goen, fir kënnen den Dossier

däerfen ze kucken als Deputéierten, wat fir ee Gefill datt mer haten, datt mer gesot hunn: „Esou kann et net weidergoen! Esou kann et net weidergoen!“ Dat heescht, do ass awer schonn eng negativ Stëmmung entstanen, et ass en negative Mythos praktesch kreéiert ginn, wat den TTIP ubelaangt. An iergendwéi ass de CETA do an dee Sog mat erageroden.

Woubäi ech awer ënner kengen Ëmstänn hei wëll deene Leit e Virwurf maachen, déi déi Vermischung do elo esou „benotzen“, tëschent Guillemeten, fir eeben eng gewësse Stëmmung ze maachen. Mee et muss een dat awer kloer an däitlech soen, datt déi Oppositoun, déi an engem Land natierlech muss akzeptéiert ginn, datt se an deem Sënn awer och vläicht e bëssen ze relativéieren ass.

Dann, wéi gesot, wa mir eis och elo mat den Zilsetzungen vun där Plattform net direkt identifizéieren kënnen, wëll ech awer ganz kloer hei soen, datt mer awer de Respekt weisen. An ech sinn och iwwerzeegt, wann Ännerungen am Laf vun deene leschte Jore virkonn si bei den Negociatiounen, ass et ënner anerem och dorobber zrëckzeféieren, datt ganz vill Organisatiounen, och déi hei zu Lëtzebuerg, e gewëssenen Drock gemaach hunn. An duerfir solle se och op déi Manéier widerfuere. Eppes bleift ëmmer an der Politik hänken. An et wier dee gréisste Feeler, dee mir als Politiker kéinte maachen, wa mer déi Wieder géifen ignoréieren, wa mer géifen Astellungen, Positiounen, déi vu bause kommen, déi vläicht net ëmmer angeeem sinn, datt ass ganz kloer, mee wa mer eis géifen driwwer ewechsetzen, dat ass ongeond. Dat ass souguer Gëft fir eng Demokratie.

Wat wéi gesot déi zukünfteg ...

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Här Graas, erlaabt Der, datt den Här Wagner lech eng Fro stellt?

► **M. Gusty Graas** (DP).- Selbstverständlech erlaben ech dat.

► **M. David Wagner** (déi Lénk).- Merci, Här President, a merci, Här Graas, datt Der et erlaabt. Ech ënnerbriechen net onbedénkt ëmmer gären, mee ech wëll awer eng Richtegstellung, eng Klosterstellung u sech ...

► **M. Gusty Graas** (DP).- Also keng Fro.

► **M. David Wagner** (déi Lénk).- Neen, et ass eng Fro. Et ass eng Fro, ...

► **M. Gusty Graas** (DP).- A.

► **M. David Wagner** (déi Lénk).- ... déi d'Saach vläicht méi kloerstellt. Well ech herno keng Zäit wäert hunn, fir dorobber anzegoen, well ech nëmmen zéng Minutten hunn.

Dir hutt déi verschidden Organisatiounen opgezielt, déi sech och an där Plattform regroupéieren an déi géint de CETA sinn. Dorënner ass den OGB-L, dorënner ass den LCGB, dorënner ass de Mouvement écologique, dorënner ass och d'Landjugend, d'Bauern an esou weider, déi sinn och dergéint, déi hu jo och e Post gemaach.

Gitt Dir dann dovunner aus, datt all déi Organisatiounen, wat awer keng kleng Klippercher sinn, datt déi u sech den Accord vum CETA net verstanen hunn? Si se net op der Héicht intellektuell, fir ze wëssen, wat richtig ass, wat hir Interessen ugeet oder wat net? Kënne se keng Verträge liesen? Ass et dat, wat Der wollt soen?

Merci.

(Brouhaha)

► **M. Gusty Graas** (DP).- Merci fir déi Fro. A wann ech elo e bësse méi laang brauch, fir lech drop ze äntwerten, dann heescht dat, datt ech amgaange sinn, de Film zrëckzedréien iwwert dat, wat ech gesot hunn.

A bis elo kann ech nach ëmmer net feststellen, datt ech esou eng Ausso sollt gemaach hunn!

(Interruption)

Duerfir, Här Wagner, wannechgelift, wann Der scho versicht, een iergendwéi mengen ze erwëschen um falsche Fouss, da muss ee sech e bësse méi intelligent awer ustellen. Well dat do hunn ech net gesot! Ech hu just gesot, an dat hunn net nëmmen ech schonn de Mëtten hei gesot, datt, leider, well den TTIP eeben déi Entwëcklung gemaach huet, déi e gemaach huet, de CETA e bëssen an de Sog mat erageroden ass. An datt doduerch eng Stëmmung entstanen ass, déi am Fong geholl awer mat sech bruecht huet, datt allgemeng sech géint déi Ofkommens méi negativ ausgeschwat ginn ass.

Ech hoffen, datt ech awer elo relativ däitlech op Är Fro geäntwert hunn. Merci.

► **M. David Wagner** (déi Lénk).- Dat war ganz däitlech. Si kënnen den Ënnerschied ...

► **M. Gusty Graas** (DP).- Voilà, ech wollt dann, ...

► **M. David Wagner** (déi Lénk).- ... also net maachen!

► **M. Gusty Graas** (DP).- ... ech wollt dann awer zum Schluss och nach e Wuert soen iwwert de Projet de loi, deen awer elo hei mat dran integréiert ass. An den Yves Cruchten, deen huet dat och ganz flott hei schonn ënnerbreet. Dat ass de 7460 iwwert den Accord de partenariat stratégique, dee mer elo mat Kanada och hei votéieren. Well dat ass e ganz wichtege Accord! Dee muss ee jo och zum Deel lassgelaist gesi vum CETA-Ofkommens. An dowéinst ass et och wichteg, datt mer eis iwwert deen hei ënnerhalen.

E bréngt jo mat sech, datt mer eng verstärkt Zesummenaarbecht, mir, d'Europäesch Uniooun un éischter Linn natierlech, mir als Lëtzeburger Land och mat Kanada ustriewen. Dat ass ganz wichteg! Kanada ass jo awer nun net egal wéi e Land! Kanada ass, ech gebrauchen elo net dat Wuert „Musterbeispill“, mee ass awer eng héich entwéckelt Demokratie. An et ass also net méi wéi richtig, datt dann en Echange op deem Niveau mat deene Länner an Zukunft nach méi staark wäert ausgesinn.

An den aktuelle Vizepräsident vun der Kommission, de Frans Timmermans, dee war den 18. Oktober 2016 bei eis an der Chamber, wou ech em och ënner anerem eng Fro iwwer CETA gestallt hat, an en huet do ee Saz gesot, e kuerze Saz, mee dee bei mer hänke bliwwen ass an deen ech och nach eng Kéier sollt widderhuelen: « Le Canada partage nos valeurs. » Voilà! An dowéinst hu mer all Interêt, grad mat esou engem Land verstärkt an Zukunft nach Relatiounen opzebauen.

A fir lech nach e lescht Beispill ze ginn, wat fir e positive Geescht de Moment och a Kanada virherrscht. Dir wësst datt elo virun, et war den 18. an den 19. Abrëll, do war jo de grausamen Amoklaf zu Nova Scotia, wou 23 Leit mutwëlleg ëmbruecht goufen. Mee wat huet elo Kanada virgëschter oder virun dräi Deeg decidéiert? Dat, wou d'Amerikaner scho joerzengten driwwer schwätzen, huet Kanada bannent dräi Woche gemaach: Si hunn e Verbuet vu Stuermgewierier ausgeschwat. Dorënner falen 1.600 Modeller. Ech wëll dat Beispill just hei ënnerbreeden, fir ze soen, wat fir een Esprit och an deem Land ass.

Iwwer aner Punkte kéint een och schwätzen. Iwwert d'gläichgeschlechtlech Politik, iwwert d'Klimaschutzpolitik. Et ass ganz viles, wat mer gemeinsam hu mat deem Land. An dowéinst kann ech et nëmmen ofschléissend engersäits begreissen, datt mer de CETA-Accord haut diskutéieren an och hoffentlech wäerte positiv zur Ofstëmmung bréngen. Wat, wéi gesot, net verhénnert, datt mer an Zukunft, an do denken ech virun allem un de Volet Klimaschutz, nach méi verstärkt eis dorobber ausrichten. Well et gëtt jo awer Méiglechkeeten, Adaptatiounen permanent virzehuelen. An do solle mer dat och ganz genee suivéieren. An och zweetens deen aneren Accord, den Accord de partenariat stratégique, dee mir als Demokratesch Partei als eppes Positives gesinn.

An ech bedauern, leider, e bëssen, datt hei versicht ginn ass, elo deen, a mengen Aen, wichtege Debat an och dee wichtege Ofschluss vun deenen zwee Gesetzer hei vu verschiddener Säit aneschtens ze interpretéieren. Bon, datt ass an der Politik esou, dat huet een ze akzeptéieren. Mee, wéi gesot, d'Demokratesch Partei steet awer ganz kloer zu deenen zwee Gesetzer.

Ech soen lech Merci.

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **Une voix**.- Ganz gutt.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Graas. Nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Mars Di Bartolomeo. Här Di Bartolomeo, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, léif Kolleginnen a Kollegen, ech hu gëschter derfir gestëmmt, dass mer eisen Ordre du jour net änneren, well ech der Meenung sinn, mat ville Kollegen, dass eist Parlament a Saache CETA, dem Handelsaccord mat Kanada also, alles gemaach huet, wat et konnt maachen, fir doraus e weesentlech besseren Accord ze maache wéi all déi aner Ofkommens, déi d'EU a mir bis elo ausgehandelt a ratifizéiert hunn.

Dialog mat der Zivilgesellschaft, Debaten an der Chamber, Motiounen, déi mer net nëmme gestëmmt hunn, mee och derfir gesuergt hunn, dass se exekutéiert gi sinn, eng Panoplie vu Question-parlementairen, Diskussiounen mat der EU-Kommission, bei eis an der LSAP war de CETA eis esouguer e Kongress mat Resolutioun wäert, wou d'Resolutioun och à la lettre suivéiert ginn ass, hunn zu enger klorer Positioun vun der Chamber mat ganz grouse Majoritéite gefouert.

Mir hunn also net nëmme Motiounen gestëmmt, mee mat Gläichgesinnten derfir gesuergt, dass dat Ofkommens net iwwert d'Käpp

vun den nationale Parlamenten, net iwwert d'Käpp vun der Zivilgesellschaft a Kraaft gesat géif ginn, mee - an dat war och net esou evident, well ganz vill Leit zu Bréissel der Meenung waren, dass et keen Accord mixte sollt sinn, aus Erfahrung vun anere mat aneren Accorden - mir hunn duerchgesat, dass et en Accord mixte géif ginn, wou engersäits d'Europaparlament gefuerdert ass, awer bei weesentlechen Deeler och déi national Parlamenten gefuerdert sinn. Mir hunn zesumme fir eng besser Juridictioun gesuergt hei a bei Interpretationsfroe fir weesentlech méi Kloecheet.

Wa mer haut zesummen iwwert deen Accord diskutéieren, dann net, fir Protestaktiounen aus dem Wee ze goen! Dir wësst, dass mer an deene leschte Jore mat munch Protestaktiounen konfrontéiert waren an do net daf Ouere gewisen hunn, mee mat vill Verständnis op déi Protestaktiounen, déi Suergen, déi berechtigt Suergen zougaange sinn an och dorop reagéiert hunn.

► **Une voix**.- Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Mir hunn um Ordre du jour un eistem Programm festgehalten, well mer souwiso virhatten, dee Projet ze diskutéieren an ze stëmmen, just ier de Krisenzoustand ausgeruff ginn ass. A just bei der Ausruffung vum Krisenzoustand, Dir kënnt lech alleguer drun erënneren, esouwuel de President hanneru mer wéi ech selwer och als Rapporteur hunn insistéiert, dass och a Krisenzäiten, wou vill vun eisen Aktivitéite ronderëm de Krisenzoustand dréien, déi Chamber hei normal an hirer legislativer Aarbecht misst fonctionéieren.

Dat ëmsou méi - dat ëmsou méi! -, wann där legislativer Aarbecht e ganz laange Virlaf virausgaangen ass. A wierklech keen an deemem Haus ka behaupten, dass mer deen heite Projet iwwert de Knéi gebrach hätten. Also wann een dat behaupt, da soll en dat soen! Dat ass nämlech sécher net de Fall. Esou vill, wéi mer iwwer TTIP ...

Iwwregens kleng Klammer op: TTIP, wou mer sollten imposéiert kréien - imposéiert kréien! - a wou mer eis gewiert hunn, fir eppes imposéiert ze kréien, wat mer net emol gesinn hätten, wou mer hätte sollen eng eidesstattlech Erklärung maachen, fir iwwerhaapt därfe kucken ze goen, do huet dat Parlament hei sech gewiert géint esou eng eidesstattlech Erklärung. Mir hu gesot: „Esou eppes ënnerschreiw mir net. Dir musst eis vertrauen.“ A mir si kucke gaangen a mir hunn dat Vertrauen och vum Ausseminister kritt. A mir hunn du kënne feststellen, dass, och wa mer et konnte kucken, dat esou Tonne Pabeier waren, dass een esou klug erausgaangen ass wéi een eragaangen ass. A wann een net u viischer Front matverhandelt huet, da sinn engem eng ganz Rei vu Spëtzfendegkeeten entgaangen.

Ech sinn och ganz frou, dass eng Fra, eng vun eise Kolleginnen, eng engagéiert Europäerin, hei e richtige Plädoyer gehalen huet fir deen Accord. An ech si mat hir d'accord: E gudden Accord ass weesentlech besser wéi keen Accord. An deen Accord hei ass kee schlechten Accord. An ech wäert dorop zrëckkommen.

Dat hei gehéiert also ganz kloer zu eiser gesetzgeberescher Aarbecht, grad ewéi deen zweete Projet zu eiser gesetzgeberescher Aarbecht gehéiert, dee sécher manner Beuechtung fënnt, deen éischter e politesch-strategiegesch Projet ass, wéi déi zwou Säite kënnen um politesch Plang méi intensiv zesummeschaffen. Mee och wann net esou vill doriwwer geschwat gëtt, en ass wichteg, besonnesch dann, wa likeminded Länner, déi déi selwecht Wäerter deelen an héichhalen, sech eens ginn, fir a weesentlechen Dossierien zesummeschaffen a sech ofzeschwätzen. Dat ass och e weesentleche Fortschritt, wann ee mat Länner kann esou Accorde fannen, déi engem ganz nostinn. Ech kommen herno nach eng Kéier drop zrëck, wéi no dass Kanada eis eigentlech steet.

Déi Aarbechten hu mer also a gudd Konditiounen ofgeschloss. De Rapport vun der Kommission gouf mat de Stëmme vun der CSV, der LSAP, de grénge Kollegen an der DP gestëmmt. Ech vergiesse vläicht een, deen nach matgestëmmt huet? Wann nach een de Fanger hieft vun deenen anere Gruppéierungen, ...

(Interruption)

... huelen ech dat ganz gär no. Also déi aner Deeler vun der Oppositoun hunn net matgestëmmt.

Dat heescht also am Kloertext, dass deen Accord vun enger ganz breeder Majoritéit hei an deemem Haus gedroen ass. Net ohne Wenn und Aber. Mat enger ganzer Rei vun Iwwerleeungen, déi vläicht, wa mer alles gewosst hätten, wat mer elo zënter e puer Woche wëssen, vläicht nach zu aneren Ännerungen an deem Vertrag gefouert hätten, mee Fait ass: Dee Projet hei gëtt vun enger ganz breeder Majoritéit gedroen. Do hënnert och näischt drun, dass mer haut éischter, an enger éischter Phas,

iwwert d'Form wéi iwwert de Fong diskutéiert hunn.

Wou ech awer wëll drop insistéieren, dat ass, dass, och wat d'Form ugeet, dass mer déi Forme gewaart hunn an dass hei net an engem Hau-ruckverfare virgaange ginn ass, mee dass dat hei eng Virlafdauer vun enger Rei vu Joren hat, wou all déi Protestaktiounen - zu Recht! - sech manifestéiert hunn. An déi wäerten net weesentlech aneschtens si wéi déi Protestaktiounen, déi vläicht elo nach op eis zoukommen, well et ass kee weesentlech neit Element zënter 2016 oder 2017 an deem heite Projet erakomm.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Här Bartolomeo, akzeptéiert Der eng Fro vum Här Baum?

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Wann et eng Fro ass an net eng alternativ Ried, da jo.

► **M. Marc Baum** (déi Lénk).- Natierlech ass et eng Fro, Här Bartolomeo. Ech si ganz hellhöreg ginn, wéi Der gesot hutt, datt vun deem Datum, wou de Rapport ugehall ginn ass, bis haut, mat deem Wëssen, wat mer an deenen zwee Méint gewonnen hätten, eventuell nach Ännerungen an deen Accord dann erakomm wieren. A mech géif interesséieren, wéi eng Ännerungen Dir dann domadder gemengt hutt.

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Ma wann Der mer nolauschtert, wann Der mer nolauschtert, da wäert ech lech soen, wou mer an Zukunft wäerten oppassen, nach méi staark wäerten oppasse mussen bei neie Verträge an an der Neiverhandlung vu besteende Verträge wéi an der Vergaangenheet. Ech wäert lech dat do alles soen, well mir sinn ...

► **M. Marc Baum** (déi Lénk).- Dir stëppelt mäi Virwëtz.

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Mir hunn ... Här Baum, Verträge, och mat deem beschte Partner, sinn ëmmer Kompromissen. An et setzt ... Dat ass och eng gutt Saach, well da gëtt keen iwwert den Dësch gezunn. Da sinn zwou Parteien, déi sech openeen zoubeweegen. Mee et gëtt eng ganz Rei vu Gebidder hei, wou dat net noutwendeg war, well déi zwee genee d'selwecht denken. Well déi zwee genee d'selwecht denken an d'selwecht fonctionéieren! An ech ginn lech eng Rei vu Beispiller, wou Der mer sécher net wäert widersprechen.

Mir hunn also eis Aarbechten, nodeem scho Kanada an 13 Partner aus der EU den Accord ratifizéiert hunn a 95 % dovun zënter bal dräi Joer provisoresch a Kraaft getruede sinn, ënner gudd Konditiounen ofgeschloss. Hei geet et also net ëm eng Nacht-und-Nebel-Aktioun, mee ëm uerdentlech gemaachte parlamentaresch Aarbecht, wou am Projet d'accord sécher - sécher, wéi bei allen Accorden - Loft no uewe fir zukünfteg Accorde bestoung, awer dat Resultat, wat ausgehandelt gouf, wäit aus besser ass wéi dat, wat an all deenen aneren Handelsverträge war, déi op den Dësch komm sinn. A wat jiddefalls, an do widerhuelen ech nach eng Kéier, wat d'Madamm Reding gesot huet, weesentlech, weesentlech besser ass wéi ouni Accord zesummen ze fonctionéieren an ouni gemeinsam Wäerter expressis verbis ënnerstrach ze hunn.

Datt mer net daf si fir d'Stëmm aus der Zivilgesellschaft, weist d'Proposition vum Ausseminister, déi leider net ugehall ginn ass. Well ech mengen, heibannen an do bause kéint jo eigentlech keen eppes dergéint hunn, dass mer nach en zousätzlechen Debat féieren! Wann d'Ofstëmmung opgelooss gëtt! Bon, mir hunn ... Elo kann ee soen: „Da wär den Debat ofgeschloss ginn.“ Mee ech hunn immenst Vertrauen an d'Kollegen aus dem Parlament, dass se awer e Wee fonnt hätten, wa mer eréischt an e puer Wochen ofgestëmmt hätten, fir awer nach en Debat erëm eng Kéier ronderëm eppes opzemaachen, wat a Wierklechkeet zou war. Ech bréngen lech net op kromm Iddien, mee zum Beispill eng Motioun oder eng Resolutioun oder, oder, oder. Also wann een den Debat erëm hätt wëllen opmaachen, dann hätt een e kënnen opmaachen. Mee ech bréngen lech net op falsch Iddien, well soss iwwerleet Der lech et vläicht nach eng Kéier an dann huet Der dem Ausseminister seng Propos vläicht awer nach op an ...

► **Une voix**.- D'Dier ass zou.

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Jo. Jo. D'Dier ass zou, leider, leider ...

► **M. David Wagner** (déi Lénk).- A wat huet dat da mat Zivilcourage ze dinn? Näischt! Dann därfe se manifestéieren ...

(Interruptions diverses)

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Här Di Bartolomeo, et ass un lech.

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Ech si ganz héiflech. Ech si ganz héiflech, dofir soen

ech guer näischt zu mengem jonke Kolleeg. Dee mer vill méi no ass, wéi hie mengt!

(Interruption)

Voilà. Här President, Dir Dammen an Dir Hären, Kanada, dat Land, mat deem d'EU, an domat och Lëtzebuerg, deen Handelsaccord ausgehandelt huet, iwwer Deeler vun deem mer haut debattéieren, ass definitiv kee „Schurkenstaat“. Kanada steet eis am Contraire ganz no, souwuel wat eis gemeinsam Wäerter ugeet, wéi wat dat Soziaalt ugeet. Kanada ass eng ganz stabill Demokratie. An dat Land engagéiert sech an der internationaler Communautéit fir de Multilateralismus, steet zu den Engagementer vun der Klimakonferenz an huet wéineg gemeinsam mat sengem groussen Noper. Kanada steet eis vill méi no wéi sengem Noper. A Kanada steet eis vill méi no, wéi eng Rei vu Memberstaaten aus der EU eis stinn, wat Wäerter ugeet an och, wat aner Beräicher ugeet.

► **Une voix.**- Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Kanada ass keng amerikanesch Provënz a Kanada ass och keen trojanescht Päerd fir US-Multien. Kanada verfüügt, anschters wéi d'USA, iwwer en universelle System vu sozialer Sécherheet, mat Mindestlén tëscht 10,5 a 15 Dollar jee no Provënz. Nennt mer e puer europäesch Länner, wou de Mindestloun vergläichbar héich ass!

► **Une voix.**- Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Besonnesch hei donidden am Eck, nennt mer der e puer, europäescher, wou de Mindestloun esou héich ass! Mat deene selwechte Versécherungsbranchen, wéi mir se hunn, mat solidarescher Gesondheetsversuergung, enger allgemenger Pensiouns- an Unfallversécherung, mat engem Pensiounsalter, engem legale Pensiounsalter vu 65 Joer, mat enger Chômage- a Fleegeversécherung, et j'en passe et des meilleurs. Ech hunn elo vergiess: de gudde System vu Familienzoulagen a vu Wunnengsbauhëllefen. Kanada ass eis an eenzele Beräicher souguer viraus, zum Beispill beim automatesche Rentesplitting.

(Brouhaha et interruption)

Jo, a mir erfannen den Handel mat deem Land net nei, mee mir féerden en.

Ech gesinn also keng Gefor, datt den Accord eise Gesondheets- a Sozialsystem an eis effentlech Dëngschtleeschunge kéint ënnergruewen. Dat ëmsou méi, well eis Reglementéiercapacitéit an deene Beräicher net ageschränkt ass. Ech soen dat hei sou, wéi ech dat denken! Wa mir net en Handelsaccord mat Kanada kënnen schléissen, da froen ech mech, mat wat fir engem Land mer ee kënnen schléissen. Mat wat fir engem Land mer iwwerhaapt nach ee kënnen schléissen! A wa mer iwwer - herno - aner Handelsaccorde schwätzen, da sinn ech der Meenung, dass do d'Virsiicht vill méi grouss ass wéi an der Zesummenaarbecht mat Kanada.

De gesamte CETA-Accord ass net ze verwiessele mat deem an der Tëschenzäit begreuwene TTIP mat den USA, deen iwwer laang Strecken an enger Dunkelkammer ausgehandelt gouf. Hei war och dat selwecht probéiert ginn, wat sech als gewaltige Fehler vun den EU-Instanzen erweisen huet an zu Recht eng ganz grouss Mediance vis-à-vis vun esou Handelsaccorden ausgeléist huet.

De Mouvementer aus der Zivillgesellschaft géint den TTIP, awer och géint de CETA-Accord, zesumme mat Politiker, déi net just Kopfnicker wollte spillen an op d'Mixitéit vun esou Accorde gepocht hunn, ass et ze verdanken, datt mer haut iwwer en Accord diskutéieren, deen a weesentleche Punkte verbessert ginn ass. Sécherlech ass de CETA-Accord net perfekt, grad wéi dee gemeinsame Wirtschaftsmodell méi wéi jee virum Hannergrond vun der Covidkris ze hannerfroen ass. Mee et ass dee beschten Handelsaccord, dee jee vun der EU geschloss ginn ass.

Mam Vott vum Europaparlament si 95 % vun deem Accord schonn a Kraaft. An en Nee bei deene leschte 5 % wär sécher net dee richteg Wee a géif d'EU als Handelspartner zrëckwerfen. Och dat muss gesot ginn.

Ben, wa mer dat kucken, wat mer an deene leschte Wochen erlieft hunn, da musse mer soen, dass mer bei zukünftigen Accorde vläicht zousätzlech Schrëtt musse maachen an nach e bësse méi ambitiéis, nach e bësse méi contraignant ëmgoe mat wichtege Prinzippien, déi eis um Härz leien, wéi d'Nohaltegkeet, dat Soziaalt, de Principe de précaution, de Monitoring, d'Transparenz, an d'Matsproocherecht méi zolidd verankeren.

Jo, et steet alles implizitt dran. Mee et wäert am Endeffekt drop ukommen, wéi dat Ganzt

ëmgesat gëtt. Et kléngt gutt, datt d'Nohaltegkeet am Prinzip an de Principe de précaution idem net a Fro gestallt sinn. Besser ass et, wa se fest an Traitée verankert sinn an zu kenger Interpretatioun Ulass ginn.

Fir déi heftegst Diskussiounen bei deene rezenten Handelsaccorden hunn d'Schidsgerichter gesuergt, ech brauch do net drop zrëckzekommen, datt hunn den Här Rapporten an déi aner Kolleeg ganz gutt gemaach. Mir hunn do e Monitoring och virgesinn an e ganz kloren Deontologiekodex vun de Riichter, déi iwwerens déi selwecht Qualifikatiounen mussen hu wéi an deenen eenzele Länner, fir dat dote seriö kënne ze suivéieren.

Den Accord ass elo a weesentlechen Deeler zënter ongeféier zwee Joer a Kraaft. An obwuel et ze fréi ass, fir en definitive Bilan ze zéien, ass bis elo net dat agegraff, wat vill Suerge gemaach huet. Mir bleiwen also der Meenung, dass Handelsaccorden, déi equilibréiert sinn an déi dat Wäertvollt an deene betraffe Länner respektéieren, wäitass besser si wéi keng Accorden an och wäitass besser si wéi Mauere ronderëm sech opzebauen. Well dat ass keng Solutioun. Globaliséierung a Fro ze stellen heescht net Nationalismus, Globaliséierung a Fro stellen heescht ze kucken, ob mer zwëscht deem engen an deem aneren, zwëscht deem Nationalen an deem „tout globaliser, tout mondialiser“ net en drëtte Wee kënnen fannen, wou mer dat, wat wäertvoll ass an deenen eenzele Länner, ofstäipen an dat, wou den Zesummen eng Plus-value bréngt, festegen. E wichtegen, wichtege Prinzip!

Wann een dësen Accord ... Ech weess net: Wivill bleift mer nach, Här President?

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Nach 39 Sekonnen.

(Hilarité)

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Okay. Also wann een dësen Accord elo an den aktuelle Kontext vun der Gesondheetskris ronderëm de Virus Covid-19 stellt, dann drängt sech de Constat op, wéi wichteg dem Staat effentlech Dëngschtleeschungen, solidaresch Gesondheets- a Sécurité-sociales-Systemer sinn an dass de Maart an déi ultraliberal Rezepten dann, wann et drop ukënn, versoen an nom Staat ruffen.

D'Ennerstellung, dass effentlech gemengnëtzeg Instanzen net esou leeschtungsfaeg wäer wéi dat, wat privat a gewënnorientéiert ass, ass kloer widerluecht ginn. D'Kris huet ënnerstrach, wéi wichteg, jo, liewenswichtig de Sozialstaat an d'Investissementen an effentlech Servicer sinn. E staarken a finanzkräftege Staat, deen op d'Solidaritéit opbaut, ass e Garant, fir duerch Krisen aller Aart ze kommen. Ech erënnere just un d'Stolkris, d'Finanzkris a Gesondheetskrisen.

Jo, och virun dëser Kris sinn Appetitter geäussert ginn, fir effentlech Servicer ze privatiséieren. Ech mengen, datt de rege Merkantilismus hei zolidd Téitsche kritt huet. Déi jëtzege Kris huet gewisen, datt Mondialiséierung, Globaliséierung, eng onverdënnte Profitlogik, Auslagerunge vu liewenswichtige Produktiounsketten zu enger grousser Fragilitéit gefouert hunn.

(Interruption par la présidence)

Dat muss eis léieren, dass Multilateralismus zesummen ze liesen ass mat Solidaritéit, mat Nohaltegkeet, Verdeelungsgerechtgkeet, mat Demokratie, mat engem Respekt vun der Émwelt.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Här Di Bartolomeo, Zäit ass eppes ganz Kostbares ...

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Ech weess, Här President!

► **M. Fernand Etgen, Président.**- ... an déi därer een net verschwenden.

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Ech weess, Här President, an ech kommen och selbstverständlech direkt zum Schluss.

Esou Verträge solle complementaire sinn, ech hunn dat virdru schonn ënnerstrach. Vill - an da kommen ech zu mengen zwee leschte Sätz -, vill wäert dovun ofhänken, wéi den Accord ëmgesat gëtt. Et fënnst sech implizitt viles dran erëm, wat eis wichtig ass, mee et bleift och Sputt fir Interpretatioun.

Här President, an deem Sënn bréngen ech den Accord vun eiser Fraktioun fir d'Projete 7457 a 7460. An ech soen lech e ganz grouss Merci fir Är Gedold mat mir.

Merci, Här President!

► **M. Fernand Etgen, Président.**- An ech soen lech villmools Merci, Här Di Bartolomeo. Nächste Riedner ass déi honorabel Madamm Stéphanie Empain. Madamm Empain, Dir hutt d'Wuert.

► **Mme Stéphanie Empain (déi gréng).**- Här President, léif Kolleginnen a Kolleegen, fir d'éischt emol loosst mech Merci se fir deen exzellente Rapport, dee gemaach ginn ass! Et

war e Rapport, deen och op ganz vill Bedenken agaangen ass, wat, mengen ech, ganz wichtig war, well op eng ganz Partie vun hinne wäert ech och nach zrëckkommen. Ech wollt awer och menge Virriedner Merci soen. Si hunn eng ganz Partie Punkten opgegraff, déi ech aus Zäitmangel net kann an hirer Integralitéit ophuelen. Ech wollt awer soen, dass ech mech engem ganz groussen Deel dovunner och ka ralliéieren.

De CETA ass en historeschen Dossier, mat ville Kapitelen a villen, ville Säiten. Ech kann, mengen ech, vu mir soen, dass ech mech vu ganz vum Ufank un, „from scratch“ do erageschafft hunn an den Dossier och ganz ouni Schleier virun den Aen ugepaakt hunn. Heiansdo ass et effektiv, mengen ech, méi einfach, wann een nei dobäi ass an e gewëssene Bagage net mat sech schleeft. Da geet ee mat engem anere Bléckwénkel un déi Saach erun, quitte dass mäi Bléckwénkel och ëmmer e grénge wäert sinn. Dofir loosst mech e klenge Réckbléck maachen!

Ech mengen, dass et wichtig ass, fir nach eemol kuerz no hannen ze kucken an dat opzegräifen, wat mäi Virgänger op dësem Dossier, de Claude Adam, schonn am Oktober 2016 dozou gesot huet. An ech zitieren hei e puer vu sengen Aussoen: „Jo, et ass sécher, wann et eleng un eis geleeën hätt, da géif de CETA-Vertrag ganz anescht ausgesi wéi deen, iwwert dee mir haut schwätzen. Da wier beim CETA vun Ufank un op eng transparent Aart a Weis verhandelt ginn. [...] Eis Memberen an och mir Deputéiert selwer sinn zesumme mat den Organisatiounen aus der Zivillgesellschaft op d'Strooss gaangen, fir och iwwert dëse Wee e kloer Message ze ginn.

Um europäeschen Niveau ass“, also „war“, „de Claude Turmes aktiv, [...] fir och um Niveau vum Europaparlament fir eng Verbesserung vum CETA ze schaffen. Dobäi hu mir eis et eeben net esou einfach gemaach wéi sou munch aner Leit heibannen. Mir hunn nämlech net einfach nëmmen Nee zum CETA gesot an eis doduerch d'Chance huele gelooss, fir kënnen e konstruktiv Wuert matzeschwätzen an de Vertrag doduerch zum Besseren ze wenden.“ Zitatende.

A genee dorobber wëll ech haut hei eraus. Mir hunn als Partei aktiv matgeschafft. Mir hunn esou munches erreecht, och wa mir mat Sécherheet net alles erreecht hunn, wat mer eis virgeholl hunn. Mee d'Europäesch Parlament huet de CETA de 15. Februar 2017 guttgeheescht an dofir ass en och am September 2017 provisoersch a Kraaft getrueden. Firwat provisoersch? Ma well de Volet vun der Sträitschlichtung an nationaler Hand läit an dat vollstänneg Akraaftriede vum gesamten Accord eréischt da ka stattfannen, wann och dee Volet an alle Memberstaaten duerchgaangen ass.

An da si mer beim Sujet vun haut: Mir schwätzen hei an haut eigentlech net iwwert de CETA a senger Totalitéit. Deen ass, wéi gesot, zënter dem positive Vott vum EU-Parlament am Joer 2017 zu gutt 95 % a Kraaft. An, jo, mir stinn nach ëmmer dozou, dass mir eis en anere CETA gewënscht hätten, een, an deem Émweltschutz an d'Bekanntnis zu de Klimaziler méi en héije Stellewäert gehat hätten. Mee wéi gesot, mir schwätzen haut am Kader vun dëser Ratifikatioun duerch d'Chamber net iwwert de gesamten Accord, sondern iwwer e ganz spezifesch Punkt, an eleng op dee Punkt bezitt sech haut och eise Vott. Mir stëmmen haut „just“ - ech soe „just“ entre guillemets - iwwert déi eenzel Passagen aus dem Accord of, déi an de Kompetenzberäich vun de Memberstaate falen. An dat ass de Volet vun de Schidsgerichter a vun de Sträitschlichtungsmechanismen.

Wéi gesot, ech soe „just“ entre guillemets, well och wann et sech, gemooss un der Säitenunzuel vum gesamten Accord, just ëm e klenge Volet handelt, sou ass et awer e wichtige Punkt, op deem et och laang Zäit grouss Onkloerheete gi sinn. An ech mengen, op déi si meng Virriedner och schonn alleguerten agaangen.

Et ass net fir näischt, wéi gesot, dass dës Chamber de 7. Juni 2016 d'Regierung mat enger Motion opgefuert huet, fir derfir ze suergen, datt eventuell legal Ongereimtheeten, besonnesch a puncto Konformitéit vun de Schidsgerichter mat EU-Recht, misste gepréift ginn. Dës Onkloerheeten hunn awer net just eis beschäftegt, mee notament och d'Wallonie. An dofir huet d'belsch Regierung dozou en offiziellen, verbindlechen Avis beim Europäesche Gerichtshaff ugefroet.

Deem säin Avis kouw den 30. Abrëll 2019 an den EuGH stellt doranner keng Inkompatibilitéite mat der europäescher Gesetzgebung fest. An deem Avis zitt den EuGH awer och verschidde Grenzen: Et därefen nämlech keng Entscheidungen ugegraff ginn, déi demokratesch getraff gi sinn, virun allem an de Beräicher Émweltschutz, Santé a Soziales.

Schwätze mer also elo iwwert déi ominéis Schidsgerichter! Et gouf jo vill Kritiken zum CETA. An aus der Zivillgesellschaft kouw groussen Drock, well d'Bedenken ze grouss waren,

besonnesch wat de Fonctionnement, d'Transparenz an d'Legitimitéit vun dëse Schidsgerichter ubelaangt huet.

Mee als Alleréisch: Vu wat schwätze mer hei genau? Mir schwätzen iwwer Investitiounsschutz. En Investitiounsschutzofkommen ass e völkerrechtliche Kontrakt tëscht Staaten, deen Investoren aus deene jeeweilege Vertragsstaaten eeben e bestëmmte Schutz am Gaaschtstaat zouséichert. Dobäi geet et ënner anerem ëm Schutz virun Enteegnung oder Schutz géint Diskriminierungen.

(Interruption)

Esou Investor-Staat-Schidsverfahren, ISDS, sinn an den 80er Joren agefouert ginn, fir Investisseure virun arbiträre staatlechen Entscheidungen ze schützen. Mee wéi bei sou villem, gouf et awer Lücken an deem System, déi och alt emol zu ganz perverse Situatiounen gefouert hunn, well grouss Multinationale Staaten op horrend Zomme Schuedensersatz verklot hunn, wann dës zum Beispill Mesuren am Sënn vun der Émwelt oder vu Sozialstandarde geholl hunn.

Den Drock aus der Zivillgesellschaft an eise gemeinsame Protest hunn awer eppes bewierkt an eisen Engagement ass och belount ginn, well entgéint alle Coutummen ass den Text vum CETA nach eemol opgemaach ginn an et ass un den Dispositiounen zum Investitiounsschutz geschafft ginn, fir e verbesserten Accord virzeleeën: Déi ëmstridde privat Schidsgerichter, ISDS, goufen dunn am CETA duerch de verbesserten Investment Court System, ICS, ersat. De CETA ass domadder deen éischte Fräihandelsaccord, dee mat dëser neier Generatioun vun engem Gericht schaffe soll.

Mam CETA ass d'Schidsgerichtsbarkeit also moderniséiert ginn. Mee wat ass elo konkret besser ginn? Ech ginn hei e puer Beispiller:

Den Ënnerscheid tëscht deem alen ISDS an deem neien ICS läit ënner anerem doranner, dass mir elo zum Beispill e stänneg Gericht solle kréien, dat sech vum Fonctionnement hier un d'Gerichtshaff nom Völkerrecht soll uleenen. Déi eenzel Riichtere si fir eng länger Zäit genannt. Si sinn onofhängeg a si hunn e strenge Verhalenskodex, un deem se sech mussen orientéieren. Et gëtt eng Recoursméiglechkeet an zweeter Instanz agefouert. D'Prozesser sinn transparent duerch d'Effentlechkeet vun den Unhéierungen an duerch d'Veréffentlechung vun den Dokumenter.

D'Onkäschte vum Prozess gi vum Verlëierer gedroen. Och dat ass nei an dat reduzéiert am Fong geholl zu engem groussen Deel de Risiko vu Mëssbrauch, well déi Onkäschte bei esou Prozesser einfach wierklech enorm sinn.

An net zulescht kënnen awer och d'Zivillgesellschaft an ONGen eegen Avisen a lafend Affären abréngen. An och dat ass eng wichtig Verbesserung par rapport zum ale System.

Heescht dat elo, dass den ICS als perfekt Léisung ugesi ka ginn? Mat Sécherheet net. Op menger perséinlecher Wonschlécht géif nach stoen, dass och d'Zivillgesellschaft kéint virun esou e Gericht zéien, dass Staaten och kënnen géint eng Entreprise virgoen, déi Émwelt- a Sozialstandarde mat Féiss trëppelt, oder dass d'Anhale vu Mënscherechter an Émweltstandarden iwwerhaapt erzwonge ka ginn. Mee deen neie System ass besser wéi dat, wat bis dohi bestanen huet, an en enthält verschidde Leitplanken, déi d'Rechtsstaatlechkeet garantéieren.

Loosst mech och umierken, dass duerch dës Ratifikatioun eng siwe besteeënd bilateral Investitiounsschutzverträge tëschent EU-Memberstaaten a Kanada, déi allesamt nach nom alen ISDS-Verfare fonctionéieren, ersat géife ginn. An dat ass net onweesentlech! Well eng vun de Konsequenze vun enger Netratifizéierung vum Gesamtaccord wier, dass dës ISDS-Dispositiounen weiderhin applikabel wieren. Da géif genee dee Risiko entstoen, deen esou oft no virbruecht ginn ass: nämlech dee vu gezieltem Mëssbrauch vun den ale Schidsgerichter.

An duerfir: Och wa mir hei net vun engem perfekte System schwätzen, sou si mer dach wäit ewech vun engem Nivellement vers le bas. „Nivellement vers le bas“ hunn ech haut bis elo nach net héieren. Ech denken awer, dass et am Laf vun der Diskussioun nach e puermol wäert optauchen, an ech géif deem wierklech gäre virgräifen a soen: „Mir schwätzen hei vun enger Verbesserung vun deem System, wéi mer e bis elo kennen.“

Här President, et ass mir haut en Uleies, op eng Partie Bedenken anzegoen, déi vis-à-vis vum CETA formuléiert gi sinn an déi och esou an enger ganzer Partie Communiqué stinn, déi d'Leit jo och liesen an déi de Leit Suerge maachen. Ech mengen, dass et grad an dëser emotionsgeluedener Diskussioun eminent wichtig ass, e kloer Kapp ze behalen a sech am Detail mat de Fakten ze beschäftegen. D'Welt vun de Fräihandelsaccorden ass komplex, ass ze kom-

plex, fir sech als Eenzelne mat all Detail befaassen ze kënnen. Dofir hunn ech och a leschter Zäit versicht, mech op déi am meeschte gestallte Froen ze konzentréieren, an op e puer vun hinne géif ech gären hei agoen.

Ugefaange mat der Fro, déi oft gestallt gëtt an déi deemools och esou vum Claude Adam formuléiert ginn ass: „Brauche mir iwwerhaapt esou Schidsgerichter am Kader vun engem Traité mat Kanada? Mir hunn dach e funktionéierende Justizsystem. Wéisou kënnen dës Liti-gen net virun engem vun deene Gerichter behandelt ginn?“

An, jo, Investisseure sinn an eisen europäesche Länner géint onverhältnisméisseg staatlech Agréffer an hiert Eegentum geschützt. Mir hunn an der EU eng effizient a fräi Justiz. An dat selwecht gëllt och fir Kanada, well och do wieren eis Investisseure geschützt.

Mee hei géif ech gäre soen, an, ech mengen, dat ass och eng perséinlech Appreciatioun: Entweder et ass ee géint de Prinzip vun engem Schidsgericht oder et ass een derfir. Mee ech géif et net kohärent fannen, wann een am Kader vum CETA géint esou e Schidsgericht richteg Stuerm leeft an dann awer an engem aneren Accord mat engem anere Land op eemol géif drop bestoen. A genee dat ass awer och fir mech en Thema.

Mir schwätzen hei och iwwer esou Schidsgerichter an engem méi breede Kader. Mir schwätzen iwwer potenziell Accorde mat anere Länner, deenen hir Justiz vläicht net dee selwechte Stellwäert huet, vu Partnerlänner an der Kooperatioun, fir déi et wichteg wier, Investisseuren u Land ze zéien. An déi Investisseure sinn awer net onbedéngt fir en Invest ze begeschteren, wa se domadder musse rechnen, dass am Fall vun engem Litige de Monni vum Pätter do um Richterstuhl sëtzt. Do musse mer also kohärent bleiven.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **Mme Stéphanie Empain** (*déi gréng*). - Eent vun de weideren Argumenter géint de CETA ass, dass ëmwelt- a sozialpolitesch Mesurë kéinte viru Schidsgerichter ugegraff ginn, wann Multinationallen zum Beispill Lëtzebuerg oder en anere Memberstaat virun extra Gerichter op Milliarde Schuedenersatz verkloe géifen, well hinnen eeben e Gesetz am Interêt vun der Ekologie oder der sozialer Gerechtegkeet net passt.

Den EuGH huet a sengem Urteel ganz kloer festgehalen, dass deem net esou ass. D'Zitat aus dem Pressecommuniqué vum EuGH - also hei elo Extraiten -: „Das Abkommen enthält aber Vorschriften, nach denen das CETA-Gericht und die CETA-Rechtsbehelfsinstanz nicht die Befugnis haben, Entscheidungen in Frage zu stellen, die von einer Vertragspartei demokratisch getroffen worden sind, insbesondere in den Bereichen des Niveaus der Aufrechterhaltung der öffentlichen Ordnung, [...] des Schutzes des Lebens und der Gesundheit von Menschen und Tieren, des Schutzes der Lebensmittelsicherheit, des Schutzes der Pflanzen, des Umweltschutzes, des Schutzes der Arbeitssicherheit [...]. Die Autonomie der Rechtsordnung der Union wird durch das Abkommen also nicht beeinträchtigt.“ Dat heescht also och, dass d'Investitionsgesetz net kann EU-Recht anescht interpretéiere wéi den Europäesche Gerichtshaff.

E weidert Argument, wat virbruecht gëtt, ass, dass et speziell a geheim Kommissiounen géif ginn, an deenen Norme kënnen noverhandelt ginn. Am Kloertext gëtt gefaart, dass an esou engem Gremium hanner zouenen Dieren nei Grenzwärter géifen duerch Beamten definéiert ginn oder Substanzen accordéiert ginn, déi net am Aklang mat Ëmwelt- oder Gesondheetsstandarde wieren.

Bei deene soi-disant geheime Komiteeën handelt et sech ëm den am Accord festgehalene Joint Committee a seng Specialised Committees.

Hei muss een als Alleréisch emol festhalen, dass déi Komiteeë schonn haut etabliert sinn. Dat, wouriwwer mir haut ofstëmmen, huet näischt mat deene Komiteeën ze dinn, well déi si schonn a Kraaft a se funktionéiere schonn.

Ceci dit géif ech trotzdem gären op déi Ausso agoen, well et ass wichteg, dat kloerzestellen: Déi Komiteeë kënnen sech just an der Interpretatioun vum CETA prononcéieren. An déi Decisiounen sinn dann och bindend. Si kënnen eis Gesetzter an Normen awer net aushiewelen. All d'Ordre-du-joure vun deene Komiteeë sinn och online zougänglech, souwéi och d'Rapporten derzou.

Et gëtt weiderhi bemängelt, dass de Principe de précaution net richteg verankert ass an dass do-weinst elo Produkter aus Kanada bei eis dierften op de Marché kommen, ier bewisen ass, dass se net ëmwelt- oder gesondheetsschiedlech sinn. Hei denkt een natierlech direkt u Pestiziden, OGM, Hormonfleisch etc.

An effektiv: De Principe de précaution ass net schréfflech am Accord opgefouert, well mir de

Kanadier dee Prinzip net kënnen imposéieren. Mir kënnen awer weider no deem Prinzip funktionéieren a reglementéieren. A wa si wëlle bei eis exportéieren, da musse si sech och un dës Normen halen.

Indirekt, wéilt ech awer umierken, ass de Principe de précaution am Traité dran, notamment iwwert d'Kapitel 5.4, wou EU a Kanada op hir jeeweileg Rechter a Verpflichtungen am Kader vum Sanitary-and-Phytosanitary-Measures-Of-kommes vun der WTO verweisen. An eeben deem Ofkommen ass de Principe de précaution vun der EU verankert an iwwert dee Wee sollt de Principe de précaution vun der EU eeben integrative Bestanddeel vum CETA sinn.

Fir den Import vu kanadeschem Rëndfleisch, zum Beispill, bedeit dat, dass kanadesch Exportateuren eis Importkonditioneuren erfëlle mussen, an dat natierlech och um Niveau vum Gebrauch vun Hormones de croissance wéi och beim Benotze vun Antibiotiquen.

Konkreet also: Wann e kanadesche Produzent wëllt an Europa exportéieren, da muss en eng separat Filière fir Fleisch fir Europa op d'Bee stellen. No mengen Informatiounen ass dat e relativ groussen Opwand, soudass bis haut nëmme 36 Produzente vun iwwer ëmmerhi 75.000 beim Rëndfleisch esou eng Filière opgebaut hunn. Dat selwecht gëllt um Niveau vun de Pestiziden. Och do ännert de CETA näischt un eise Reegelen an un eise Grenzwärter.

Et steet des Weideren am Raum, mir 60 Deputéierten hätten haut d'Méiglechkeet, de CETA ze kippen, wa mir haut dergéint stëmmen. Ech krut an deene leschte 24 Stonnen - ech mengen, net nëmmen ech - méi E-Mails wéi an deene leschten zwee Méint zesummen a si all haten de Betreff „Stopp CETA“.

An ech géif dat dofir gären nach eng Kéier hei opgräifen, well dat ass jo och quasi mat eng vun deenen éischte Froen, déi haut gestallt ginn ass: Wat ass, wann den Accord elo hei net duerchgeet? Wéi gesäit et dann aus mat der provisoirescher Applikatioun?

Ech hat déi Fro och an der Kommissioun selwer gestallt. An ech krut deemools awer och vum Beamte gesot, dass et u sech net méiglech ass, dass e Memberstaat aus der Unioun dësen Accord mëttelfristeg kippe kann. Well wat géif passéieren, wann e Memberstaat heizou elo Nee géif soen? Ben, da géif dësen Accord mixte eebe gespléckt ginn an da géif de CETA als solche widerexistéieren.

Mir kënnen mëttel- oder laangfristeg jo net eppes blockéieren, wat mer net an eiser Kompetenz hunn. Déi Kompetenz do läit op europäeschem Plang. Dat géif eis vläicht ee Joer, vläicht zwee Joer - ech weess net, wéi schnell se schaffen - no hanne réckelen, mee et géif awer um Outcome vun der Geschicht keen Ennerscheid maachen.

An da géif ech och gär de Lien maachen oder op dee Lien zrëckkommen, deen elo zurzäit gemaach gëtt tëscht der aktueller Coronapandemie an dem CETA. Well, jo, grad an Zäite vu Corona kréie mir virun Ae gehalen, dass eis Aart a Weis ze wirtschaften an déi extreem Interdependenze vun eiser Weltwirtschaft favorable si fir Pandemien. An natierlech, mir wëssen haut, wat Zoonose sinn a mir wëssen och, dass dës begëschtegt ginn, wann de Mënsch an de Liewensraum vun Déieren andréngt; wat eeben och duerch eis Aart a Weis ze wirtschafte begëschtegt gëtt.

Ech wéilt awer am Kader vum schnelle Gedankesprong vu Corona op CETA an dem Vott vun haut virdru warnen, elo ganz einfach a simplistesches Konklusiounen ze zéien. Mir dierfen, mengen ech, bei aller Kritik, déi ech jo och abruecht hunn u de Reegele vum Welthandel, och elo net an den Automatismus verfallen, e komplette Repli sur soi ze maachen. Well d'Konsequenz vum Corona dierf net en Zréck-zum-Nationalismus an och kee blannt Autarkiestriewe ginn.

Mee dovun ofgesinn - an do si mer awer och erëm beim Ursprung vu menger Interventioun -: Et ass net iwwert de Welthandel, iwwert d'Quoten, d'Transportweeër oder d'Reegele vum Welthandel, wouriwwer mer haut hei schwätzen. Mir schwätzen haut an hei iwwert den ICS. An et gëtt, mengen ech, nach keng Indicen, dass et e Lien tëscht dem Coronavirus an engem Schidsgericht gëtt.

Dofir, loosst mech sou lues Richtung Konklusioun kommen! Jo, et gouf eng grouss Ofleennung géint de CETA. A si mer éierlech: Déi europäesch Institutiounen sinn zu engem gudden Deel mat derfir verantwortlech, dass d'Kritik esou vehement war a se haut zum Deel och nach ass. Iwwer Joren ewech sinn d'Verhandlungen hanner zouenen Dieren an ënner Ausschloss vun der Effentlechkeet gelaf. Déi national Parlamenter sinn och vill ze spët matagebonne ginn.

Ech ka just hoffen, dass meng Erklärungen vun haut, alle virop d'Tatsaach, dass mir haut just iwwer e Brochdeel vum Accord ofstëmmen,

däitlech maachen, wéisou mir gréng haut eisen Accord heizou ginn. Et huet näischt domadder ze dinn, dass ee sech eppes schéischwätzt oder dass ee seng Prinzippien verréit. Et huet eppes dermadder ze dinn, dass een als verantwortungsbewusste Verhandlungspartner e Konsens, un deem ee selwer matgeschafft huet, matdréit, och wann en net perfekt ass.

Wat ech lech awer alleguer ka versécheren, ass, dass mir gréng eis Haltung net geännert hunn zu den Auswüchsen vun engem dechainéierte Welthandel. Et mécht fir eis kee Sënn, ëmmer weider Verträge ze maachen, an deenen d'Quoten an d'Luucht gesat ginn. An et ass konträrproduktiv, esou Verträge ze maache mat Länner, déi sech weeder u Sozialstandarden nach un Ëmweltstandarden halen.

Mir fuerderen duerfir, dass d'EU-Kommissioun de Verhandlungsprozess fir esou Accorde reforméiert. An hei wéilt ech och op d'Aarbecht vun eiser EU-Deputéierten, dem Tilly Metz, hiweisen, wat sech an der Handelskommissioun vum Europaparlament staark derfir asetzt, dass zukünfteg Verträge méi transparent a méi participativ sinn an dass d'Anhale vu Mënscherechter an Ëmweltstandarden obligatoresch an erzwonge kënnen ginn.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **Mme Stéphanie Empain** (*déi gréng*). - Dofir wëlle mir och no vir kucken an derfir suergen, dass de Welthandel sech an Zukunft an Aklang mam Paräisser Klimavertrag a mat de Sustainable-Development-Goals entwéckelt.

Op d'mannst an dëser Partei a sécher och an dëser Majoritéit sti mir voll hannert deene Prinzippien. An dofir hu mir am Koalitionsaccord och eng Rei Prioritéiten definéiert, déi d'Regierung op europäeschem an op internationalem Niveau verfolgegt. Dozou gehéiert och, dass mir keng weider Fräihandelsaccorde maache solle mat Länner, déi d'Obligatiounen aus dem Paräisser Klimavertrag ignoréieren.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **Mme Stéphanie Empain** (*déi gréng*). - Dir Dammen an Dir Hären, ech gesinn, meng Zäit ... also meng Riedezäit, leeft of. Dofir soen ech lech Merci ...

■ **M. Fernand Etgen**, *Président*. - Ass ofgelaf. (*Hilarité*)

■ **Mme Stéphanie Empain** (*déi gréng*). - Voilà. Ech soen lech Merci fir d'Nolauschteren a ginn domadder och eisen Accord.

■ **Plusieurs voix.** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen**, *Président*. - Merci villmools, Madamm Empain. Den nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Kartheiser.

■ **M. Fernand Kartheiser** (*ADR*). - Villmools merci, Här President. Et ass e bëssen onglécklech, Dir Dammen an Dir Hären, dass mer dës Diskussioun separat vun der Singapur-Diskussioun féieren, well déi zwou Diskussiounen gräifen aneneen. A mir wäerten nach dorobber ze schwätze kommen.

Wéi déi gréng am Europaparlament géint den CETA gestëmmt hunn, huet hire Porte-parole, den Här Yannick Jadot, Followendes gesot: „Mir müssen dee CETA-Accord lassginn. déi gréng wäerte weiderkämpfen an de Staaten, iwwerall an Europa.“ A wéi déi gréng géint den CETA hei zu Lëtzebuerg gekämpft hunn, hu mer elo grad héieren: Si hunn dat wonnerbar gemaach! An ech mengen, si sollen dat virun hirem Elektorat da justifiéieren.

Mir als ADR, mir bekennen eis zum fräien Handel an zu oppene Mäert. Dat ass fir eis selbstverständlech. Mir profitéieren als klengt Land besonnesch dovun, vun der fräier Zirkulatioun vu Wueren an Dängschtleeschungen, ëm déi et hei besonnesch geet. A selbstverständlech gëllt dat och fir Kanada a Singapur.

A mir müssen eise Baussenhandel encouragéieren. Ech hunn d'Zifferen de Mëtten nach eng Kéier nogekuckt, wéi d'Madamm Reding der genannt huet. Ech hunn déi aktuell: Mir hunn Exporter an der Gréisstenuerderung vun 106 Milliounen Euro a Richtung Kanada an Importer vu 44 Milliounen Euro. Et ass also e bësse manner.

Mee Tatsaach ass, dass mer eis müssen d'Fro stellen: Wat kënnen mer eis vum CETA erwaarden? An do huet d'Kommissioun eng Etüd maache gelooss, deemools wéi dat Vereenegt Kinnekräich nach Member war an der Europäescher Unioun, a si huet gesot: „Mir kënnen eis en 23 %-Plus vum Handelsvolumen tëschent der Europäescher Unioun an dem Kanada erwaarden.“ Eisen Undeel un där Rechnung louch deemools bei 0,065 %. A wann een dat zugrund leet, da kéint Lëtzebuerg compte tenu vun eise Aussehandel mat ongeféier 70.000 Euro d'Joer méi rechnen. Dat ass also en enorme Virdeel, dee mir statistesch géifen aus deem CETA-Accord erauszéien: 70.000 Euro, an där Gréisstenuerderung.

Awer mir soen: „D'ADR bekennt sech jo zu fräie Mäert prinzipiell, awer dat ass net onkonditionéiert. Dat heescht net, dass mer den ongehemmte Kapitalismus wëilten oder d'Absenz vu sozialen an ekologesche Standarden. Mir wëllen och keng Delokaliséierung.“ A mir gesinn och, dass den CETA, sou wéi en am Abléck applizéiert gëtt, net perfekt funktionéiert, zemoools net beim Wäin a beim Kéis, wou kanadesch Provénzen Tricke fannen, fir eebe protektionistesche kënnen weiderzeagéieren.

Eiser Meinung no ass vläicht déi Zäit vun deenen allëmfaassenden Handelsaccorden ofgelaf. Mir gesi jo, dass dat Problemer gëtt. Beim CETA a beim TTIP hu mer et gesinn, ganz kloer. A mir sollte vläicht a Richtung goe vu méi klengen, sektoriellen Accorden, wou mer och kënnen d'Bedenke vun eenzele Berufsgruppen oder Interessevertriidungen besser berücksichtigen. Et ass e bëssen onglécklech, dass mer heiansdo d'Interessie vun de Bauere müssen an d'Spill bréngen, fir déi vun de Finanzplazen a vun der Stolindustrie ze kompenséieren oder emgékiert.

Mir musse kucken, fir sektoriell, do, wou et eis arrangéiert, en Accord ze hunn, deen alle Standarde gerecht gëtt. Dat ass de Wee vun der Zukunft. An dofir musse mer och elo déi grouss Accorden ëmmer méi kritischesch kucken.

Et gëtt positiv Punkten an deem Accord. An ech mengen, dass mer heibanne warscheinlech e Konsensus hunn iwwert dee Wee, fir Gerichter ze maachen, fir de Sträit tëschent Investisseuren a Staaten anescht unzepaken. D'Virriedner hunn alleguer dorobber insistéiert. An ech mengen, do si mer eis och, souwäit ech dat gesinn, alleguer eens, dass dat e Schrëtt an déi richteg Richtung ass, fir d'Staaten net méi erpressbar ze maachen.

Awer, et gëtt och kritischesch Punkten. An een dovun ass, dass mer vläicht ze vill drop uecht ginn, dass mer en Accord brauchen ..., oder dass gesot gëtt, fir den Handel mat Kanada auszebauen, bräichte mer deen CETA-Accord. Wéist Der, dat Alleréisch, wat ee wëllt maachen, wann een iergendwou an engem Land wëllt d'Handelsbeziéunge stäerken, dat ass, op der Plaz present ze sinn. Mir hu keng Ambassade zu Ottawa. Mir hu keng Ambassade zu Singapur. Mir hu kee Generalkonsulat am Kanada a keent zu Singapur. Dat éischt, wat ee muss maachen, dat ass op der Plaz sinn, fir d'Land bekannt ze maachen. Mir hunn eng Ambassade zu Washington, déi ass zoustänneg fir d'USA, Kanada a Mexiko. Et ass jo kloer, dass do Kanada a Mexiko op d'mannst net esou kënnen ofgedeckt ginn, wéi si et géife verdéngen. Dat wär fir Lëtzebuerg, fir de bilateralen Handel warscheinlech nach méi wichteg wéi de CETA.

Wouriwwer stëmme mer haut of? An ech wëll do vläicht en Ausflug maachen, well et ass eigentlech dat, dat europäescht Recht, wat eis am meeschte stéiert an dëser Diskussioun. Den Här Asselborn huet gläich gesot: „Just iwwert d'Kapitel 8“, an anerer hunn dat och gesot. An dass et u sech egal wär, wat mir hei ofstëmmen, den CETA, dee wär en vigueur an dat géif och esou bleiven. Dat ass sécher net de Fall! Well d'Diskussioun huet ugefaangen, wéi dat wallounescht Parlament ugefaangen huet, Problemer ze gesi beim Investoreschutz a bei den Interesse vun de Baueren. Deemools sinn Zweifel driwwer opkomme um Niveau vun der Europäescher Unioun, ob et da gutt ass, dass 42 national oder regional Parlamenter kënnen iwwert dee CETA ofstëmmen. An et ass probéiert ginn, e Wee do derlaanscht ze fannen. An dat weist u sech deen net demokratesche Charakter vun där Diskussioun.

Den Traité vun der Europäescher Unioun, den Artikel 4, schreift der Unioun vir, dass se muss d'Autonomie locale a régionale an der Europäescher Unioun respektéieren. An déi lëtzebuerger Regierung, wéi déi Diskussioun deemools opkom, dass muss een och soen, huet sech net derfir agesat no där Wallounien-Diskussioun, dass d'Rechter vun deene Klengen preservéiert ginn, mee si wor mat am Conseil vun der Europäescher Unioun, am Ministerrot, der Meinung, dass d'Reegele sollte geännert ginn, an zwar zulaaschte vun deene Klengen.

Den Artikel 3 vum Traité gëtt der Europäescher Unioun eng „compétence exclusive pour la conclusion d'un accord international“, ënner gewëssene Konditiounen, dass muss een och soen: wann e legislativen Akt vum Conseil virläit. A gläichzäiteg betount den Artikel 4 vum selwechten Traité: do wou eng Compétence partagée besteet tëschent der Europäescher Unioun an de Memberstaaten. Et ass wichteg, dass am Kapp ze hunn. Mir schwätzen u sech net vun engem „accord mixte“ am Traité, mee

vun enger „compétence partagée“. An déi Compétence partagée, déi geet ënner anerem iwwert de Marché intérieur, Politique sociale, Agrikultur, Environnement an esou weider an esou virun: alles Saachen, wou d'Europäesch Unioun keng exklusiv Kompetenz huet. Si ka just en Traité ofschléissen opgrond vun engem Rechtsakt.

Dunn huet de Conseil den 22. Mee 2018 probéiert, e Wee laanscht déi wallounesch Situation ze fannen, an zwar op d'Bedreive vun der Europäescher Kommission. Well wann Der d'Konklusioun liest vum den Conseil, 22. Mee 2018: « L'intention de la Commission européenne est de recommander de scinder dans les accords séparés les dispositions relatives aux investissements et les autres dispositions commerciales et le rôle du Conseil dans le cadre de négociations commerciales. » An zwar, heescht et: fir eng kredibel Handelspolitik kënnen ze bedreiven. Dat heescht: déi Kleng net méi consultéieren, datt kee Problem ka komme vun deene Klengen, wéi Wallounien.

An da kënnst eebe Singapur doran - an dofir ass et schued, datt mer separat diskutéieren -, d'„opinion“ vun der Cour de justice, an dann heescht et: “The Council notes that in the future”, mir schwätzen 2018!, “the Commission intends to recommend draft negotiating directives for free trade agreements covering exclusive EU competence on the one hand”, et ass déi éischte Kéier, wou den Ausdrock opdaucht, “and separate mixed investment agreements on the other, with a view to strengthening the EU's position as a negotiating partner.” Mir hunn also hei d'Konklusioun vun der Wallounien-Situation.

An als e Resultat - schreift de Conseil am Mee 2018 - gëtt et elo Free-Trade-Agreements, déi komplett an der EU-Kompetenz sinn, déi op EU-Niveau mussen - op EU-Niveau! - akzeptéiert ginn a keng Ratifikatioun bei de Memberstaate méi brauchen, an d'Europäesch Parlament soll dann doriwwer ofstëmmen. An am Punkt 8 heescht et, datt d'Memberstaate solle just nach derfir surgen, datt d'Parlament an d'Zivillgesellschaft „should be kept duly informed“. Et ass also net méi vun enger Ratifizéierung d'Ried, mee nëmmen nach vun enger Informatioun vun de Parlamentar a vun der Zivillgesellschaft.

Wat heescht dat hei? - An do steet nach als Ironie derbäi: “The Council will continue endeavouring to obtain, to the greatest extent possible, a consensus [...]”. Also e Konsensus ass emol net méi verlaangt, mee nëmmen nach „am gréisstméigleche Mooss“.

Dat hei heescht, datt d'europäesch Traitéen ëmgaange goufen, ouni Ratifizéierung vum Parlament hei. Kee Parlament an der Europäescher Unioun huet dat hei jee ratifizéiert! Keent! Datt hei de Conseil op d'Bedreive vun der Kommission sech zesummesat huet an e Wee gesicht huet, fir d'Memberstaate kënnen ze ëmgoen, inklusiv déi lokal a regional Autoritéiten: Méi ondemokratesch wéi dat hei geet et net!

Et ass e Vertragsbroch. An dowéinst, net well mir géint de fräien Handel wären, mee well mer net akzeptéieren, datt mir entmündegt ginn! Well mir net akzeptéieren, datt den Här Asselborn heihikënnst a seet: „Ma mir stëmmen haut just iwwert d'Kapitel 8 of.“ Nee, mir stëmmen iwwert de CETA of!

An: Déi provisoersch Applikatioun vun engem Traité - Artikel 25 vun der Wiener Vertragsrechtskonvention - kann e Staat ni bannen, wann e sai Wëlle bekannt ginn huet, fir net wëllen duerch en Traité gebonnen ze sinn. Elementar! Kee Staat ka géint sai Wëllen un en Traité gebonne ginn. A wann eng provisoersch Applikatioun ass - an deem Traité hei ass e Ganz! - an ee Parlament an der Europäescher Unioun stëmmt dergéint, ma dann ass en hifällig! Dat ass Demokratie. Dat ass dat Wiese vun enger Europäescher Unioun, wéi mir se nach kënnen matdroen. Awer et ass dach net esou, datt mir kënnen nokucken, wéi eng Europäesch Unioun sech iwwert d'Demokratie ewechsetzt, wéi se hir Verträge brécht, wéi se d'Staaten ënner Drock setzt, well se wëll e „credible trade partner“ sinn an enger internationaler Verhandlung. Wou si mer dann?!

(Interruption par la présidence)

Deen Traité hei, Här President, an Är Schell ënnermoolt et, ass fir eis net akzeptabel! Well mir halen drop, datt Lëtzebuerg an d'Lëtzeburger kënnen matbestëmmen an Europa. Soss ass et net dat Europa, wat mir wëllen!

Ech soen Iech Merci.

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Kartheiser. Nächsten ageschriw-

wene Riedner ass den honorabelen Här David Wagner. Här Wagner, Dir hutt d'Wuert.

► **M. David Wagner (déi Lénk).** - Merci, Här President. Dir gesitt, deen Traité ass e „milieu-feuille antidémocratique“ op allen Eebenen. Här President, déi heite Chamber ...

(Interruption)

... gëtt oft als „Haus vun der Demokratie“ bezeechent. Demokratie ass awer net, wann eng knapps Majoritéit vun Deputéierten - eng denkbar knapps Majoritéit vun Deputéierten! - géint eng grouss Minoritéit vun Deputéierten eng Dagesuerdnung wëllt duerchboxen. An anerersäits: Demokratie ass och net, wann eng denkbar knapps Majoritéit vun Deputéierte géint eng grouss Majoritéit vun der Bevëlkerung eppes wëllt hei duerchboxen.

Wie fir den CETA ... An ech ginn der Majoritéit ze bedenken: Do si Rumeuren entstanen, déi net stëmmen, mee stellt Iech emol vir, et hätt gestëmmt! Dir maacht esou, wéi wann Der ouni Opposition eppes kéint maachen. Ouni Opposition kommt Der net wäit!

(Interruption)

Wie fir de CETA stëmmt, ...

► **Une voix.** - Dat ass awer onorthodox, well mir ...

► **M. David Wagner (déi Lénk).** - Da wësst Der Beschreed.

(Hilarité)

Wie fir den CETA stëmmt, beweist, datt en aus der Coronakris näischt bäigeliert huet. Wa gesot gëtt: „No der Coronakris muss ëmgeduecht ginn“, da muss och dee Facteur an d'Iwwerleeung afléissen.

Här President, iergendwéi di mer d'Kollege vun der DP e bësse leed. Si di mer leed, well et jo haaptsächlech déi gréng sinn, gefollegt vun der LSAP, déi den CETA mordicus, den CETA tockskäppeg hei duerch d'Chamber wollten duerchpeitschen. An dobäi ass et jo och nach esou, datt d'DP als liberal Partei u sech am mannste Problemer mam CETA misst hunn an och huet. An déi gréng an d'LSAP, déi hätte solle kämpfen dergéint. Ma neen, déi gréng an d'LSAP hu fir den CETA gekämpft. Bis elo. Bis elo nach!

(Interruption)

Dat huet awer alles eng Erklärung, Här President. déi gréng an d'LSAP wëllen den Dossier ganz séier lassginn, well si wëssen, datt e flagrant géint hir Grondiddie verstéisst.

(Interruption)

An dat ass dat Schlëmmst. déi gréng an d'Sozialisten, déi stinn emol net méi zu hirem Opportunismus. Dat wier dat Allermannst gewiescht! Si duechten: „Kommt, mir zéien dat schnell während der Coronakris duerch! Da kann de Mouvement écologique net manifestéieren, da kënnen d'Gewerkschaften net manifestéieren.“

(Interruption)

Léif Gréng, léif Sozialisten, ...

(Interruption par M. Mars Di Bartolomeo)

... léif Majoritéit, Dir hutt d'Demokratie ënner Hausarrest gesat!

► **Une voix.** - Très bien!

► **M. David Wagner (déi Lénk).** - Wat bedenklech ass, ass de Fakt, datt quasi all Ëmweltverbänn, Bauerverbänn, Gewerkschaften géint den CETA sinn. Ma nee, hei sinn zéng LSAP-Deputéierter an néng gréng Deputéiert, déi wëssen et besser wéi jiddereen. All déi Verbänn, déi wëssen et net, op nationalem Niveau, ...

(Interruption)

... an der EU, ...

► **M. Mars Di Bartolomeo (LSAP).** - An zwee Lénker.

► **M. David Wagner (déi Lénk).** - ... déi wëssen dat net. Mee néng gréng Deputéierter an zéng LSAP-Deputéierter, déi wëssen et natierlech besser. Ech hoffen, datt si sech och bewosst sinn, ...

► **M. Mars Di Bartolomeo (LSAP).** - An zwee Lénker nach besser!

► **M. David Wagner (déi Lénk).** - ... datt hir Argumentatioun deckungsgläich ass mat där vu liberale Parteien a vun de Multien. Ech hoffen, datt se sech däers och bewosst sinn.

(Interruption)

Mee ech wëllt awer nach eppes soen zu de Gréngen an zu der LSAP, well Dir hätt et och kënnen aneschtens maachen.

(Interruption)

Dir hätt jo och kënnen ... Ech huelen all Froen herno, merci! Dir hätt jo och kënnen ...

► **M. Mars Di Bartolomeo (LSAP).** - Nee, mir stelle keng Froen, soss ...

► **M. David Wagner (déi Lénk).** - Dir hätt jo och kënnen innerhalb vun der Kommission kämpfe géint den CETA. An hei, ech hunn déi gréng heieren, si hätten esou vill gekämpft! Ech weess net, wat si ënner „kämpfen“ verstinn, mee net dat selwecht wéi mir. Dir hätt och kënnen à la limite soen: „Hei, mir sinn dergéint, mee dat gehéiert zur Ofmaachung. Mir sinn an enger Koalitioun. Mir mussen derfir stëmmen.“ Et ass net grandios, mee dat hätt ee verstanen, well et ass éierlech. Éierlech gesot!

Et gëtt nach eng drëtt Méiglechkeet, an déi ass nach op: Dir stëmmt dergéint. Dir stëmmt dergéint! Well wann ech richteg verstanen hunn, d'CSV ass derfir, d'DP ass derfir, d'CSV huet 21 Sätz, d'DP 12 Sätz, si hunn der zesummen 33, méi wéi d'Koalitioun u sech. Also u sech kéint et duerchgoen. De CETA brauch Iech net! D'Zivilgesellschaft anscheinend jo och net.

(Brouhaha)

Mee ech fäerte ganz einfach, ech fäerte ganz einfach, datt Dir tatsächlech op enger Linn sidd mat de Lobbyen an datt Dir wierklech mengt, datt den CETA eng gutt Saach ass.

Här President, vu datt d'Zäit begrenzt ass, wäert ech nach just e puer Punkten opzielen. Et ass doriwwer diskutéiert ginn: „Wouriwwer diskutéiere mer?“ Dat ass schonn ..., dat seet scho villen ass iwwert deen antidemokratesche Virgang; et ass ganz schlëmm!

Et ginn siwe Punkten, siwen Haaptënner: De CETA ass en ultraliberale Vertrag, warscheinlech souguer ze vill liberal fir Iech, mee bon. An ech schwätzen hei vun, ech stäipe mech hei op d'Kapiteln 9, 9.7, 13, 19, 30.5: Servicer gi liberaliséiert, Kapitalstréim gi liberaliséiert, effentlech Ausschreiwunge gi liberaliséiert. Effentlech Servicer sinn och potenziell a Gefor, well d'Servicer, déi ginn eebe mat enger Negativlëscht, deemno wéi, liberaliséiert, dat heescht: alles wat net explizitt ausgeklammert ass.

Zweetens: De CETA ass en autoritäre Monstervertrag - Kapiteln 8 an 29. Wann engem Multi eng Gesetzgebung net passt, da kann e virun e Schidsgericht goen - egal wéi dat elo heescht -, da kann e virun e Schidsgericht goen a Recht kréien. Da kënn mir hei Gesetzer stëmmen, déi mer wëllen, wa souwisou e puer Leit an engem Schidsgericht eis Demokratie aushielege kënnen! Mir brauchen dat guer net. Et gi jo souwisou aner Mechanismen. Et brauch ee stricte ment kee Schidsgericht, dovunner ofgesinn. An dat neit ass kee grouse Fortschritt. Au contraire. Et ass vläicht e Fortschritt, den ICS ass e Fortschritt par rapport zum ISDS, mee et ass e Réckschritt par rapport zum Rechtsstaat! An e Réckschritt - pardon? - zum Rechtsstaat gëtt elo interpretéiert als e Fortschritt?! Ech verstinn näischt!

(Interruption)

An Dir sot vläicht: „Jo!“

(Hilarité)

Sozial- an Ëmweltstandarde gi vum CETA geoffert. All déi Passagen am Text, déi vu soziale Rechter oder vun der Ëmwelt schwätzen, si Makulatur a juristescht net verbindlech a stinn an der Hierarchie wäit ënnert dem sakrosankte Prinzip vun der Handelsfräiheet.

Véiert Doudsënn: En aneren Artikel ass zudéifst antidemokratesch, an dat ass grad dee vun der regulatorescher Zesummenaarbecht. Am Kloertext: D'Multie kréien d'Méiglechkeet, am Virfeld verschidde Standarden ze beaflossen, ouni datt d'EU-Deputéiert - an nach manner ze schwätze vun eis - eppes dovunner matkréien. An do geet et net nëmmen ëm Autospigelen, et geet ëm Sécherheetsnormen, et kann ëm Konsumenteschutz goen, et kann ëm Ëmwelt-norme goen, et geet ëm sozial Normen, ëm Aarbechtsstandarde oder ëm Finanzregulatioun. Dat si keng Klengegkeeten.

Fënneft Doudsënn: Wie kontrolléiert dat Ganz? Mir net. D'Europaparlament natierlech och net. Et muss een iwwerhaapt kämpfen, fir e bëssen eppes gewuer ze ginn, fir eng Entrevue kënnen ze kréien. Net ze schwätze vun de Bierger! Et ginn eeben déi verschidden, déi néng Komiteen a Souskomiteen geschafen. Déi hunn d'Recht, den Accord ze interpretéieren an ze modifizéieren. Dat kann do geschéien. An dat wäert och do geschéien, lues a lues!

Klimaschutz dann, doranner ass den CETA eng eenzeg Katastroph. Den Accord vu Paräis, dee souwisou net dat Giel vum Ee ass, dee steet och dran, do gëtt sech dorobber referéiert. Fir gewësse Leit ass dat och eng gutt Excuse, fir de CETA dann unzuhuelen. Dat ass e bëssen, wéi wa mer elo, ech weess net, eng Gesetzgebung géife maachen, wou mer d'Doudesstrof erëm aféieren a mir soen: „Mee par contre, nee, keng Angscht, dat wäert alles am Respekt vun de Mënscherechter oder vun der Dignité humaine geschéien!“ Dat ass e bëssen dat selwecht. Esou: „A, dann ass et jo gutt!“

De Kanada gëtt och oft als ganz harmlos Natioun duergestallt, warscheinlech well de Ver-

glach mam südlechen Noper et och erlaabt a well hire Premier e bësse méi flott ass an och besser danze ka wéi den Trump. Dat ass richtig. Esou ganz verschidden ass en awer net, politesch gesinn! Et ass e gudder Communicateur. Mee et ass awer net esou einfach: De Kanada ass e groussen Teersandproduzent. An dat ass extreem knaschteg. De Kanada ass net bekannt, fir immens ekologesch ze sinn, dovunner ofgesinn. An dat wäert och warscheinlech no der Coronakris nach gepusht ginn, ekonomesch gesinn. Deen Teersand, dee wäert nach staark gepusht ginn.

Hei an der Chamber gëtt och oft, zemoools vun der Koalitioun, vu circularer Economie geschwat. An d'circularer Economie ass jo u sech eng interessant Saach, well dat heescht, datt ee produzéiert, consomméiert, datt een erëm eng Kéier recycléiert um lokale Raum, eebe „circulaire“. Mir kommen hei an eng Logik ... Et ass circularer Economie, awer ronderëm de Globus! Et ass circularer Economie ronderëm de Globus.

An de Problem ass jo deen: Et geet hei ëm den CETA, mee et geet net nëmmen ëm den CETA. Et geet ëm eng ganz Rei ... D'Madamm Empain ass dorobber agangen. Si huet zu Recht gesot: „Et gi ganz vill Accorden.“

Mir stëmme meeschtens dergéint, well si ginn all an déi selwecht Logik. Et gëtt ganz vill sougenannte Fräihandelsaccorden, déi regulatoresch Accorde sinn a Wierklechkeet. Déi regulatoresch Accorden, déi ginn iwwerall gemaach, an déi verbanne sech e bësse wéi e Spannennetz wierklech lues a lues ronderëm d'Welt.

Dat ass keng Konspiratiounstheorie, mee et ass eng Regulatioun, déi eng aner engendréiert iwwerall, iwwerall ronderëm d'Welt. An déi lues a lues, lues a lues, weider déi verschidde Produktiounschäin mateneen an Ofhängegkeet bréngt. An déi souwisou och d'demokratesch Entscheedungsfäegkeet vun de méi oder weiniger demokratesche Länner vun dëser Welt iwwerhaapt nach méi schweier wäert maachen.

A wat schwätze mer hei vun nach méi an nach méi Commerce mam CETA? De Marc Baum huet virdru gesot: „Mir brauche kee CETA, fir Commerce mat Kanada ze maachen.“ An déi wëllen es nach méi maachen. Mee, meng léif ...

► **Une voix.** - Leit?

(Hilarité)

► **M. David Wagner (déi Lénk).** - ... Kollegen, Frënn, déi Gidder, déi aus Kanada kommen, ...

(Brouhaha)

A, Dir sidd och Frënn, mee Dir nervt awer!

► **M. André Bauler (DP).** - Dat ass awer schéi vun Iech, Här Wagner!

► **M. David Wagner (déi Lénk).** - Mee déi Gidder, déi aus Kanada kommen, ...

(Interruption)

... an den Här Asselborn weess dat bestëmmt nach besser, well hie fiert vill méi oft Vëlo wéi ech: Déi Gidder, déi aus Kanada kommen, déi ginn net mam Vëlo an Europa transportéiert. Déi komme mam Flieger, mat Cargoschëffer. Ech gesinn iwwerhaapt net d'Plus-value, fir ze soen, grad an dëser Zäit, grad an enger Zäit, wou mer de Klima musse schützen, datt mer weiderhin nach méi an d'Richtung ginn, fir Echangen ze maachen, déi kee Sënn maachen, wou Saachen importéiert, exportéiert gi weiderhin, wou nach méi Commerce gemaach gëtt, zemoools fir Saachen, Produkter, déi mer hei och kënn selwer produzéieren.

Dat heescht: Jo, et muss een ëmdenken! An et muss een an eng aner Richtung ëmdenken.

(Interruption par la présidence)

O, ech si scho fäerdeg. Et hätt ee kënnen e Modell 2 oder Modell 3 hunn, mee bon!

(Interruption)

Ech hunn nach déi siwent Doudsënn. An ech wäert Iech se awer erspueren, well u sech ass et och scho gesot ginn. Mee ech soen Iech, ech si schonn drop agangen u sech: De Problem ass deen, an dat ass ganz wichteg, dat muss Der verstoen, et geet net ëm Kanada oder net Kanada! Kanada ass e Staat wéi en aneren, net besser, en ass souguer besser wéi aner Staaten, wéi Singapur zum Beispill, well dat ass och e Staat, mat deem mer gemeinsam Valeuren hunn.

Et geet drëm: Mir kommen an eng Welt eran, wou elo Multien, gestäipt vun der Finanzindustrie - doriwwer kéint een och nach schwätzen - a gehollef vu Verträge wéi dem CETA, eng weltwäit, an dat kann ee soen, ech soen dat Wuert, eng weltwäit Diktatur opriichten. Well dat, wou duerno an de Länner nach ka gewielt ginn, ass: Si kënnen hir Deputéierte wielen, si kënnen duerno legitim Regierungen hunn, a mir kënnen och weiderhin diskutéieren, awer just dat.

Genausou wéi d'Zivillgesellschaft. „Kommt, mir loosse se diskutéieren!“ „Kommt, mir loosse se manifestéieren!“ Awer just dat.

Mee déi mann, déi wéineg Rechter, déi d'Zivillgesellschaft zurzäit huet, an déi hinnen d'Majoritéit accordéiert, well vill ass se net agebonne ginn, ben, déi wéineg Rechter, déi wäerte mir lues a lues och esou hunn. Well d'Multinationalen, déi sinn an der Tëschenzäit deelweis méi staark wéi d'Staaten. A wann een hinnen dat och nach op dem Platto zerwéiert, eis Demokration, da kënne mer apaken. Dat wäert ganz lues goen. A wie fir de CETA stëmmt, entschëllegt, mee dee stëmmt fir en Deel vun dëser Diktatur mat.

Ech soen Iech Merci.

► **M. Marc Baum** (déi Lénk).- Très bien!

► **M. Marc Goergen** (Piraten).- Ganz gutt!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Wagner. Nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Sven Clement. Här Clement, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Sven Clement** (Piraten).- Här President, Dir Dammen an Dir Hären, mir erënneren eis: Enn 2016 huet d'wallounesch Parlament fir eng gréisser diplomatesch Kris gesuergt, andeems se refuséiert hunn, de CETA ze ënnerschreiven. Den deemolege Ministerpresident vun der Wallonie, de Paul Magnette, eise sozialistesche Kollege ass den Numm sécherlech e Begrëff, huet de CETA als trojanesch Pärde bezechent, well e laang erkämpfte Sozial- an environmental Standarden ze ënnergruewen dreet. D'Signéire vum CETA war dorshin nëmmen ënner verschiddene Konditiounen, déi vun der wallounescher Partie gestalt goufen, erméiglecht ginn.

Zu dëse Konditiounen huet, ënner anerem, gezielt, den Europäesche Gerichtshaff ze froen, fir ze kucken, ob de Mechanismus vun de Schidsgerichter mat den europäeschen Traitée vereinbar wär. An dem Avis hält d'Cour de justice européenne um Kierchbiereg da fest, datt de CETA an d'ICSen en effet konform si mam europäeschen Droit. Ma just well eppes konform ass mam Gesetz, heescht et nach laang net, datt et richteg ass. Deemo gëtt de Gerichtshaff och ze bedenken: « En l'absence d'un régime visant à assurer d'accessibilité financière du tribunal et du tribunal d'appel aux personnes physiques et aux PME, le mécanisme risquerait en pratique d'être accessible aux seuls investisseurs qui disposent d'importantes ressources financières. »

Här President, léif Kollegeinnen a Kollegeen, wie profitéiert eigentlech vun dësem Fräihandelskommen? Sinn et d'Exporteure vu Graine fir de Moschter? Sinn et déi, déi zu Lëtzebuerg Happ fir de Béier importéieren? Mir hunn an de leschte Wochen hei vill iwwer Independanten, déi kleng a mëttelstännesch Betriber geschwat, an eng ganz Rétsch hu sech heibanne béis an d'Plomme gehäit, fir sech op d'Säit vun dëse Betriber ze schloen.

► **Une voix**.- O!

► **M. Sven Clement** (Piraten).- Ma de CETA ass net fir dës Betriber geduecht! Eng kleng Entreprise huet net d'Mëttel, fir esou Gerichtsbarkeete mat enger Multinational anzegoen. D'Justiz dierf awer an den Ae vun de Piraten net nëmmen deene virenthale sinn, déi räich genuch sinn, fir se ze bezuelen.

Et ass elo ewell erëm eng Zäitchen hier, ma mir kënnen eis nach all un d'Geheimniskräimerei ronderëm d'CETA-Verhandlungen erënneren. Mir Piraten sti fir Transparenz. Mir kënne schonn eleng aus deem Grond dëse Projet net matdroen. An d'Plattform „Stopp TTIP & CETA“ huet sech vun Ufank u staarkgemaach géint dësen Accord de libre-échange.

Pour rappel wëll ech hei just e puer Acteuren opzielen - et goufen der ewell och scho genannt: d'Action Solidarité Tiers Monde, d'ALEBA, Bio-Lëtzebuerg, Vereenegung fir Biolandwirtschaft, d'Caritas, d'CGFP, d'FGFC, den OGB-L, den LCGB, Greenpeace, d'Jongbaueren, d'Jongwënzer, de Mouvement écologique, natur&ëmwelt, d'Union des consommateurs, et j'en passe.

(**Interruption**)

Dat si keng kleng, entschëllegt mech fir den Ausdrock, dat si keng kleng Jickebetriber. Dat si grouss Associatiounen, déi d'Zivillgesellschaft zu Lëtzebuerg representéieren, an deene mer haut, mat där Entscheedung, deen Debat haut ze féieren, amplat en op den Etat Net-Kris ze verréckelen, sécherlech e Bärendéngscht gelescht hunn.

D'Plattform stellt sech, zu Recht, d'Fro, ob ee Parlamentarier engem 2.300 Säite laangem Dokument wéi dësem ka gudder Gewëssenszoustëmmen. Och wien dës 2.300 Säiten aachtmol gelies huet, deem fällt et schwéier, net virun der Komplexitéit vun de juristesche Verweiser an dem Fachjargon ze kapituléieren.

Här President, léif Kollegeinnen a Kollegeen, mir wëssen all heibannen, wiwill Verschwörungstheorien a falsch Informatiounen hautdesdaags am Internet zirkuléieren. D'Angscht- a Panikmacherei ass zu engem Fonds de commerce ginn. Oft aus dubieise Quelle finanzéiert, ziilt dës Desinformatioun dorop of, d'Vetrauen an d'demokratesch Grondprinzipien an an eis Institutionen ze ënnergruewen. Datt d'Majoritéit decidéiert huet, de CETA haut, während dem Etat de crise, ze votéieren, ass Waasser op d'Mille vun esou Populisten, déi säit dem Ufank vun der Kris prophezeien, datt den Etat de crise mëssbraucht gëtt, fir onpopulär Decisiounen duerch d'Parlamenten ze baatschen.

Här President, de CETA während dem Etat de crise, ënner Ausschloss vun der Zivillgesellschaft, ze votéieren, ass an den Ae vun de Piraten ee graven, jo, en onverzeileche Feeler. Et ass wichteg, datt och d'Zivillgesellschaft, d'Gewerkschaften an d'ëmweltorganisatiounen sech am Virfeld vun esou engem Vott net nëmmen digital artikuléieren kënnen. Dëst ass duerch déi aktuell Beschränkungen am Kader vum Covid-19 net méiglech. An ech si besonnesch enttäuscht vun deene Parteien, déi sech d'Zivillgesellschaft an der Vergaangenheet zu Eege gemaach hunn, fir géint dësen Accord ze klappen. An elo héiert een näischt méi. All d'Bedenke verflunn.

Steet den Här Turmes haut, esou wéi 2017, do-bausse géint de CETA ze demonstréieren oder setzt en am Büro an dréit d'Regierungsentscheidung mat? Vläch mécht en eng Fauscht an der Täsch. Seng Norécklerin an der Chamber huet haut op alle Fall e Projet verteidegt, géint deen den Här Turmes laang gekämpft huet. Erfollos, wa souguer seng eege Partei dat elo matdréit.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, et ass fir eis Piraten ondenkbar, ënnert dësen Émstänn dee Projet hei matzedroen. Mir empfangen dëst als Vertrauensbroch vis-à-vis vun de Biergerinnen a Bierger. Als Broch mat enger Kultur vum Dialog. Als Broch mat der Konsenspolitik. Den amerikanesch-indeschen Ekonomist a Professor un der Columbia University Jagdish Bhagwati huet an enger Publikation aus dem Joer 1995 fir d'eischté Kéier vum Spaghettibowl, dem Spaghettiteller oder -dëppen, wéi ee wëllt, geschwat. A senger Publikation diskutéiert de Professor Bhagwati den Enjeu vun de Fräihandelskommen a bezechent den Term vum „Free Trade Agreement“ als „orwellianeschen Newspeak“. Wou Fräihandelskommenes dropsteet, ass elo net onbedéngt Fräihandel dran.

Mee firwat seet en dat? An der Reegel gi mer dervun aus, datt en Handelskommenes derfir suergt, datt Handelsbarriären erofgesat ginn. A mir vergiessen dobäi awer, datt mer gläichzäiteg och aner Handelspartner aus de jeeweilegen Handelsaccorden ausschléissen oder souguer d'Handelsbarrière fir Drëtter eropsetzen. Een unilateralen Handelsaccord mat engem Drëttsstaat ass, per se, ëmmer preferentiell. En diskriminéiert deen, deen net Deel vum Handelsaccord ass. De Professor Bhagwati zitt duerfir de Begrëff vun der Preferential Trade Area deem vun der Free Trade Area vir.

Dir Dammen an Dir Hären, léif Kollegeinnen a Kollegeen, mir Piraten sti fir de Multilateralismus. Mee wa Multilateralismus, da richteg Multilateralismus! Duerch deen nordamerikanesche Fräihandelsaccord NAFTA wiest Mëtt den 90er Joren den Enthusiasmus fir regional amplat vu multilateralen Handelsaccorden. Ob NAFTA, Mercosur, TTIP oder CETA, all dës eenzel regional Fräihandelskommissiones suerge fir de besote Spaghettitellereffekt. Doduerch, datt Handelspartner hir eege Fräihandelskommenes ofschléissen, erreche mir de Géigendeel vun deem, wat mer wëllen, nämlech fräien, oppeenen Handel tëscht gläichberechtigten Acteuren.

Amplat d'Produite selwer zielt bei dësen Handelskommenes souzosen d'Nationalitéit vum Produit. Hanner all Handelskommenes stieche jorelaang Diskussiounen tëscht Lobbyisten, déi d'Konditiounen vun der Stee hanner zouenen Dieren aushandelen, ënner Ausschloss vun der Zivillgesellschaft. All Land, wat mat engem anere Land en Ofkommen getraff huet, huet seng eege Standarden a sengem Handelskommenes festgeluecht. Um Enn vun dësem Prozess sti mir virun engem Wirrwarr vun Handelskommenes, dem Spaghettiteller, mat all Kéiers anere Konditiounen.

Dëst ass kee Multilateralismus. Et wier falsch a populistesch, d'Diskussioun ëm dësen Handelsaccord ze féieren, andeems ee seet: „Protektionismus op där enger Säit oder CETA op där anerer Säit.“ Et ass méi komplex.

Här President, mam GATT, dem General Agreement on Tariffs and Trade, ware mir nom Enn vum Zweete Weltkrich um richteg Wee. Duerch de GATT, der spéiderer Welthandelsorganisatioun, sollten d'Handelsbarriären an d'Douanetariffer ofgebaut ginn. D'Ofschafe vu preferentielle Konditiounen war also beim GATT eent vun den Haaptziler. An der Handelspolitik

war fir d'Europäesch Unioen d'Liberaliséierung an d'Reegelsetzung iwwert d'Welthandelsorganisatioun ëmmer de Kinnekswee. Et sollt net separat verhandelt ginn. Et sollte konsensuell gemeinsam multilateral Entscheedungen fonnt ginn, wou keen ze kuerz kënnt, weeder déi eng nach déi aner.

Mee d'Situatioun haut ass anescht. Ënnert den 164 Membere vun der Welthandelsorganisatioun ass et schwéier, zu engem Konsens ze kommen. Eleng awer de Fakt, datt de Multilateralismus an der Kris stécht, dierf eis net derzou encouragéieren, de Konsens op OMC-Niveau opzeginn. Mir sollte virsiichteg si mat unilateralen Handelsaccorde wéi dem CETA, a sollten eis staddessen op europäeschem Niveau derfir staarkmaachen, datt d'Efforten, fir zu engem Konsens an Handels- an Tariffsfroen ze kommen, op internationalem Niveau verstärkt ginn. Unilateralismus ass fir eis Piraten keng Léisung. Net an aussepolitische Froen an och net an Handelsfroen.

Här President, sou wéi de Montesquieu schonn a sengem Wierk „De l'esprit des lois“ sot: « L'effet naturel du commerce est de porter à la paix. » Et ass dat, wat de Montesquieu „le doux commerce“ genannt huet. Dës Iddi vum „doux commerce“ léisst duerschblécken, datt déi eenzeg Manéier, fir datt Mënsche vu verschiddener Hierkonft, Sprooch, Kultur a Glawe kënne friddlech zesummeliewen, déi ass, Handel mateneen ze dreiven. Duerfir brauche mir awer kee CETA. Mir brauchen e fairen an transparente Multilateralismus, och a virun allem an Handelsfroen.

Ech wëll meng Ried ophale mat engem Saz vum Georg Christophe Lichtenberg, dee gesot huet: „Es ist nicht gesagt, dass es besser wird, wenn es anders wird. Wenn es aber besser werden soll, muss es anders werden.“

Villmools merci.

► **M. Marc Goergen** (Piraten).- Exzellent!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Clement. Leschten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Sven Clement, pardon, den Här Paul Galles.

(**Hilarité**)

Pardon. Jo. Ech si sou gewinnt, datt Dir dee leschten ageschriwwene Riedner sidd. Pardon.

► **M. Sven Clement** (Piraten).- Also, ech kann nach eng Kéier ufänken.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Nee.

(**Hilarité**)

D'Wuert huet elo den honorabelen Här Paul Galles. Här Galles, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Paul Galles** (CSV).- Här President, Dir Dammen an Dir Hären, ech gi jo de Pirat vun der CSV genannt, da passt dat jo iergendwou. An deen Allerleschten ass vläch dee Beschten.

(**Interruption**)

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, et ass mer perséinlech a menger Zäit als Deputéierten, als Volleksvertreieder vun all eise Leit, also vun deenen, déi bausse virun dem Cercel stoungen, vun deenen, déi elo eis E-Maile geschriwwen hunn, vun deenen, déi derfir sinn, déi dergéint sinn, déi, déi doheem bliwwen sinn, also als Vertreieder, Volleksvertreieder vun all eise Leit, nach ni esou schwéiergefall, fir mer eng Meinung ze bilden zu engem politesche Projet. An ech ka mer virstellen, dass et och villen aneren heibannen änlech gaangen ass an dëser Situatioun. Net nëmmen op der Oppositionssäit, mee vläch och op der Majoritéitsäit.

Ech hunn dat ganz Theema als e ganz komplex Theema erlieft. Als en Theema, wou et schwéier war ze navigéieren, tëschent all deem, wat ech héieren vu vun Argumenter derfir a vun Argumenter dergéint.

Ech wëll hei, Här President, Dir Dammen an Dir Hären, eng Motioun deposéieren.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci.

Motion 2

La Chambre des Députés,

- *considérant que l'actuelle crise du coronavirus révèle à la fois les points forts et la vitalité ainsi que les faiblesses et les fragilités systémiques de la mondialisation et du système économique international en général et du libre-échange en particulier ;*

- *rappelant que la mondialisation et le libre-échange ont également permis à nombre de pays de sortir de leur extrême pauvreté ;*

- *considérant que les chaînes d'approvisionnement et de consommation représentent une nuisance objective et considérable pour notre environnement et le climat mondial ;*

- *considérant qu'une prise de conscience politique, économique, sociale et écologique s'impose après la crise du Covid-19 et qu'un retour au « business as usual » ne constitue aucunement une option en vue d'un nouveau départ durable,*

invite le Gouvernement

- *à régionaliser davantage nos chaînes d'approvisionnement et notre production stratégique (alimentaire de base, médicaments essentiels, matériel médical, technologies de pointe, etc.) afin de répondre au maximum et dans un esprit volontariste aux besoins essentiels de l'Europe, de la Grande Région et du Luxembourg ;*

- *à renforcer dans ce sens durablement nos petites et moyennes entreprises (PME) ainsi que notre secteur primaire ;*

- *à œuvrer à tous les niveaux européens et internationaux pour un libre-échange plus juste, plus durable et plus humain ;*

- *à s'engager pour une mondialisation revisitée réconciliant éthique et économie, travail et capital, écologie et commerce selon les principes d'une économie durable et sociale de marché assurant les besoins de base des citoyens.*

(s.) Paul Galles, Martine Hansen, Viviane Reding, Marco Schank, Marc Spautz.

► **M. Paul Galles** (CSV).- Mat dëser Motioun wëll ech am Numm vun der CSV versichen, an deem, wat ech selwer als en Dilemma erliewen, ee kleng Wee ze weisen. An et ass zugläich och fir eis Fraktioun e kloert Zeechen, dass mer d'Suerge vun der Zivillgesellschaft, déi ganz vill ënnerholl huet, fir sech ze manifestéieren, seriö huelen. An dass mer awer och versichen, eppes ze maachen, wat an dësem Moment kruzial ass: Nämlech d'Léieren aus där Zäit, déi mer pauschal Coronakris nennen, seriö ze huelen an och ze zéien.

Ech wëll awer och betounen, dass ech aus Grënn vun der demokratescher Participatioun et trotz allem weiderhin ee fataalt Zeeche fanen, dass de Vott iwwert dëse Projet haut Nomëtteg hei um Ordre du jour ass. An ech stellen dës Motioun och just dofir vir, well mer haut Nomëtteg dann trotzdem dat maachen, wat iergendwann jo iergendwou awer néideg ass a war, nämlech, eng inhaltlech Diskussioun zum CETA ze féieren.

Well am Fong, zur Saach vum CETA - an ech hat tatsächlech probéiert, mech duerch déi 2.000 Säite vum CETA derduerchzewullen - am Fong, zur Saach vum CETA besteet mäi perséinlech Dilemma doran, dass ech engersäits ganz gutt verstinn, dass de Fräihandelsaccord mat Kanada scho längst do ass, dass oft noverhandelt an noverbessert gouf, dass immens vill Uleissen aus der Politik an aus der Zivillgesellschaft eragefloss sinn, an dass iwwergens och Leit aus eiser politescher Famill federführend mat dru geschafft hunn, dass dësen Text ëmmer besser ginn ass, an dass an enger souwisou onperfekter Welt dat Beschtméiglecht mat engem allgemeng ganz fiabele Partner, Kanada, doraus entstanen ass, wuel wëssend, an dat ass och de Mëtteg scho gesot ginn, dass och a Kanada net alles perfekt ass.

Ee Partner Kanada, deen iwwergens genau wéi d'Europäesch Unioen kee Repli op sech selwer wëllt maachen, net wéi säi groussen Noper protektionistesche funktionéiere wëllt an dee sech bewusst ass, dass internationalen an interkontinentalen Handel och e Puzzlestéck ass am Erhale vum Weltfridden.

Mee, Här President, Dir Dammen an Dir Hären, ech verstinn awer zugläich anerersäits och, dass ganz vill Leit, och déi, déi virdu virum Cercel op eis gewaart hunn, an och déi Honnerten, déi digital, per Mail protestéiert hunn, sech soen, dass, souguer wann dësen Accord esou gutt wéi iergendwéi nëmme méiglech ass, en ëmmer nach engem Prinzip entsprécht, géint dat si fundamental virginn! Ee Prinzip, wat ee kéint beschreiwen als neoliberal, kapitalistesche, globalistesche, ee Prinzip, dat derzou féiert, dass Produktiouns-, Liwwer- a Consummationsketten immens laang ginn, dass d'Produiten x-mol iwwerflëssegerweis ronderëm d'Welt geflu ginn an d'ëmwelt verschmotzen, an dass an deene laange Liwwerketten onnéideg vill Geforen entstëit fir méiglech Mënscherechtsverletzungen a fir katastrophen Ennerbezelungen, an dass d'Multinationalen tatsächlech méi staark kéinte gi vis-à-vis vu klengen Entrepreneuren, déi riskéieren, geschléckt ze ginn.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, dat ass mäin Dilemma bei dësem Projet. An dofir dës Motioun, an där mir als CSV eng clever a staark Relokaliséierung a Reregionaliséierung vun eiser Produktioun verlaangen, sou wäit dat méiglech ass a sou wäit dat gewünscht ass, an an där mer invitéieren, dass mer alleguerten zesammen als Chamber genau dat der Regierung proposéieren.

Si soll alles dat ënnerstëtzen, wat och scho beim Verbessere vum CETA-Accord eng wichteg Roll gespilt huet, fir dass nämlech déi virdu genannte Geforen ausgeschloss ginn. A si

soll alles ënnerstëtzen, an ech mengen, dass eng vun de grouss Coronaléieren - an ech fan- nen et enorm wichteg, dass mer eis als Cham- ber d'Fräiheet an d'Zäit ginn, bei deenen een- zelne Projeten an awer och eng Kéier getrennt dovun, eis ze ënnerhalen iwwert dat, wat mer aus der Coronakris musse léieren - nämlech eng Autarkie muss sinn, eng vill méi staark Autarkie fir Lëtzebuerg, eng vill méi staark lokal Produktioun a Consommation, méi Onofhän- gegkeet, a matten an der Groussregioun a mat Europa zesummen ee staarkt Géigegewicht ze schafen zu deem, wat hei tatsächlech kéinte Gefore sinn an esou enger neoliberaler globa- listescher Attitud.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Här Galles, erlaabt Der, datt den Här Kartheiser lech eng Fro stellt?

► **M. Paul Galles (CSV).**- Ma wann den Här Kartheiser nach ee Moment Zäit huet, ech maache mäi leschten Abschnitt fäerdeg, an da sinn ech ganz, ganz gare fir hien do.

Ech géif mer dofir wënschen, Här President, Dir Dammen an Dir Hären, dass dat eeben net nëmme waarm Wieder sinn, déi mer un d'Re- gierung richten, eng Relokaliséierung a Re- regionaliséierung vun eiser Produktioun, mee dass et eng gemeinsaam staark an och volunta- ristesche Opfuerderung ass, eng Erwaardung, déi mer am Numm vu ganz ville vun eise Bier- ger a Biergerinnen un d'Regierung richten: d'Wirtschaft erëm an den Dängscht vum Mënsch ze stellen, gerecht a fair Konditiounen ze hunn, déi mer mat - a bewosst - kënne kon- trolléieren, eis eege PMEen an eise Primärsec- teur ze stäipen an de weesentleche Saache sou wäit wéi méiglech onofhängeg ze sinn.

An deem Sënn dës Motioun an ech bieden lech alleguerten, d'Motioun, wann et och an Ärem Interesse ass, matzeënnerstëtzen.

Ech soen lech dofir villmools Merci.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Här Kartheiser, elo dierft Der Är Fro stellen.

► **M. Fernand Kartheiser (ADR).**- Jo. Vill- mools merci, Här President, och merci dem Här Galles. Ech si frou, datt den Här Galles d'Fro net direkt geholl huet, well ech lauschten him esou gär no, datt ech frou sinn, dass ech eréischt um Enn vu sengen Ausféierungen d'Wuert kréien.

Ech wollt dem Här Galles soen: „Ech versti säin Dilemma!“ Mee en huet och mir en Dilemma elo verursaacht. Ech verstinn d'Positioun vun der CSV net méi richtig, well tëscht der Madamm Reding hieer Ried an Ärer Ried, Här Galles, woren, a mengen Aen, gewëssen inhalt- lech Spannungen.

Kënn Dir eis kuerz vläicht erklären: Wéi ass d'Positioun vun der CSV par rapport zum CETA? Stëmmt Der derfir? Dergéint? Firwat? Ech sinn e bëssen duerjerneen.

Merci.

(Brouhaha)

► **M. Paul Galles (CSV).**- Ganz gären, ...

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Ech ginn d'Wuert zrëck ...

► **M. Paul Galles (CSV).**- ... Här Kartheiser.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- ... un den Här Galles.

► **M. Paul Galles (CSV).**- Jo. Ganz gären, Här Kartheiser. An et ass jo gutt, dass ee sech hei- ando Froe stellt.

(Brouhaha)

Et ass tatsächlech esou, an dat, mengen ech, kann ech hei ganz, ganz offe soen: Mir hu bei eis ganz offen doriwwer diskutéiert, an do gouf et ënnerschiddlech Meenungen. Mir hunn eis awer géeneegt op e gemeinsame Wee, dee mer och als Fraktioun hei wëlle verrieden an dee meng Fraktiounspräsidentin, d'Madamm Hansen, och wäert gläich duerstellen. Dir kënn awer, wat eis Haltung vis-à-vis vum CETA ugeet, ganz gären lech op d'Ried vun der Madamm Reding bezéien. Do war déi relativ daitlech erauskomm.

An ech wollt hei eng Motioun abréngen, déi dervun ausgeet, dass eis Parteipositionen stëmmt, an déi zousätzlech eppes virschléit am Sënn vun deem, wat awer vu ganz ville Leit an dëser Gesellschaft als Gefor an als Uleies iwweg bleift.

Merci villmools.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci vill- mools, Här Galles. An elo huet d'Regierung d'Wuert. Den Här Ausseminister Jean Asselborn. Här Asselborn, Dir hutt d'Wuert.

Prise de position du Gouvernement

► **M. Jean Asselborn, Ministre des Affaires étrangères et européennes.**- Merci, Här Presi- dent. Sou, ech mengen, ech ka kucken, e wéi- neg séier hei duerch de Bësch ze kommen. Fir d'alleréischt wollt ech lech soen, dass et e flot- ten Debat war a mengen Aen, e weíneg anescht, wéi ëmmer no de Grenzen ze kucken. An ech mengen, ech hunn och bäigeléiert. An ech hoffen, dass ech och vläicht e puer Änt- werte ka ginn, wou Der d'Zoustëmmung kënn ginn.

Also, dat Éischt, dat ass: Ech mengen net, dass an de leschten zéng Joer e Projet de loi esou dacks an der Chamber hei diskutéiert ginn ass! Och ausserhalb vun der Chamber. Vläch- t mat der Ausnam vun der Verfassungsreform, vun deenen Texter. Mee déi, déi scho méi laang hei derbäi sinn, déi wëssen, wivill Debaten dass mer heiriwwer hate vun 2011 praktesch un.

Dat Zweet: Ech sinn awer och schonn ze laang derbäi, fir ze wëssen, dass hei keng rational Ar- gumenter méi zum Droe kommen. Dat ass esou. An déi géifen och net zum Droe kommen an engem Mount an och net an engem Joer. Ech mengen, hei muss jiddweree seng Res- ponsabilitéit huelen, a mer musse kucken, der- duerchzekommen.

Ech wëll fir d'Éischt och dem Yves Cruchten e grouss Merci soen. Ech mengen, dat war schonn e Rapport, deen net ohne war. Kom- plizéiert Matière! En huet kloer Wieder fonnt. An ech hoffen, dass och verschidde Leit säi Rapport liesen, deen immens kredibel ass, deen ouni Polemik ass a vläch och derzou bäidréit - an ech hoffen dat -, fir dass dat besser verstane gëtt.

An ech wëll och der Madamm Viviane Reding hei Merci soen. Et hu verschidde Leit dat ge- maach. Dat war eng Ried aus der Opposi- tionssicht, mee wou een awer gespuert huet, dass all hir Erfahrung, déi se zu Bréissel gesam- melt huet, hei agefloss ass an d'Evolutionen vun deem Text ganz gutt erëmginn huet.

Ech wëll hei vläch och eppes soen direkt. Een Deputéierten huet gesot: „Mir“. Mir hunn net deen Accord gemaach als Lëtzebuerg! Deen Accord ass gemaach ginn tëscht der Europäe- scher Unioun a Kanada.

Dat Zweet, wat ech wëll soen, dat ass, ech kommen nach eng Kéier drop zrëck: CETA net stëmmen, ass schonn eppes, an do huet den Här Kartheiser net Onrecht, wou mer net solle mam Feier spillen. Wa mer CETA net stëmmen, da maache mer effektiv d'Dier zou, fir een neie System vun Investoreschutz ze kréien. An ech explizéieren dat.

An dat Lescht, wat ech wëll soen, dat ass - ech mengen, d'Madamm Reding huet dat ernimmt - un eis Kollege vun der Lénker: Wa 67 % am Land fir d'Handelspolitik vun der Europäescher Unioun sinn, dann ass et awer e weíneg, loosse mer soen, zimmlech kéng, fir ze behaapten, dass d'Opinion publique dobausse géint d'Handelspolitik vun der Europäescher Unioun wier.

Mee vläch e weíneg der Rei no, ouni mussen elo erëm alles ze widderhuelen. Ech wëll vläch ufänke mat der Transparenz. Also, mir hunn ënner Lëtzebuerg President, vun 2015, hu mer eng Situatioun virfonnt, an ech ka mech dat genee erënneren, bis 2013 war de Kom- missär De Gucht zoustänneg, wou mer effektiv hei Deputéierten an déi Dunkelkammer ge- schéckt hunn. An ech wëll hei soen, dass et net d'Kommissioun war deemools, déi verhënnert huet, dass d'Mandater publizéiert ginn. Et ware verschidde Länner vun der Europäescher Unioun, déi dat verhënnert hunn. Ech zielen lech se elo net méi all op. Mee do waren och Grousser derbäi. An dat war wierklech eppes, wou ee sech Gedanke gemaach huet, wéi d'Eu- ropäesch Unioun funktionéiert. A mir hunn an eiser President 2015 alles gemaach, fir dovun- ner ewechzekommen. D'Mandater sinn do pu- blizéiert ginn. Natierlech och déi vum CETA. An all Negociatiounen, déi gefouert gi si vun der Kommissioun, fënnt een um Internet, do kann ee se kucken.

Mir haten hei zu Lëtzebuerg, och fir dat just ze rappeléieren, ech weess deen Dag nach genee, 4.000 Leit waren op der Strooss, an déi hu géint den TTIP an de CETA manifestéiert. Ech soen hei net, dass d'Leit de CETA net verstanen hunn. Mee ech soen lech: Dat, wat d'Amerika- ner eis deemools zougemutt hunn an deem TTIP, dat war, dass si domadder géifen alle- guerten eis Norme kënne brieche! Eis Stan- darde kënne brieche. An de CETA hat de Mal- heur, dass en an dee Pak do materageschloss ginn ass. Mee tëscht dem TTIP an dem CETA ware kilometerwäit Differenzen. An ech weess, dass dat eppes war, wou natierlech dat net spuerlos eriwewergaangen ass. Ech weess och, dass eng Partei, déi ech mengen ze kennen, e Kongress hat de 4. Oktober 2016, an do awer

e kloer Vott geholl huet, fir virsichteg un déi Handelsvertrág an och un de CETA erunze- goen.

Nun, mir hunn an der leschter Koalitioun schonn decidéiert gehat, och opgrond vun eise Kollege vun déi gréng, awer och mir selwer als Partei, ech mengen, och d'DP hat do guer kee Problem, dass mer géifen oppassen, dass mer net en Handelsvertrag maachen, wou ee- ben eis Wäerter géifen op d'Spill gesat ginn.

Ech ginn lech elo e puer Zuelen, wat eis Pro- duktioun zu Lëtzebuerg ugeet an eisen Export. An ech wëll déi net kommentéieren, mee déi sinn awer zimmlech frappant. Am Joer 2019 sinn zu Lëtzebuerg Bienen a Servicer fir 217 Milliarde produzéiert ginn. 217 Milliarde Gid- der a Servicer! An exportéiert dovunner si ginn 132 Milliarde. Also 61 %.

Mir mussen also wëssen, wat fir een Impakt dass de Welthandel an den Handel op eist Lëtzebuer- ger Land, mat allem, wat dorunner hänkt, eis Ekonomie, eis Sozialpolitik, huet. Dat ass, jid- deree muss do säi Fazit zéien. Och wat elo den Här Paul Galles zum Schluss presentéiert huet, dat ass alles eng Diskussioun wäert. Mee mir musse wëssen, dass de Räichtum zu Lëtzebuerg a groussen, grouss Moosstief eebe vun dem Handel, dem Welthandel ofhänkt. An ech mengen, dee Chiffer do, dee beleet dat.

Ech wëll elo vläch, well den Här Kartheiser jo do esou insistéiert huet, a wou ech em net ganz Onrecht ginn, awer och soen, wat d'Stéphanie Empain gesot huet: Wann e Land net ratifizéiert, wat geschitt dann? Da geschitt net näischt. Dat ass ganz kloer. Wann ee Land net ratifizéiert vun deene 27, wivill, jo, mir si jo nach zu 27, oder eng Provënz, e regionaalt Parlament net, da si mer net méi am Film, wou mer elo dra sinn. Da, mengen ech, da wier nëmme eng Issue méig- lech: Dass e Splitting géif gemaach ginn tës- chent der provisorischer Applikation elo, wat d'Substanz ugeet, an eeben allem, wat den In- vestoreschutz ugeet. An dat wier en Dauer- schued. Well dat, wat mer wierklech gemaach hunn, och an eiser Présidence, wat mer uge- faangen hunn, do ze maachen, an zum Schluss gefouert hunn, mam ICS, dat wier hifälleg.

Mir kënnen haut net soen, wat definitiv géif ge- schéien, well guer keng Erfahrung do ass. Mee ech mengen, dass da géif een Debat ugoen an der Europäescher Unioun, fir zu engem Splitting ze goen.

Ech wëll och hei soen, an dat ass elo net positiv oder negativ, mee et ass e Fait, dass héchstwar- scheinlech dat heiten dee leschten Accord mixte war, deen an deem Genre do an der Eu- ropäescher Unioun virgeluecht ginn ass.

Bon, zum Contenu: Et ass en Accord, de Rap- porter huet dat richtig gesot, vun der neier Generatioun. An et geet net nëmme just drëms, fir d'Tariffer erfzesetzen, mee och fir aner Beräicher - d'Telekommunikatiounsser- vicer, den E-Commerce, d'Ëmwelt, d'Aarbecht - matanzebezéien, wou béid Partner och an deenen Domänen enk matenaner verknäppt sinn.

Nun, vläch e Wuert, fir séier ze maachen, zu den agroalimentairen Normen. Dat heescht, déi sanitär a phytosanitär Normen. Kanada muss weiderhin déi europäesch sanitär Reegele fir d'Importprodukter respektéieren a vice versa och. Dat heescht, dass um veterinäresche Ge- bitt Medikamenter, zum Beispill Antibiotiquen, als Wuesstemsfacture verbuede sinn. Et ass och esou, dass a Kanada nei Filiären elo entwé- ckelt ginn, fir iwwerhaupt kënnen e besseren Accès op eise Maart ze kréien. Dat seet, mengen ech, genuch. An d'Zuel vun de Fleeschimporte, et ass hei vläch nach net esou erwänt ginn, d'Fleeschimporter sinn ëm 9 % net eropgaangen, mee erofgaangen. Dat selwecht géllt och fir d'Agrarprodukter. Virun allem den Import vu Weess, vun Cerealien, vu Sojabounen an och vun Uelegkäre sinn ëm 24 % gefall.

Bon, d'EU kontrolléiert d'Produkter, an ech mengen, do ass jo och driwwer geschwat ginn, net nëmme bei der Arrivée, mee och schonn am Exportland. Mir kontrolléiere schonn a Ka- nada. A säit 2016 goufen a Kanada 17 Auditen duerchgefouert, bei deenen d'Resultater an de kanadesche Laboratoire alleguerten vun der Eu- ropäescher Unioun als zefriddestellend klas- séiert goufen.

Den Accord ännert näischt, dat muss een och ëmmer erëm widderhuelen, um eiser Gesetz- gegebung. Eis Reegele musse weiderhin agehale ginn! An de Principe de précaution, deen ass net nëmme am Vertrag ageschriwwen, mee de Principe de précaution ass ee Grondprinzip vun der Europäescher Unioun. An d'Kommi- sioun muss sech asetzen - si ass Gardienne vun den Traitéen -, fir dass dee Prinzip vun der Precaution, dass deen an alle Verträge agehale gëtt.

Sou, elo kommen ech zu där Geschicht vum In- vestitiounsdeel. Also ech ka mech dat genee

erënneren, mir hunn 2015, an ech weess nach d'Nimm vun deenen, dat war de Matthias Fekl fir Frankräich, deen ass herno Innenminister ginn, dee war Trademinister, an et war de Ma- thias Machnig fir déi Däitsch, mir dräi plus nach e Kolleg aus Holland an een aus Däne- mark, mir hunn eis zesumme gesat a mir hunn eis d'Fro gestallt: Wéi komme mer ewech vun deem ISDS?

Dir wësst, den ISDS, dat heescht Investor-state dispute settlement an dat ass e System, deen och elo nach besteet a wou e Staat ka verur- teelt ginn, wann e seng Legislatioun ännert an doduerch Investore géifen u Gewënner verléie- ren. Dat ass dat, wat elo besteet. An do bestinn der nach, mengen ech, dausend de Moment.

An dat ass eppes, vun deem mer wëllen ewech- kommen. Dat ass eng Cour d'arbitrage, déi pri- vatrechtlech gefouert gëtt. A wat ass de Sys- tem, dee mer am plaz setzen? Den ICS. Dat ass en Investitiounsgericht oder en Investment-Ge- richt. An ech wëll lech elo emol vläch hei kloer soen, wat dat Wichtegst do derbäi ass. Dat ass, dass engersäits eng juristesche Sécher- heet besteet fir d'Investoren, wa se an e schwieregt Ëmfeld geroden, dass néideg Infra- strukturen, déi finanzéiert ginn, dass do also Garantie si fir si, wa se investéieren, an dass de Staat, dee se leséiert, dass se do e Schutz kënn hunn. Awer anersäits muss de Staat d'Garantie hunn, dass den Intérêt public - ech soen den Intérêt public -, dass en dee kann ee- gestänneg definéieren. An ech soen lech elo e puer Punkten, déi net méi méiglech sinn, wa mer eng Kéier den ICS a Kraaft hunn.

Den Droit de réglementer vun de Staate gouf geschützt, andeems d'Argument vun dem er- waarte Profit als net akzeptabel erkläert gouf. D'Investisseure kënnen déi fiskal Mesuren net um Geriicht contestéieren. Den ICS ka keng staatlech Reglementatioun annulléieren an dierf och d'EU-Recht net interpretéieren. An dat Wichtegst ass och nach vläch - beim ISDS war dat net de Fall -, dass eng Appellprozedur kreéiert ginn ass.

Also dat heescht: Mir hunn hei wierklech eppes gemaach an der Europäescher Unioun, wat e Virreider elo ka sinn. Souguer ee Virreider, fir et fäerdegzebréngen an der nächster Zukunft, wann de Wëllen do ass, allgemeng gesinn op der Welt, dass een en internationaalt Geriicht ka schafen, wat dann déi dote Reegelen alle- guerte géif matdroen. Allerdéngs, mir wëssen zënter 2016, a wat fir enger Welt dass mer lie- wen, an déi multilateral Approche hei ass net grad geseent.

Vläch nach e puer Wuert fir ofzeschleissen iwwert de Bilan vum CETA. Also de bilateralen Handel vu Wueren ass an der Unioun ëm 10,3 % gewuess am Verglach zum Duerch- schnëtt vun den dräi Joer 2015-2017. An den EU-Iwwerschoss mat Kanada ass ëm 60 % ge- klommen. Der Europäescher Unioun hir wich- tegst Exportartikelen hunn all daitlech zouge- luecht: 16 % bei de Maschinnen, 14 % bei den Autoen, 29 % bei de Pharmacieprodukter a 7 % bei den Agrarprodukter.

Bon. Vläch den Impact climatique, dee jo och ganz wichteg ass. Selbstverständlech, Här Wag- ner, dat war net méiglech, fir an de CETA d'Pa- räscher Ofkommens dranzekréien. CETA ass e puer Joer virdrun ënnerschriwwen ginn. Mee et ass awer falsch, wat Der do sot. Et ass kloer, dass am Artikel 24.4 béid Parteien, Kanada an d'Europäesch Unioun, sech engagéiert hunn, den Accord vu Paräis ze respektéieren. Dat steet dran. Dat kënn Der noliesen. Ech kann lech deen Artikel ginn, do steet dat kloer dran. An duerfir ass de CETA-Accord och en Accord, wou net méi kann drënnergefuer ginn, wann en Handelsaccord gemaach gëtt. Et gëtt keen Handelsaccord méi, wou mer net de Paräisser Accord vun 2015 respektéieren.

Wat elo Lëtzebuerg ugeet, och do hu verschid- dener vun de Leit heibanne jo geschwat, wéi verwuerzelt dass mer och ekonomesch tëscht Lëtzebuerg a Kanada sinn. D'Exporter an och virun allem d'Industrieprodukter sinn an d'Luucht gaangen. Natierlech hunn dovunner vill kleng Betriber och profitéiert, vill Kleng- a Mëttelbetriber.

Kanada ass effektiv ee vun deene wichtigste Partner. An den Export vu Wuere vu Lëtzebuerg a Kanada, do si vill Entreprises, déi grouss Entreprises hei sinn, ArcelorMittal, HUSKY, Du- Pont, Paul Wurth an esou weider, déi wuesse konstant. An zënter 1993, fir lech dee Chiffer ze soen: Et waren 20 Milliounen Euro am Joer 1993, wat den Export war. A mir sinn elo bei praktesch 100 Milliounen am Joer 2018 ukomm.

Also Kanada ass haut ee ganz wichtige Marché fir d'Lëtzebuerg Kleng- a Mëttelbetriber. An eis Ambassade, do braucht Der lech net ze vill suergen ze maachen, Här Kartheiser, d'Ambas- sade zu Washington an och eist Konsulat zu New York, déi jo fir Kanada zoustänneg sinn, déi maache ganz, ganz vill Aarbecht do. Gutt,

si sinn net sur place. Mee trotzdeem weess all Betrib dat.

An ech maachen dat elo, well Der dat gesot hutt: Gold & Wood, Ceratizit, Circuit Foil, Euro-Composites, Luxcontrol, Paul Wurth, PM-International, SPI Group, Stoll Group, Talkwalker, Tractel Secalt, Artec 3D a souguer d'Bettener Mille sinn allegueren iwwer eis Ambassade an eise Consulat général zu New York gaangen, fir a Kanada unzekommen. Mir hunn 187 Lëtzebuurger Entreprises, déi drun interesséiert sinn, fir vun dem CETA-Ofkommen ze profitéieren. Duerfir därefer mer net soen, dass dat keen Impakt huet op eis Economie, wa mer deen Accord hei ofschléissen.

An duerfir wëll ech och soen zum Schluss, dass eigentlech wéinst den natierleche Synergien tëscht eisen zwee Länner an eise jeeweilegen héich performante Secteuren, mer och een exzellent Investitiounsverhältnis hunn. Eist Land huet 2017, dat sinn déi rezentst Statistiken, déi ech hunn, ongeféier 50 Milliarde kanadesch Dollar, dat sinn 32 Milliarden Euro, a Kanada investéiert. Dat ass schonn e Pak. A mir waren domadder op der drëtter Plaz weltwäit, wat auslännesch Direktinvestitiounen a Kanada ugeet.

Ech kann lech och nach soen zum Schluss, 2017 hunn d'kanadesch Investissementer am Grand-Duché ronn 77 Milliarde kanadesch Dollar, dat si ronn 50 Milliarden Euro, erreecht, wat Lëtzebuerg op déi drëtt Plaz placéiert huet no de Vereenegte Staaten an no Groussbritannien. An dës Zuel weist, wéi wichteg dass kanadesch Investisseuren och fir eist Land sinn.

Ech soen lech Merci.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci villmools, Här Ausseminister. Den Här Kartheiser wëllt lech awer nach eng Fro stellen.

► **M. Fernand Kartheiser (ADR).**- Jo. Villmools merci, Här President. Ech soen och dem Här Minister Merci fir seng Ausféierungen, déi mech och zum Deel iwwerrascht hunn an hirer Prezisioun an Oppenheet.

Meng Fro ass just déi heiten: Den Här Minister ass elo zum Schluss op déi Situatioun vun eiser diplomatescher Verriedung an Nordamerika agang. An ech ginn him Recht, datt do eng ausgezechent Aarbecht gemaach gëtt. Dat ass fir mech ganz kloer.

Mee d'Fro ass: Ass dat nach zäitgeméiss, datt mir eng Ambassade hu respektiv ee Generalkonsulat fir d'Vereenegte Staate vun Amerika, fir all déi international Organisatiounen, déi zu Washington sinn, d'Organisatiounen vun den amerikanesche Staaten an anerer? An da Kanada, och ee vun eisen NATO-Partner an e ganz wichtege Partner, a Mexiko vun deene selwechten Instanzen ofhänke loosse. A mengen Aen op jidde Fall ass dat einfach net méi zäitgeméiss.

► **M. Jean Asselborn, Ministre des Affaires étrangères et européennes.**- Jo.

► **M. Fernand Kartheiser (ADR).**- An ech mengen, wa mer an enger Rei vun afrikanesche Staaten Ambassaden opmaachen, wat och vläicht eng gutt Decisioun ass, ech wëll dat hei net kritiséieren, mee da muss ee sech awer froen, ob mer mat Bléck op Nordamerika net en Dispositif missten opriichten, deen e bësse méi etofféiert ass wéi dat, wat mer am Abléck do hunn.

Merci.

► **M. Jean Asselborn, Ministre des Affaires étrangères et européennes.**- Also ech mengen, Här President, dat do maache mer eng aner Kéier. Mir sinn amgang ze iwwerleeën, ob mer ... Déi éischt Fro ass - Dir wësst dat -, dat ass Irland. Elo, wou Groussbritannien net méi an der Europäescher Unioun ass, misste mer kucken, wéi mer an Irland do Fouss faassen, wat immens wichteg ass. D'Irlänner hunn eng Ambassade bei eis.

Mir hunn de Moment, ech weess net, wivill Ambassaden dass mer haten, Här Kartheiser, wéi Der nach eng diplomatesch Karriär verfollegt hutt, mee et sinn der eng jett méi. A mir hunn d'Zuel vun eisen Diplomate praktesch verduebelt an deene leschten zéng Joer. Mir kënnen do nëmme Schrëtt fir Schrëtt virgoen.

Mee Dir hutt Recht! Ech mengen, wann ee kuckt, mir hunn a Brasilien eng Ambassade opgemaach, wou all Mënsch gesot huet: „A Brasilie brauche mer eng Ambassade fir de südamerikanesche Kontinent, well mer jo am meeschten Attachen do hunn.“ Dat hu mer och d'gemaach. Dir gesitt, dass dat vläicht och elo de Moment net grad ideal ass do. Mee mir hunn awer, wann Der nëmmen un d'Cargolux denkt, a Südamerika immens vill Betrib. A mir mussen eng Presenz hunn do sur place.

Mir hunn nach e Pied-à-terre am Nicaragua, wou mer Entwécklungshëllef gemaach hunn. Dir wësst och, dass dat net ohne ass, wat do geschitt. Also et ass eng Iwwerleeung. Mee ech soen lech: „Mir kommen elo aus enger Kris eraus.“ An ech mengen net, dass jiddereen an

d'Luucht spréngt an der Regierung an och net an der Chamber, wa mer elo soen: „Mer mussen méi Ambassade maachen!“

Mir mussen vläicht kucken, eis Ambassaden nach méi effektiv ze maachen, och um nordamerikanesche Kontinent. Dat ass immens wichteg! Mee déi Ekippen, déi mer do hunn, déi maachen hiert Bescht. Okay?

Merci.

(Brouhaha)

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci villmools, Här Ausseminister. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

D'Madamm Hansen freet nach d'Wuert.

► **Mme Martine Hansen (CSV).**- Jo. Parole après ministre, wannechgift.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Madamm Hansen.

► **Mme Martine Hansen (CSV).**- Merci, Här President. Ech widderhuele mech. Mir hunn et gëschter gefrot, mir hunn et de Mëtteg nach eng Kéier gefrot, déi gesamt Oppositioun, fir de Projet de loi vun dem Ordre du jour ze huelen. An dat virun allem wéinst der Form, well et ass definitiv keng Urgence, fir dësen Accord elo haut hei stëmmen ze loosse. Et soll een d'Kris net mëssbrauchen, fir dës wichtige Projet duerchzeboxen.

D'Regierung huet de Leit duerch d'Deklariatioun vum État de crise d'Recht ewechgeholl fir ze manifestéieren. Zu dësem Projet wëllen awer Dosende vun Organisatiounen manifestéieren. Ganz vill Leit wëllen hir Meenung no baussen droen. An dofir si mer fest dovunner iwwerzeegt, datt et haut net dee richtegen Zäitpunkt ass, fir dësen Accord hei ze stëmmen. Dat ass einfach falsch!

D'Majoritéit huet gëschter decidéiert, datt mer en Debat géife féieren. Si huet dat haut nach eng Kéier decidéiert, datt mer en Debat géife féieren. Mir sinn awer weiderhi fundamental der Meenung, datt d'Kris eeben net dierf mëssbraucht ginn, fir déi participativ Demokratie ze verhënnere. Dat gehéiert ganz einfach zu eisen elementaren demokratesche Spillregelen.

An dofir, Här President, hu mir als CSV decidéiert, fir net um Vott ze participéieren. An dat gëllt och fir deen nächsten Accord, dee mer duerno stëmmen.

Laut Artikel 50.2, sinn ech awer elo grad gewuer ginn, kënnen mer dann net heibanne sëtze bleiwen, well wa mer géifen heibanne sëtze bleiwen, géife mer automatesch matstëmmen. Mir ginn also duerfir eraus. Mir wäerten also net um Vott hei participéieren.

Ech soen lech Merci.

(Les députés du groupe politique CSV quittent la salle pour ne pas participer au vote.)

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci, Madamm Hansen. Ech wëll dat confirméieren, wat d'Madamm Hansen gesot huet. Laut dem Artikel 50.2 vum Chambersreglement zielt den Deputéierten, deen am Sall ass, fir de Quorum a gëtt zu den Abstentioniste gezielt. Mir mussen dann eeben einfach elo kucken, ...

(Interruptions)

Mir mussen dann duerno kucken, ob de Quorum erreecht ass oder net.

Awer den Här Baum freet nach d'Wuert.

► **Une voix.**- Egal wat!

► **M. Marc Baum (déi Lénk).**- Här President, ech hu virdrun derfir plädéiert, datt d'Debatt an de Vott solle verluecht ginn. Ech hunn awer och ganz am Ufank gesot, datt mer kéinten averstane sinn, wann de Vott no hanne verluecht gëtt. Elo ze froen, datt d'Debatt an de Vott no hanne verluecht ginn, ass Moutarde après diner, well d'Debatt huet stattfonnt.

Duerfir géif ech da froen, fir déi Propos, déi am Ufank gemaach ginn ass, fir de Vott zu engem aneren Zäitpunkt ze maachen, fir déi dann och wouzerhuelen. Well déi jo, wéi mer gewuer gi sinn, no räiflicher Iwwerleeung an no enger Auseanersetzung doriwwer stattfonnt huet, mengen ech, datt dat ënner deenen heite Konditiounen déi beschte Méiglechkeet wier.

Ech mengen, datt et kee gutt Zeechen ass, wann déi gréissten Oppositiouspartei, déi iwwer een Drëttel vun allen Deputéierten hei vertritt, net un deem Vott deelhält aus Grënn, déi fir mech absolutt novollzéibar sinn an déi ech inhaltlech deelen. Duerfir géif ech proposéieren, datt dee Vott op en aneren Datum verluecht gëtt.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Dann huet den Här Georges Engel d'Wuert gefrot.

► **M. Georges Engel (LSAP).**- Merci, Här President. Dräi ganz kuerz Remarken. Ech hunn hei viru mer den Ordre du jour, deen den 12.

März erauskomm ass. Den 12. März! Virun der Kris! An op deem Ordre du jour steet fir mëttwochs den 18. März drop: d'Deklariatioun vum Jean Asselborn an dann d'Projete vum CETA a vu Singapur.

► **M. Jean Asselborn, Ministre des Affaires étrangères et européennes.**- Ma dat ass d'aussepolitisch Debatt!

► **M. Georges Engel (LSAP).**- Wien, ...

D'aussepolitisch Debatt. An da steet do: CETA a Singapur. Dat war fir den 18. März virgesinn. Also war den Ordre du jour fäerdeg, fir dat doten ze debattéieren. Wien also hei seet, mir hätten ofgewart, datt d'Coronakris, vun där hei elo bal insinuéiert gëtt, wéi wa mir se geruff hätten, dass duerch d'Coronakris dësse Projet elo eréischt géif dropkommen, well mir dat elo wëlte vertuschen, dee läit also falsch. Hei ass de Beweis, dass en Ordre du jour do war, wou dat sollt virdrun op den Ordre du jour kommen. Dat ass déi éischt Saach.

Déi zweet Saach: Wann d'CSV aus dem Sall geet, da muss si domadder eens ginn!

► **Une voix.**- Jo!

► **M. Georges Engel (LSAP).**- Dat ass net eis Decisioun. Dat ass d'Decisioun ganz eleng vun der CSV. Si huet déi Decisioun geholl a si muss och domadder eens ginn!

Drëtt Saach: Mir haten am Ufank vun dëser Reunion proposéiert, e Kompromiss ze maachen. Dee Kompromiss ass ofgeleent ginn. Mir hunn duerfir decidéiert, de Vott haut mat dem Debat ze verbannen. An ech géif och bei där Propos bleiwen.

► **Une voix.**- Très bien!

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci villmools, Här Engel. Den Här Kartheiser.

► **M. Fernand Kartheiser (ADR).**- Jo, Här President, et ass mer emol éischters eng Freed feststellen, datt d'ADR heibannen déi gréissten Oppositiouspartei ass.

(Hilarité générale et applaudissement)

Dat gesot, dat gëtt natierlech, ...

(Interruption)

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Hei, wannechgift!

► **M. Fernand Kartheiser (ADR).**- Dat gëtt natierlech deem, wat ech soen, e besonnescht Gewiicht. An ech bieten d'Kollegen, dat dann och esou a Rechnung ze huelen. Mee ech hu ganz gutt dem Här Baum nogelauschert an och aneren, an ech mengen, mir sinn elo e bëssen an enger anerer Situatioun wéi virdrun, well d'CSV elo aus dem Sall erausgaangen ass.

An ech mengen, dat ass awer eng Situatioun, déi net ganz gutt ass, firwat och ëmmer. Ech mengen, mir sollten all Partei d'Geleeënheet ginn, hei um Vott deelzehuelen. A wann elo awer déi Meenung sech heibanne géif erauskristalliséieren, datt mer de Vott verleeën, da soll et net un eis leien. Mir wäeren och domadder dann d'accord, fir et der CSV ze erlaben, zum gegebenen Zäitpunkt matofzestëmmen.

Villmools merci.

(Brouhaha)

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Nee. D'CSV-Fraktioun kann ëmmer erëm erakommen. D'Dieren, déi kënnen och erëm opgemaach ginn. An ech mengen awer, datt mer eeben elo kënnen zum Vott kommen, vu datt de Quorum erreecht ass. Ech wollt drop hiweisen, datt de Vote électronique just fir déi perséinlech Stëmme méiglech ass. Dofir stëmme mer elo fir d'éischt elektronesch fir déi perséinlech Stëmme of. An duerno maachen ech den Appel nominal fir de Vote par procuration.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7457 et dispense du second vote constitutionnel

De Vott fänt un.

De Vott ass ofgeschloss. Ech bieten elo déi, déi e Vote par procuration wëllen ofginn, d'Hand an d'Luucht ze halen.

Appel nominal (vote par procuration)

Resultat vum Vott ass 31 Jo-Stëmmen, 8 Abstentionen.

► **Plusieurs voix.**- Nee!

(Interruptions)

► **M. Fernand Etgen, Président.**- 8 Nee-Stëmmen. Pardon. Et ass jo esou no hei beieneen. Entschëllegt. Jo, genau.

► **Plusieurs voix.**- 6!

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Also de Vott ass ofgeschloss. De Projet de loi 7457 ass mat 31 Jo-Stëmme bei 8 Nee-Stëmmen ugeholl.

Ont voté oui : MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank

Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Claude Haagen, Mmes Cécile Hemmen et Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova, MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen (par Mme Josée Lorsché), Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue.

Ont voté non : MM. Jeff Engelen, Gast Gibéryen, Fernand Kartheiser et Roy Reding ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

► **M. Mars Di Bartolomeo (LSAP).**- Eng ecrasant Majoritéit!

► **M. Sven Clement (Piraten).**- Et kann ee sech et och schéischwätzen, Här Mars Di Bartolomeo.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Mir kommen elo zum Vott iwwert de Projet de loi 7460. Den Text steet am Document parlementaire 7460². Fir d'éischt déi perséinlech ...

Mir mussen fir d'éischt hei emol ...

► **Plusieurs voix.**- D'Dispens vum zweete Vott!

(Interruptions)

► **M. Fernand Etgen, Président.**- A jo.

► **M. Georges Engel (LSAP).**- Et sinn zwee Projet-de-loien.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Gëtt d'Chamber d'Dispens vum zweete Vott fir de Projet de loi 7457?

(Assentiment)

Dann ass et esou decidéiert.

Da kéime mer elo zum Ofstëmme vum Projet de loi 7460.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7460 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmme fänt un.

Den Här Haagen feelt nach.

Nee, deen ass elo do. Deen ass do. Jo. Wien e Vote par procuration ofgi wëllt, dee soll dann d'Hand hiewen.

Appel nominal (vote par procuration)

An de Projet de loi 7460 ass mat 31 Jo-Stëmme bei 8 Nee-Stëmmen ugeholl.

Ont voté oui : MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Claude Haagen, Mmes Cécile Hemmen et Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova, MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen (par Mme Josée Lorsché), Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue.

Ont voté non : MM. Jeff Engelen, Gast Gibéryen, Fernand Kartheiser et Roy Reding ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

Als nächste Punkt hu mer de Projet de loi 7458, een Investitiounsokommes tëschent der Europäescher Unioun a Singapur an de Projet de loi 7459 ...

(Brouhaha)

... iwwert de Partnerschafts...

► **M. Claude Haagen (LSAP).**- Mer hunn nach Motiounen!

► **M. Sven Clement (Piraten).**- Och wa se grad net hei sinn, mee ...

► **Une voix.**- Well da geet et méi schnell, wat wichteg ass!

Motions

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Okay. Da stëmme mer elo iwwert déi zwou Motiounen

of. D'Motioun Nummer 1, déi vun der CSV-Fraktioun deposéiert ginn ass.

Wëllt nach een eppes zu där Motioun soen? Den Här Yves Cruchten.

Motion 1

► **M. Yves Cruchten** (LSAP), *rapporteur*.- Ech hoffen, dass d'Kolleege mech dann elo dobaussen heieren. Also ech wëll soen, déi Motioun Nummer 1, déi deposéiert gouf vun der Madamm Reding an déi jo och d'Ennerschrëfte vun enger Partie vun hire Parteikollegen dréit, ech mengen, dass déi ganz gutt ass, dass se genau an déi Richtung geet, wéi mir dat och gesinn.

Mir sollen effektiv vigilant bleiwe bei der Mise en œuvre vum Accord. Ech mengen, dat kann een nëmmen ënnersträichen. An och drop Uecht ginn, dass déi Normes environnemen-tales, sanitaires, phytosanitaires et sociales, déi mer hei an Europa hunn, dass déi am Kader vum CETA-Accord agehale ginn. Ech mengen, ech kann de Kolleege nëmme recommandéieren, d'Motioun Nummer 1 ze stëmmen.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Dann hat den Här Wagner d'Wuert gefrot.

► **M. David Wagner** (déi Lénk).- Merci, Här President. Jo, zur Motioun Nummer 1 vun der CSV, déi d'Madamm Reding deposéiert huet: Mir kënnen eis net deser Motioun ralliéieren. Aus verschiddenen Ursachen. Do gëtt et schonn ee Considerant, deen eng Affirmatioun mécht, mat där mir net einfach esou kënnen lie-wen. « Rappelant les bénéfices du libre-échange pour l'emploi et l'économie luxembourgeois et européens. » Dat ass eng gewot Ausso. Dori-vwer kéint ee stonnelaang diskutéieren, inwiefern dat Benefisser hat a fir wien och nach a fir wien net. Dat heescht, do ass schonn e formale Feeler dran an eisen Aen.

An duerno bei den Invitten, fir duerno en „tribunat multilatéral des investissements comme institution internationale permanente“ anze-féieren. Also wa mir scho soen, dass innerhalb vun deem Accord, dee mer elo grad leider uge-holl hunn, dass mer géint esou en Investissore-schutz a géint sou e Mechanismus sinn, da si mer och géint sou e Mechanismus op interna-tionalem Niveau.

Ech hat net d'Méiglechkeet, fir wierklech drop anzegoe mat deenen zéng Minutten. Mee a Wierklechkeet ass dat ..., et kéint ee vill iwwert déi Mechanisme soen. Zorzäit, déi, déi mer och kennen, an déi, déi och am CETA virgesi sinn, déi favorisiéiere ganz kloer d'Entreprises an d'Investisseuren au détriment vun de Staaten. Egal wat een dozou mengt.

An, wa mer och nach sou eppes op interna-tionalem Niveau géife bréngen, därft een net vergiessen, dass zemools déi äermste Staaten op der Welt, ...

(Brouhaha)

... déi Staaten, wou déi ekonomesch Struktur am mannsten entwéckelt ass, dorënner wäerte leiden, well déi emol net onbedéngt d'Ressour-cen hunn, fir sech géint den Drock vun de Mul-tinationale kënnen ze verteidegen.

An datt se sech et warscheinlech vläicht och wäerten zwee- bis dräimol iwwerleeën, ob se iwwerhaupt eng Decisioun treffen, aus Angscht, si kéinte vun enger Entreprise virun esou e Ge-riicht gezu ginn, wéi dat zum Beispill och de Fall ass mat Rumänien, wat verklot gëtt iwwer esou e Schidsgeriicht, justement vun enger kana-descher Goldentreprise, déi alles verpescht an enger Géigend, an déi kanadesch, déi kana-desch, déi léif kanadesch Goldentreprise, déi wëllt Rumänien zu 4 oder 6 Milliarden Euro - ech weess net méi, et ass esou e Montant - ver-kloen. Wie gewinnt um Enn? Dat weess een net esou richtig! Mee op jiddwer Fall ass d'Bier nach guer net esou geschielt.

(Brouhaha)

D'Bier ass nach guer net sou geschielt! Dat heescht, hei sinn och vill Saachen erzielt ginn iwwert déi Schidsgerichter, déi net stëmmen. An dofir, dat, wat schlecht ass op regionalem Niveau, ass och schlecht op internationalem Niveau. Dofir wäerte mer dergéint stëmmen.

Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci vill-mools, Här Wagner. An dann hunn ech nach eng Wuertmeldung vun Här Kartheiser.

► **M. Fernand Kartheiser** (ADR).- Jo, Här President. Déi Motioun 1 vun der CSV, déi kënnen mir bal ganz matdroen. Mir géifen, wann d'CSV hei wär, zwou Textännerunge pro-poséieren. An zwar aus juristesche Grënn. An deem zweete Considerant géife mir soen:

« Rappelons l'entrée en vigueur provisoire du CETA au 21 septembre 2017 » an do de Saz ophalen. An an deem nächste Considerant géife mer soen: « Rappelons que l'entrée en vi-gueur entière est définitive », einfach aus juris-teschen Iwwerleeungen, wéi mer et virdrun an eiser Interventioun och gesot hunn.

An där Fassung, wéi d'Motioun 1 am Abléck virun eis läit, wäerte mir eis enthalten, well se eeben net komplett an eisen Aen der Realitéit entsprécht. Awer wat d'Richtung ugeet, droe mer se natierlech mat. Mir enthalten eis just beim Vott.

Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci, Här Kartheiser. Dann hat den Här Cruchten d'Wuert gefrot.

► **M. Yves Cruchten** (LSAP).- Jo, ech bedau-eren nach ëmmer, dass d'Kolleege, déi d'Au-teure vun där Motioun sinn, elo net hei sinn.

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Jo, dat hate mer nach ni.

► **Une voix**.- Jo.

► **M. Yves Cruchten** (LSAP).- Dann hätte si kënnen dorobber reagéieren. Ech mengen, dass et awer aus Fairness vis-à-vis vun hinne ubruecht wär, dass mer déi Motioun géifen, déi zwou Motiounen dann, an eis Kommissi-oune schécken, déi betreffe jo och meng Kom-missiou, wou ech President sinn, da kënnen mer och do nach eng Kéier driwwer diskutéie-ren. Zemools wann et just u klengen Textänne-runge géif leien.

► **Une voix**.- Ze fein. Ze fein!

(Interruption)

► **M. Fernand Kartheiser** (ADR).- Ganz d'accord, Här President. Ganz d'accord!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Kënnen mer à main levée doriwwer ofstëmmen, fir déi zwou Motiounen an d'Kommissioun ze verweisen?

(Assentiment)

Vote sur le renvoi des motions 1 et 2 en commission

Wien ass d'accord, fir déi zwou Motiounen an d'Kommissioun ze verweisen, aus Fairness zu den Auteuren?

Wien ass dergéint?

Wien enthält sech?

Da sinn déi zwou Motiounen, d'Motioun 1 an d'Motioun 2, an d'Kommissioun verwisen.

(La motion 1 de Mme Viviane Reding et la motion 2 de M. Paul Galles sont renvoyées à la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, de l'Immigration et de l'Asile.)

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Här Pre-sident, hei ass zwar eppes, wat mer nach ni er-lieft hunn.

(Interruptions)

► **Une voix**.- Jo.

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Dass een eng Motioun abréngt a selwer net do ass, fir driwwer ofzestëmmen. Dat ass remarkabel, ...

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- A, et muss alles eng Kéier fir d'éischt am Liewe sinn, Här Di Bartolomeo.

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Wat ge-lift?

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Et muss al-es eng Kéier fir d'éischt am Liewe sinn.

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP).- Jo, Dir hutt Recht. Dir hutt Recht! Ech kann Iech nëmme Recht ginn. Mee et ass awer remar-kabel. Remarkabel ass dat falscht Wuert.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- O wéi Recht hutt Der, Här Di Bartolomeo.

► **M. André Bauler** (DP).- Et ass ausserge-wéinlech.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- An domad-der kënnen mer elo zu eise leschte Punkt vum Ordre du jour vun haut kommen, nämlech dem Projet de loi 7458 an dem Projet de loi 7459 iwwer en Investitiounsofkomes tèschent der Europäescher Unioun a Singapur, an dem Projet de loi 7459 iwwer ee Partenariats- a Koopera-tiounsofkomes tèschent der Europäescher Gemeinschaft a Singapur. An ech géif d'Wuert ginn un den honorabelen Här Yves Cruchten, dee fir d'Rapportrice vun deenen zwee Projet-de-loien, d'Madamm Lydia Mutsch, schwätzt. Här Cruchten, Dir hutt d'Wuert.

5. Dépôt d'une résolution par M. Yves Cruchten au sujet de l'intervention auprès des parlements de nos pays avoisinants afin de leur faire part des inquiétudes des parlementaires luxembourgeois concernant l'espace Schengen

(Brouhaha)

► **Plusieurs voix**.- Nee, nee, nee, nee!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Nee, mécht d'Lydia dach de Rapport?

► **M. Yves Cruchten** (LSAP).- Entschëllegt, Här President, dass ech eng Kéier kuerz agräifen. Do ass eng Konfusioun. D'Madamm Mutsch mécht selbstverständlech hire Rapport selwer.

Ech hat gefrot, fir virun hir eng Kéier kuerz d'Wuert ze kréien. Et ass och wierklech nëmme fir eng Minutt. Ech wollt dervu profitéieren, fir eng Resolutioun hei ofzeginn, eranzereechen, déi mer net haut sollten diskutéieren, mee wou mer vläicht muer eng gutt Geleeënheet hätten, fir doriwwer ze schwätzen, an déi d'Ennerschrëft vun alle Fraktiounen dréit, also de breede Konsens. Se ass undiskutéiert ginn an der ausse-politescher Kommissioun.

An et geet drëms, eng Resolutioun ze huelen iwwert d'Situatioun op de lëtzebuergesche Grenzen. Si huet zwou Säiten. Si ass eng Kéier op Franséisch verfaasst, esou wéi mer dat hei meeschtens maachen, mee aus gegebenem Anlass hu mer och, an net ouni Grond, nach eng däitsch Kopie derbäigeluecht. Villmools merci!

Résolution

La Chambre des Députés,

- réaffirmant que l'espace Schengen, un des grands acquis de l'Union européenne (UE) et expression de nos libertés, doit être protégé à tout prix ;

- rappelant que la mise en œuvre des règles de l'espace Schengen implique l'élimination des contrôles frontaliers au sein de l'espace et un ren-fortement des contrôles frontaliers aux frontières dites « extérieures » ;

- considérant que la pandémie liée au Covid-19 ne connaît pas de frontières et que le virus ne peut être endigué par la fermeture d'une fron-tière ;

- considérant que plusieurs États membres de l'UE ont procédé à la fermeture de leurs frontières ou ont réintroduit des contrôles aux frontières inté-rieures ;

- considérant que plusieurs points de passage frontaliers entre le Luxembourg et l'Allemagne restent encore fermés ;

- estimant que les contrôles aux frontières et les restrictions en matière de circulation doivent res-ter proportionnés et exceptionnels et en confor-mité avec les dispositions légales existantes, et

que la liberté de circulation doit être rétablie dans son intégralité dès que possible ;

- soulignant l'importance de permettre aux tra-vailleurs frontaliers de continuer à franchir les frontières, notamment les travailleurs en première ligne dans la lutte contre le Covid-19, ainsi qu'à retourner dans leur pays d'origine sans entrave ;

- soulignant aussi qu'il demeure de la plus haute importance de maintenir les frontières intérieures de l'UE ouvertes aux marchandises ;

- estimant qu'un retour coordonné à un espace Schengen de libre circulation pleinement opéra-tionnel, sans contrôle aux frontières intérieures, devrait constituer un élément indispensable de la stratégie de sortie de crise ;

- estimant qu'il faut idéalement éviter des quarantaines à l'entrée d'un territoire d'un État membre pour des citoyens de l'UE ;

- saluant l'engagement du Gouvernement et d'un grand nombre d'acteurs en faveur d'une réouver-ture des frontières et le rétablissement des règles de l'espace Schengen ;

- rappelant que l'Europe sans frontières est vécue au quotidien par plus de 11,5 millions de citoyens dans la Grande Région, que notamment plus de 240.000 travailleurs y traversent tous les jours les frontières pour rejoindre leur lieu de travail res-pectivement que des milliers d'étudiants pour-suivent leurs études à l'échelle transfrontalière,

décide

- d'intervenir auprès des parlements de nos pays avoisinants et de leur faire part des inquiétudes des parlementaires luxembourgeois,

- de maintenir des relations étroites avec les par-lements nationaux de nos pays voisins en vue d'établir un dialogue constructif sur la situation aux frontières et de permettre à chercher des sol-utions pragmatiques en la matière,

- de continuer à s'engager au sein des enceintes interparlementaires, notamment le Conseil parle-mentaire interrégional et l'Assemblée interpar-lementaire Benelux, au sujet des frontières et à sou-tenir leurs efforts pour trouver des solutions appropriées.

(s.) Yves Cruchten, Sven Clement, Stéphanie Empain, Gusty Graas, Fernand Kartheiser, David Wagner, Claude Wiseler.

Entschließung

Die Abgeordnetenversammlung,

- unterstreicht, dass der Schengenraum, eine der großen Errungenschaften der Europäischen Union (EU) und Ausdruck unserer Freiheiten, und die damit verbundenen Rechte um jeden Preis ge-schützt werden müssen;

- weist darauf hin, dass die Umsetzung der im Schengenraum geltenden Regeln die Abschaffung von Grenzkontrollen innerhalb des Schengenrau-mes und verstärkte Kontrollen an seinen Außen-grenzen beinhaltet;

- weist darauf hin, dass die Covid-19-Pandemie keine Grenzen kennt und nicht durch Grenzschlie-ßungen eingedämmt werden kann;

- nimmt zur Kenntnis, dass mehrere EU-Mitglied-staaten innerhalb des Schengenraumes Grenz-schließungen vorgenommen und Grenzkontrollen eingeführt haben;

- stellt fest, dass einige Grenzübergänge zwischen Luxemburg und Deutschland zu diesem Zeitpunkt immer noch geschlossen sind;

- ist der Ansicht, dass Grenzkontrollen und Ein-schränkungen der Bewegungsfreiheit nur in Aus-nahmesituationen zulässig sind. Sie müssen ver-hältnismäßig zu den angestrebten Zielen sein und im Einklang mit geltendem Recht stehen. Der freie Personen- und Warenverkehr müssen so schnell wie möglich vollumfänglich wiederhergestellt wer-den;

- unterstreicht, wie wichtig es ist, Berufspendlern weiterhin die uneingeschränkte Ein- und Ausreise zu ermöglichen. Dies gilt insbesondere für die Be-rufsgruppen, die im Kampf gegen das Covid-19 an vorderster Front stehen;

- unterstreicht ebenfalls die überragende Bedeu-tung des freien Warenverkehrs innerhalb des Schengenraumes;

- ist der Ansicht, dass eine geordnete Rückkehr zu einem uneingeschränkt funktionierenden Schen-genraum und zum Respekt des freien Personen- und Warenverkehrs ein unabdingliches Element der Ausstiegsstrategie aus der Covid-19-Krise dar-stellen sollte;

- ist der Ansicht, dass Quarantänen für EU-Bürger bei der Einreise in einen Mitgliedstaat idealerweise vermieden werden sollten;

- begrüßt das Engagement der Regierung und zahlreicher anderer Akteure für eine Öffnung der Grenzen und die Wiederherstellung der Regeln des Schengenraumes;

- weist darauf hin, dass das grenzenlose Europa täglich für mehr als 11,5 Millionen Bürger in der

Le saviez-VOUS ?

BUREAU DE LA CHAMBRE DES DÉPUTÉS

Le Bureau, élu par la Chambre, se compose du Président, de trois Vice-Présidents et de neuf membres au plus. La Chambre élit également des membres suppléants permanents, dont le nombre maximal est fixé à neuf. Le Secrétaire général fait partie du Bureau sans toutefois pouvoir participer aux votes. Le Bureau représente la Chambre sur le plan national et international et règle les questions financières et d'organisation concernant les députés, le Parlement et ses organes. Par ailleurs, il s'occupe de la gestion des affaires de la Chambre et prend les décisions relatives au personnel de l'administration parlementaire.